

ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΣΕΡΒΙΩΝ
ΤΑΞΗ Α΄
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΣΧ. ΕΤΟΣ: 2014-15

*«λογοτεχνικό
εργαστήριο»*

Υπεύθυνη Καθηγήτρια:
ΚΟΥΡΕΛΗ ΑΘΑΝΑΣΙΑ

Η ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΗ ΟΜΑΔΑ

Γκατζάρα Αθηνά
Βαϊτση Αικατερίνη
Γιαλετζή Σοφία
Γεωργιάδου Παρασκευή
Γκαραβέλα Ελευθερία
Βήττα Αναστασία
Ζαρογιάννη Θεοδώρα
Δισερή Αναστασία
Βέττα Μαρία-Φωτεινή
Βαρσαμής Αθανάσιος
Γκατζάρας Δημήτριος
Γαλογαύρος Χαρίσιος
Βελισσάρης Διονύσιος
Δούφας Νικόλαος
Βρόντζος Δημήτριος
Ηλιόπουλος Ηλίας
Αλεξιάδης Περικλής
Δανηλόπουλος Χρήστος
Ζυγούρης Αριστοτέλης
Γεωργανάκης Γεώργιος
Ζιώγας Αθανάσιος

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ	4
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ ΡΕΥΜΑΤΑ	6
ΕΠΤΑΝΗΣΙΑΚΗ ΣΧΟΛΗ: ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	13
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΦΗΓΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ	16
ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ	20
ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΣ Α.	21
ΘΕΟΤΟΚΗΣ Κ.	31
ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΑΙΝΙΑΣ_«Η ΤΙΜΗ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ»	51
ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ ΓΡ.	56
ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ Α.	104
ΜΑΝΤΑ Α.	117
ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΓΡΑΦΗ	126
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ- ΔΙΚΤΥΟΓΡΑΦΙΑ	142

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Με αφορμή το μάθημα της Νεοελληνικής λογοτεχνίας μας δόθηκε η ευκαιρία να συλλάβουμε την ιδέα του προγράμματος στήνοντας το δικό μας **«ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ»**.

Έτσι αναλάβαμε δράση:

Αναζητήθηκαν στη βιβλιοθήκη του σχολείου βιβλία και συγγραφείς που επιλέχτηκαν ατομικά ή ομαδικά από όλους μας. Αντλήθηκαν πληροφορίες για τη ζωή, το έργο του συγγραφέα και το ιστορικό πολιτιστικό πλαίσιο του λογοτεχνικού έργου. Αναζητήθηκε μεταφορά του έργου σε άλλου είδους τέχνης π.χ. κινηματογραφική ταινία και ακολούθησε η σύγκρισή τους. Έγινε προσπάθεια δημιουργικής γραφής από την μεγάλη ομάδα ή τις υποομάδες με τη συγγραφή επιστολών - διαλόγων- διηγήματος- ποιήματος- μαγειρικών συνταγών.

Επιδιωκόμενοι στόχοι του προγράμματος ήταν:

- Η καλλιέργεια της φιλιαναγνωσίας, ώστε να εδραιωθεί μια σταθερότερη σχέση με τη λογοτεχνία, και γενικότερα με το βιβλίο, πέραν του σχολικού περιβάλλοντος.
- Η ανάπτυξη, σταδιακά, κριτικής αναγνωστικής συμπεριφοράς, ώστε να ξέρουμε τι και γιατί διαβάζουμε, όχι ως «καταναλωτές» αλλά ως «επαρκείς αναγνώστες».
- Η ενδυνάμωση της αυτοπεποίθησή μας στην κατεύθυνση της διαμόρφωσης, έκφρασης και επικοινωνίας των προσωπικών μας ερμηνειών για τα λογοτεχνικά κείμενα.
- Η απόκτηση γνώσεων, πληροφοριών, εικόνων, ακουσμάτων.
- Η επαφή με πολύ περισσότερα λογοτεχνικά κείμενα από αυτά που είναι διαθέσιμα στα σχολικά ανθολόγια.

- Η κατανόηση της κατασκευής των λογοτεχνικών κειμένων, επεμβαίνοντας σ' αυτά με τροποποιήσεις και πειραματιζόμενοι με τη δημιουργική γραφή.
- Η προώθηση νέων τρόπων συνεργασίας στην κατεύθυνση της διαπραγμάτευσης και συνοικοδόμησης του νοήματος του λογοτεχνικού κειμένου.
- Η ανάπτυξη συνθετικής και κριτικής ικανότητας των μαθητών με διαθεματικές εργασίες, πολυμεσικά παρουσιασμένες.

Ωστόσο για την υλοποίηση του εν λόγω προγράμματος εφαρμόστηκε η ομαδοσυνεργατική μέθοδος και η μέθοδος project. Μέσα από ομάδες διερευνήθηκαν οι διάφορες πτυχές του θέματος-λογοτεχνικά ρεύματα, λογοτεχνικές σχολές, είδη αφήγησης, τύπος αφηγητή, αφηγηματικές τεχνικές, δημιουργική γραφή- με τη μελέτη τη σχετικής βιβλιογραφίας, το διάλογο και την κριτική αποτίμησή της, τη δημιουργία και παρουσίαση powerpoint, την ενεργοποίησή μας για τη συλλογή υλικού από το διαδίκτυο και τη βιβλιογραφία.

Τέλος, επιδιώχθηκε βιωματική προσέγγιση των όσων εξετάστηκαν με την επίσκεψή μας στην Κέρκυρα, το σμαράγδι του Ιουνίου από όπου κατάγονται λογοτέχνες που εξετάσαμε όπως ο Α. Λασκαράτος και ο Κ. Θεοτόκης και παρουσιάστηκε λογοτεχνική ανάπτυξη ή αναπτύχθηκε κάποιο από τα εξεταζόμενα λογοτεχνικά ρεύματα ή εμφανίστηκε κάποια λογοτεχνική σχολή όπως η Επτανησιακή σχολή με κύριο εκπρόσωπο τον εθνικό μας ποιητή Διονύσιο Σολωμό.

Το **οικόσημο της αρχοντικής οικογένειας** του ποιητή μας κοσμεί το εξώφυλλο της συλλογικής μας δουλειάς ενώ οι στίχοι του

***«Πάντα ανοιχτά,
πάντα άγρυπνα
τα μάτια της ψυχής μου»***

προβάλλουν στο οπισθόφυλλο προτρέποντάς μας σε συνεχή επαγρύπνηση.

Η συγγραφική ομάδα

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ ΠΕΥΜΑΤΑ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ ΡΕΥΜΑΤΑ

Λογοτεχνικά ρεύματα λέγονται οι τεχνοτροπίες, οι αισθητικές παρουσιάσεις των έργων της λογοτεχνίας. Οι επιστημονικές, οι φιλοσοφικές και οι κοινωνικοοικονομικές αντιλήψεις των λογοτεχνικών συγγραφέων ή οι διαμορφωτικοί παράγοντες που επηρεάζουν το συγγραφέα ή τον κάθε δημιουργό στην αισθησιακή παρουσίαση του έργου του. Σπάνια ένα σπουδαίο έργο ανήκει αποκλειστικά σε μια μόνο σχολή ή τεχνοτροπία.

ΗΘΟΓΡΑΦΙΑ

Με τον όρο «ηθογραφία» χαρακτηρίζουμε μια τάση της νεοελληνικής πεζογραφίας, που ξεκινά λίγο μετά το 1880 και συνεχίζεται ως και τις πρώτες δεκαετίες του 20ού αιώνα. Όπως φαίνεται και από τις χρονολογίες αυτές, η ηθογραφία συνδέεται άμεσα με τη **λογοτεχνική γενιά του 1880**, καθώς και με την **ανάπτυξη του νεοελληνικού διηγήματος**. Όλα τα ηθογραφικά κείμενα, λοιπόν, έχουν ως βασικό τους στόχο την όσο το δυνατόν πιο πιστή παρουσίαση της ζωής στην ελληνική ύπαιθρο και στο ελληνικό χωριό, με τις τοπικές παραδόσεις, τα ήθη και τα έθιμα, καθώς και τις συνήθειες, το χαρακτήρα και τη νοοτροπία του απλού ελληνικού λαού. Οι ήρωες της ηθογραφικής πεζογραφίας είναι σχεδόν πάντα οι απλοί άνθρωποι της υπαίθρου.

Η ηθογραφία είναι ένα **φαινόμενο καθαρά ελληνικό**. Σε σχέση με τα όσα συμβαίνουν την εποχή εκείνη στις άλλες ευρωπαϊκές χώρες, μπορούμε να πούμε ότι η ηθογραφία **είναι η ελληνική εκδοχή του ρεαλισμού και, ως ένα βαθμό, του νατουραλισμού**. Παράλληλα, έχει επηρεαστεί από το πνεύμα του **θετικισμού**, καθώς και από την **επιστήμη της λαογραφίας**, που αρχίζει να αναπτύσσεται στη χώρα μας από το 1870 και μετά, με κυριότερο εκπρόσωπο το Νικόλαο Πολίτη.

Από πλευράς λογοτεχνικής, το έργο που προετοιμάζει το έδαφος για την ηθογραφική πεζογραφία, είναι το μυθιστόρημα του Δημήτριου Βικέλα *Λουκής Λάρας*, που δημοσιεύεται το 1879. Η ηθογραφία, όμως, γεννιέται πραγματικά το **1883**, όταν το περιοδικό ***Εστία***, ένα από τα πλέον σημαντικά της εποχής, προκηρύσσει διαγωνισμό για συγγραφή διηγήματος «με θέμα ελληνικό». Ο διαγωνισμός αυτός κινεί το ενδιαφέρον πολλών νέων πεζογράφων, καθώς και των άλλων περιοδικών και εφημερίδων της εποχής, που αρχίζουν να ζητούν συνεχώς

ελληνικά διηγήματα για δημοσίευση. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, μέσα στην πενταετία 1883-1888, να εμφανιστούν όλοι σχεδόν οι σημαντικοί εκπρόσωποι της ηθογραφίας: καταρχήν ο **Γεώργιος Βιζυηνός**, που θεωρείται ο **βασικός εισηγητής του ηθογραφικού διηγήματος**, καθώς και οι Γεώργιος Δροσίνης, Μιχαήλ Μητσάκης, **Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης**, Κώστας Κρυστάλλης, Ανδρέας Καρκαβίτσας, Χρήστος Χρηστοβασίλης, Ιωάννης Κονδυλάκης, **Γρηγόριος Ξενόπουλος**, Γιάννης Βλαχογιάννης, Αργύρης Εφταλιώτης κ.ά.

Οι ηθογράφοι καλλιέργησαν σχεδόν αποκλειστικά το διήγημα και δεν υπάρχει αμφιβολία ότι συνέβαλαν αποφασιστικά στην ανάπτυξη του είδους και στην καθιέρωσή του στη νεοελληνική λογοτεχνία. Εξάλλου, σε ό,τι αφορά τα **ιδιαίτερα γνωρίσματα της ηθογραφίας**, θα πρέπει να σημειώσουμε τα εξής:

- τα ηθογραφικά διηγήματα χαρακτηρίζονται συνήθως από **έναν έντονο λυρισμό** και εμπνέονται σε πολύ μεγάλο ποσοστό από **τα προσωπικά βιώματα** και τις εμπειρίες των ίδιων των συγγραφέων· πολύ συχνό, μάλιστα, είναι το φαινόμενο κάθε πεζογράφος να χρησιμοποιεί τον τόπο καταγωγής του ως πλαίσιο για τα έργα του
- οι περισσότεροι συγγραφείς αρέσκονται στην **εθιμογραφία** και τη **λαογραφία**, στην αναλυτική δηλαδή καταγραφή των εθίμων και των ηθών του λαού, που πολλές φορές αποβαίνει σε βάρος της λογοτεχνικής αξίας των έργων τους (υπάρχουν π.χ. διηγήματα που απλώς καταγράφουν έθιμα, χωρίς να πετυχαίνουν τίποτε περισσότερο)· σε άλλες περιπτώσεις, βέβαια, όταν τα έθιμα εντάσσονται φυσιολογικά
- στον αφηγηματικό κορμό και στο μύθο του διηγήματος, το αποτέλεσμα είναι πολύ επιτυχημένο
- δεν πρέπει να απορούμε που το ελληνικό διήγημα συνδέθηκε σχεδόν αμέσως με την **απεικόνιση της ζωής στην ύπαιθρο** και το χωριό· στα τέλη του 19ου αιώνα, αυτή είναι η **κυρίαρχη εικόνα ελληνικής ζωής** (αστική ζωή δεν έχει πραγματικά αρχίσει να υπάρχει στην Ελλάδα)
- η γενιά του 1880 συνδέεται με το γλωσσικό ζήτημα, στο οποίο πήρε θέση υπέρ του δημοτικισμού· δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι **το ηθογραφικό διήγημα συνιστά την πρώτη συστηματική προσπάθεια για συγγραφή πεζών λογοτεχνικών έργων στη δημοτική γλώσσα** (σ' αυτό βοήθησε και το γεγονός ότι οι ήρωες είναι άνθρωποι του λαού,

που φυσικά μιλούν μεταξύ τους στη δημοτική, χρησιμοποιώντας τους γλωσσικούς ιδιωτισμούς της περιοχής τους, τους οποίους οι συγγραφείς ενδιαφέρονται να αναπαράγουν πιστά)

Υπάρχουν αρκετοί ηθογράφοι συγγραφείς που το έργο τους δεν παρουσιάζει ουσιαστική εξέλιξη και μοιάζουν να επανέρχονται συνεχώς σε παραλλαγές του ίδιου θέματος· άλλοι, όμως, έδωσαν σπουδαία έργα και οδήγησαν σταδιακά στο πέραςμα από την ηθογραφία προς το ρεαλισμό και το νατουραλισμό η ηθογραφία χρησιμοποιήθηκε συχνά ως μέσο για την επίτευξη στόχων εντελώς ξένων προς τη λογοτεχνία, όπως τα διάφορα **ηθικοπλαστικά διδάγματα, η συστηματική καλλιέργεια ενός πατριωτικού φρονήματος και μιας εθνικής ιδεολογίας** κτλ.· κι αυτό ισχύει τόσο για τους συγγραφείς όσο και για τους κριτικούς ή μελετητές.

ΡΕΑΛΙΣΜΟΣ

Τον όρο ρεαλισμός τον χρησιμοποιούμε για να δηλώσουμε μια **τεχνοτροπία που εμφανίστηκε στην τέχνη γύρω στα μισά του 19ου αιώνα**. Με αυτή την έννοια, ο ρεαλισμός δεν αναφέρεται αποκλειστικά στη λογοτεχνία αλλά και σε άλλες μορφές τέχνης, όπως για παράδειγμα στη ζωγραφική. Πάντως, σε ό,τι αφορά τη λογοτεχνία, η

τάση που ονομάζουμε «ρεαλισμός», εκδηλώνεται αρχικά στη Γαλλία, με πρώτο και σημαντικότερο εκπρόσωπο τον Gustave Flaubert, συγγραφέα του περίφημου μυθιστορήματος *Μαντάμ Μποβαρί*.

□ Με το ρεαλισμό, η λογοτεχνία θέτει πλέον ως πρώτο στόχο της την **πιστή απόδοση της πραγματικότητας, όπως βέβαια την αντιλαμβάνεται και τη βιώνει ο δημιουργός**.

□ Οι ρεαλιστές πεζογράφοι **καλλιεργούν κυρίως το είδος του μυθιστορήματος** και θεωρητικά **επιδιώκουν την αντικειμενικότητα**· αλλά όπως είναι φυσικό, όσο και αν αποφεύγουν τις συναισθηματικές εξάρσεις, τις κρίσεις και τις προσωπικές ερμηνείες, τα όσα γράφουν επηρεάζονται έστω και έμμεσα από τις πεποιθήσεις τους.

□ Για το ρεαλιστικό μυθιστόρημα, θετικά στοιχεία θεωρούνται **η αληθοφάνεια και η πειστικότητα**. Οι συγγραφείς **δε στοχεύουν καθόλου στον εντυπωσιασμό αλλά αφήνουν την πραγματικότητα να μιλήσει από μόνη της**.

□ Επιλέγουν **θέματα οικεία** στον αναγνώστη και σε γενικές γραμμές συνηθισμένα, προβάλλοντας τις **εμπειρίες της καθημερινής ζωής**. Οι ήρωές τους είναι κατά κάποιο τρόπο **εκπρόσωποι της κοινωνίας και του πολιτισμού**

στον οποίο υποτίθεται ότι ανήκουν, και μολονότι πλαστοί, δεν παύουν να είναι αληθοφανείς.

Σε ό, τι αφορά **τη νεοελληνική λογοτεχνία**, ο ρεαλισμός εμφανίζεται στο **δεύτερο μισό του 19ου αιώνα**, με πολύ μικρή καθυστέρηση σε σχέση με τη Γαλλία. Πρόδρομοι της ρεαλιστικής πεζογραφίας μπορούν να θεωρηθούν τα **μυθιστορήματα Θάνος Βλέκας** του Παύλου Καλλιγά και *Πάπισσα Ιωάννα* του Εμμανουήλ Ροΐδη, που δημοσιεύθηκαν το 1855 και το 1866 αντίστοιχα. Από εκεί και πέρα, το αγνώστου συγγραφέα *Στρατιωτική ζωή εν Ελλάδι* (1870) και ο *Λουκής Λάρας* του Δημήτριου Βικέλα, το 1879, συνιστούν τα πρώτα ρεαλιστικά αφηγήματα στη νεοελληνική λογοτεχνία.

Στη συνέχεια, από την εποχή της **ηθογραφίας** και μετά, η νεοελληνική λογοτεχνία καλλιεργεί συστηματικά το ρεαλισμό σε όλες του σχεδόν τις μορφές και παραλλαγές, μέχρι και σήμερα.

ΝΑΤΟΥΡΑΛΙΣΜΟΣ

Ο νατουραλισμός είναι ένα **λογοτεχνικό κίνημα** που εμφανίζεται στη Γαλλία, **τις τελευταίες δεκαετίες του 19ου αιώνα**. Εισηγητής και πιο διάσημος εκπρόσωπός του είναι ο πεζογράφος Émile Zola.

Ο νατουραλισμός συνδέεται αποκλειστικά με την πεζογραφία και πιο συγκεκριμένα με το μυθιστόρημα. Στην ουσία, συνιστά το αποκορύφωμα, **την πιο ακραία εκδοχή του ρεαλισμού**, με τον οποίο μοιράζεται ορισμένα κοινά στοιχεία. Για παράδειγμα, τόσο στο ρεαλισμό όσο και στο νατουραλισμό, ο συγγραφέας επιλέγει **απλά θέματα από την καθημερινή ζωή** και προσπαθεί να μιμηθεί, **να αναπαραστήσει δηλαδή πιστά την πραγματικότητα**.

Κοινό στοιχείο είναι και η **κριτική απέναντι στην κοινωνία της εποχής**, η οποία όμως στο νατουραλισμό γίνεται ο **πρώτος στόχος** και εμφανίζεται πραγματικά πολύ σκληρή.

Συγκεκριμένα, ο νατουραλιστής συγγραφέας **καταγγέλλει μέσα από το έργο του την κοινωνική εξαθλίωση** και, γενικά, τις απαράδεκτες συνθήκες στις οποίες είναι αναγκασμένοι να ζουν οι περισσότεροι άνθρωποι. Η κοινωνία μας και ο πολιτισμός της, υποστηρίζουν οι νατουραλιστές, δεν είναι αντάξια του ανθρώπου· γι' αυτό και στα έργα τους **υπερτονίζουν τις πιο αρνητικές και άσχημες καταστάσεις της ζωής, παρουσιάζοντας την πραγματικότητα γυμνή, χωρίς καμία προσπάθεια για ωραιοποίηση ή συγκάλυψη των αποκρουστικών**

πλευρών της, χωρίς πρόσθετα σχόλια ή συναισθηματισμούς. Με αυτόν τον τρόπο, φιλοδοξούν να προκαλέσουν την έντονη αντίδραση του κοινού, ίσως και τη διαμαρτυρία ή την εξέγερση.

Για να επιτύχουν όλα αυτά, οι νατουραλιστές επιδιώκουν **την πιστή, τη φωτογραφική σχεδόν απόδοση της πραγματικότητας, μέσα από πληθώρα λεπτομερειών και εξονυχιστική παρατήρηση**. Όπως λέει ο ίδιος ο Zola, κάθε μυθιστόρημα πρέπει να είναι μια «φέτα ζωής», ένα κομμάτι αληθινής ζωής. Οι **εξαντλητικές περιγραφές**, λοιπόν, χώρων, ανθρώπων, φυσιογνωμιών αλλά και καταστάσεων είναι ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά του νατουραλισμού.

Ένα δεύτερο γνώρισμα, απόλυτα ταιριαστό με τα παραπάνω, είναι η **επιλογή ιδιαίτερα προκλητικών θεμάτων από το περιθώριο της κοινωνικής ζωής**. Οι ήρωες του νατουραλισμού είναι **οι απόκληροι και τα θύματα της κοινωνίας, οι καταπιεσμένοι και οι αδικημένοι, άτομα του υπόκοσμου, ψυχικά και σωματικά άρρωστοι** κτλ. Οι νατουραλιστές, μάλιστα, επιμένουν ιδιαίτερα στους τρόπους με τους οποίους διαμορφώνεται η συμπεριφορά και η ηθική του ανθρώπου. Σύμφωνα με τον Zola, **η ελευθερία αλλά και η ηθική ευθύνη του ανθρώπου περιορίζονται δραματικά εξαιτίας των δυνάμεων που επιδρούν επάνω του**. Οι δυνάμεις αυτές είναι τόσο **εξωτερικές**, όπως λ.χ. η κοινωνία, οι περιστάσεις ή η φύση, όσο και **εσωτερικές**, όπως οι βιολογικές καταβολές και η κληρονομικότητα, οι έμφυτες ορμές, το ένστικτο και γενικά οι δυνάμεις του ασυνείδητου. Μ' άλλα λόγια, ο άνθρωπος δεν έχει πολλά περιθώρια επιλογής και δρα κάτω από συνεχείς καταναγκασμούς.

Θα πρέπει να πούμε ότι η κοινωνική κατάσταση της εποχής, όπως είχε διαμορφωθεί από τη βίαιη εκβιομηχάνιση και την ανεξέλεγκτη λειτουργία της οικονομίας της αγοράς, πρόσφερε άφθονο υλικό στους νατουραλιστές. **Στη χώρα μας, δεν υπήρχαν, βέβαια, οι ίδιες συνθήκες**. Πάντως, ο νατουραλισμός **κάνει την εμφάνισή του και στη νεοελληνική λογοτεχνία, χωρίς πάντοτε να μπορεί να διακριθεί από την ηθογραφία**.

Πιο συγκεκριμένα, νατουραλιστικά στοιχεία συναντάμε σε πολλά πεζά έργα της εποχής (τέλη 19ου - αρχές 20ού αιώνα), με κυριότερο το *Ζητιάνο* του Ανδρέα Καρκαβίτσα (1896).

ΡΟΜΑΝΤΙΣΜΟΣ

Ο ρομαντισμός είναι ένα **από τα πιο σημαντικά κινήματα** όλων των εποχών κι αυτό ισχύει τόσο για τη λογοτεχνία και την τέχνη όσο και για το χώρο του πνεύματος και των ιδεών γενικότερα. Κυριαρχεί στις τρεις μεγάλες ευρωπαϊκές λογοτεχνίες (αγγλική, γαλλική, γερμανική) **από τα τέλη του 18ου ως τα μέσα περίπου του 19^{ου} αιώνα**, ενώ με κάποια καθυστέρηση εμφανίζεται και σε πολλές άλλες χώρες, μεταξύ των οποίων και στην Ελλάδα. Παρουσιάζει συγκεκριμένες διαφορές και ιδιομορφίες, ανάλογα με τη χώρα και τη λογοτεχνία για την οποία μιλάμε. Ωστόσο, δεν είναι δύσκολο να ανιχνεύσουμε έναν **πυρήνα βασικών χαρακτηριστικών**.

Πρώτα απ' όλα, ο ρομαντικός ποιητής **συγκρούεται με τον κλασικισμό και με το ορθολογικό πνεύμα του διαφωτισμού**. Αμφισβητεί όλους τους κανόνες, την τυποποίηση, τις ηθικές αξίες του κλασικού παρελθόντος και, γενικά, την παράδοση.

Στη θέση όλων αυτών τοποθετεί το **συναίσθημα και τη φαντασία, το απόλυτο και το υπερβολικό, το συγκινησιακό και το ιδανικό**. Ο δημιουργός αισθάνεται πλέον **απόλυτα ελεύθερος να αποκαλύψει μέσα από την τέχνη την προσωπική του ιδιοφυία και κάθε του διαίσθηση**.

Όλα αυτά οδηγούν το ρομαντισμό **στο παράδοξο και το μυστηριώδες, το όνειρο, το υπερφυσικό και τον εξωτισμό, το ασαφές και το συγκεχυμένο, σε συνδυασμό με μια διάχυτη μελαγχολία και απαισιοδοξία, καθώς και μια νοσταλγική διάθεση για τα περασμένα** (όχι όμως για το κλασικό παρελθόν).

Από πλευράς μορφής:

Καταργούνται **πολλοί παραδοσιακοί κανόνες και βλέπουμε ποιητικό ρυθμό στην πεζογραφία ή το αντίστροφο**: το λεξιλόγιο διευρύνεται και η εικόνα μετατρέπεται σε βασικό στοιχείο του έργου, μαζί με τον έντονο ρυθμό και **τα ηχητικά τεχνάσματα**.

Σε ό, τι αφορά τη **θεματογραφία**:

Υπάρχει καταρχήν μια ιδιαίτερη **επιμονή στο «εγώ» του δημιουργού ή του ήρωα, ένας έντονος δηλαδή ατομικισμός και εγωκεντρισμός**.

Κατά τα άλλα, οι ρομαντικοί δείχνουν μια προτίμηση για θέματα όπως η **προσωπική εμπειρία της φύσης, ο θεός, η περιπέτεια, ο έρωτας (συνήθως**

μελαγχολικός ή καταδικασμένος), ο ηρωισμός και οι αγώνες για την ελευθερία

Επίσης, με το ρομαντισμό έχουμε μια **στροφή προς τους μεσαιωνικούς ευρωπαϊκούς θρύλους και τις παραδόσεις ή προς τη μυθολογία κάθε λαού για άντληση θεμάτων.**

Τέλος, οι ρομαντικοί αρέσκονται στη **χρησιμοποίηση υποβλητικών σκηνικών, όπως τα νυχτερινά φεγγαρόλουστα τοπία, τα ερείπια, οι τάφοι, οι μακάβριες εικόνες θανάτου.**

Θα πρέπει επίσης να πούμε ότι ως γνήσιο κίνημα, ο ρομαντισμός ενδιαφέρεται για τη **σύνδεση τέχνης και ζωής.** Γι' αυτό και **αγκαλιάζει τους αγώνες των λαών για ελευθερία, δημοκρατία και εθνική ανεξαρτησία, πιστεύει στα ιδανικά της επανάστασης και, γενικά, επιδιώκει την πολιτική δράση.** Ακόμη, καλλιεργώντας **το πάθος για τον περιηγητισμό, την περιπέτεια και το ταξίδι,** ο ρομαντισμός δίνει την ευκαιρία στους Ευρωπαίους να ανακαλύψουν μακρινές περιοχές και πολιτισμούς, και ιδιαίτερα τον κόσμο της Αφρικής και της Μέσης Ανατολής.

ΕΠΤΑΝΗΣΙΑΚΗ ΣΧΟΛΗ: ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ – ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΙ

Επτανησιακή Σχολή ονομάζουμε τη λογοτεχνική σχολή που αναπτύχθηκε στα Επτάνησα κατά το 19ο αιώνα. (Σχολή στη λογοτεχνία, όπως και στις υπόλοιπες τέχνες, ονομάζουμε το σύνολο των καλλιτεχνών που παρουσιάζουν κοινά χαρακτηριστικά τόσο στα θέματα με τα οποία καταπιάνονται όσο και στην τεχνοτροπία).

Τα Επτάνησα προσέφεραν τις κατάλληλες προϋποθέσεις, ούτως ώστε να σημειωθεί εκεί μεγάλη πνευματική άνθιση, καθώς επίσης και ανάπτυξης των γραμμάτων και των τεχνών. Τα Επτάνησα δεν περιήλθαν ποτέ κάτω από τουρκική κατοχή. Αντίθετα, η διαδοχική κατοχή τους από τους Ενετούς, τους Γάλλους, τους Άγγλους και τους Ρώσους υπήρξε ευνοϊκός παράγοντας για την πνευματική τους ακμή. Η μακρόχρονη επαφή με τη Δύση και το δυτικό πολιτισμό, η οικονομική ανάπτυξη των νησιών και η ειρηνική διαβίωση των κατοίκων συνέβαλαν σημαντικά στο να καταστούν τα Επτάνησα το σπουδαιότερο πνευματικό κέντρο

της εποχής. Επίσης, θα πρέπει να σημειωθεί το σημαντικότερο γεγονός ότι το πρώτο ελληνικό Πανεπιστήμιο, η Ιόνιος Ακαδημία, ιδρύθηκε στην Κέρκυρα το 1824 κατά τη διάρκεια της αγγλικής κατοχής.

Η Επτανησιακή Σχολή με κέντρο τον ηγέτη της **Διονύσιο Σολωμό** μπορεί να χωριστεί:

- στους **προσολωμικούς**, δηλαδή τους Επτανησιώτες λογοτέχνες που έζησαν πριν από το Σολωμό, ανήκαν στο Διαφωτισμό και κατά κάποιο τρόπο προετοίμασαν το έδαφος για την εμφάνιση του Σολωμού,
- τους **σολωμικούς**, που δημιουργούν επηρεασμένοι άμεσα από το έργο του Σολωμού και βαδίζουν στα ίχνη του (αυτοί απαρτίζουν την κυρίως Επτανησιακή Σχολή) και
- τους **εξωσολωμικούς**, δηλαδή τους λογοτέχνες που, αν και είναι Επτανησιώτες και ανήκουν στην ίδια εποχή, εντούτοις δεν επηρεάστηκαν στο έργο τους από το Σολωμό.

Οι κυριότεροι εκπρόσωποι της Επτανησιακής Σχολής είναι οι εξής:

Προσολωμικοί: Αντώνιος Μαρτελάος, Νικόλαος Κουτούζης

Σολωμικοί : Διονύσιος Σολωμός, Ιάκωβος Πολυλάς, Αντώνιος Μάτεσης, Ιούλιος Τυπάλδος, Γεώργιος Τερτσέτης, Γεράσιμος Μαρκοράς, Γεώργιος Καλοσγούρος, Λορέντζος Μαβίλης και

Εξωσολωμικοί : Ανδρέας Κάλβος, Αριστοτέλης Βαλαωρίτης και Ανδρέας Λασκαράτος.

Στα Επτάνησα το βασικό λογοτεχνικό είδος που καλλιεργείται είναι η ποίηση, λυρική, επικόλυρική και σατιρική. Στην πεζογραφία καλλιεργείται κυρίως το κριτικό δοκίμιο. Όσον αφορά στο θέατρο, σημαντικότερη είναι η συμβολή του Αντώνιου Μάτεση με το δράμα του «Ο Βασιλικός», γραμμένο στα 1830. Πρόκειται για το πρώτο θεατρικό έργο με κοινωνικό περιεχόμενο, που διαδραματίζεται στις αρχές του 18ου αιώνα στα νησιά.

Τα βασικά χαρακτηριστικά της Επτανησιακής Σχολής είναι τα εξής:

- Από άποψη θεμάτων ιδιαίτερη θέση στην επτανησιακή ποίηση έχει η αγάπη για την πατρίδα, ο θαυμασμός για τη φύση, η πίστη στο Θεό και η εξύμνηση του έρωτα στην πιο αγνή και αυθεντική του μορφή.
- Όσον αφορά στη μορφή το κυριότερο γνώρισμα είναι η δημοτική γλώσσα, την οποία οι Επτανήσιοι λογοτέχνες όχι μόνο υιοθετούν και καλλιεργούν, αλλά την υποστηρίζουν και θεωρητικά με διάφορες μελέτες και άρθρα τους.
- Ένα άλλο χαρακτηριστικό είναι η ολιγογραφία, καθώς και η έλλειψη ρητορικών εξάρσεων και στόμφου.
- Τέλος, η ιδιαίτερη φροντίδα στην επεξεργασία του στίχου.

Μερικά από τα σπουδαία έργα των λογοτεχνών της Επτανησιακής Σχολής είναι τα ακόλουθα:

«Ο Ύμνος εις την περίφημο Γαλλίαν, αρχιστράτηγον Βοναπάρτη και τον στρατηγόν Γεντίλλην» του Αντώνιου Μαρτελάου, **«Ο Βασιλικός»** του Αντώνιου Μάτεση, ο **«Ύμνος εις την Ελευθερία»** και οι **«Ελεύθεροι Πολιορκημένοι»** του Διονυσίου Σολωμού, **«Ο Όρκος»** του Γεράσιμου Μαρκορά, τα **«Προλεγόμενα»** του Ιάκωβου Πολυλά, τα **«Ποιήματα διάφορα»** του Ιουλίου Τυπάλδου, τα **«Μυστήρια της Κεφαλονιάς»** του Ανδρέα Λασκαράτου, ο **«Φωτεινός»** και ο **«Αστραπόγιαννος»** του Αριστοτέλη Βαλαωρίτη και οι είκοσι πατριωτικές **«Ωδές»** του Ανδρέα Κάλβου.

Ο ΡΟΜΑΝΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΠΤΑΝΗΣΙΑΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Από το ρομαντισμό επηρεάστηκε και μια ομάδα λογοτεχνών που έδρασαν κυρίως στη Ζάκυνθο και στην Κέρκυρα τον **19ο αι.** Οι ποιητές αυτοί ανανέωσαν την ελληνική ποίηση, εκφράζοντας το **αναγεννησιακό πνεύμα των χρόνων της επανάστασης και των πρώτων μετεπαναστατικών δεκαετιών** και ανοίγοντας τον δρόμο για τη στενή επαφή της νεότερης ελληνικής ποίησης με την ευρωπαϊκή λογοτεχνία (ιδίως την ιταλική).

Οι περισσότεροι Επτανήσιοι ποιητές έγραψαν το έργο τους στη **δημοτική**, ακολουθώντας το γλωσσικό παράδειγμα του Σολωμού (η πιο σημαντική εξαίρεση ποιητή που έγραψε σε λόγια γλώσσα είναι του Ανδρέα Κάλβου) και επηρεάστηκαν από το **νεοκλασικισμό και τον ρομαντισμό**.

Εκπρόσωποι - Λογοτέχνες: Ανδρέας Κάλβος, Διονύσιος Σολωμός, Αριστοτέλης Βαλαωρίτης, Ανδρέας Λασκαράτος, , Λορέντζος Μαβίλης.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΦΗΓΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ

ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ

ΟΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΤΟΥ ΑΦΗΓΗΤΗ

Ο αφηγητής μπορεί να είναι πρόσωπο της αφήγησης, με πρωταγωνιστικό ή δευτερεύοντα ρόλο, ή μπορεί να είναι αμέτοχος στα γεγονότα. Αν συμμετέχει στην ιστορία (είτε ως βασικός ήρωας είτε ως απλός παρατηρητής ή αυτόπτης μάρτυρας), τον ονομάζουμε **«ομοδιηγητικό αφηγητή»**. Σ' αυτή την περίπτωση ο αφηγητής αφηγείται σε πρώτο ρηματικό πρόσωπο (**πρωτοπρόσωπη αφήγηση**).

Διακρίνονται δύο παραλλαγές του ομοδιηγητικού αφηγητή: ο **αφηγητής-παρατηρητής/θεατής**, δηλαδή ο αφηγητής που είναι παρατηρητής/μάρτυρας των συμβάντων της αφήγησης, και ο **αφηγητής-πρωταγωνιστής**, δηλαδή ο αφηγητής που συμμετέχει στην αφήγηση ως βασικός ήρωας. Όταν μάλιστα αφηγείται σε πρώτο ρηματικό την προσωπική του ιστορία, ονομάζεται ιδιαίτερα **«αυτοδιηγητικός αφηγητής»**.

Αν ο αφηγητής δεν συμμετέχει καθόλου στην ιστορία που διηγείται ονομάζεται **«ετεροδιηγητικός αφηγητής»**. Στην περίπτωση αυτή ο συγγραφέας αναθέτει την αφήγηση σε πρόσωπο ξένο προς την ιστορία, την οποία παρουσιάζει σε τρίτο πρόσωπο (**τριτοπρόσωπη αφήγηση**). Ονομάζεται, ιδιαίτερα, **«παντογνώστης αφηγητής»** (ή **«αφηγητής-Θεός»**) αυτός που βρίσκεται παντού και πάντοτε και γνωρίζει τα πάντα, ακόμα και τις πιο απόκρυφες σκέψεις των προσώπων της αφήγησης.

Η εστίαση

Με τον όρο «εστίαση» αναφερόμαστε στην απόσταση που παίρνει ο αφηγητής από τα πρόσωπα της αφήγησης. Ο Ζενέτ προτείνει τους ακόλουθους **τρεις τύπους εστίασης** της τριτοπρόσωπης αφήγησης:

- **Αφήγηση χωρίς εστίαση (ή μηδενική εστίαση)**: ο αφηγητής γνωρίζει περισσότερα από τα πρόσωπα. Αντιστοιχεί στην αφήγηση με παντογνώστη αφηγητή.
- **Αφήγηση με εσωτερική εστίαση**: η αφήγηση παρακολουθεί ένα από τα πρόσωπα ή ο αφηγητής ξέρει τόσα, όσα και το πρόσωπο από τη σκοπιά του οποίου αφηγείται.
- **Αφήγηση με εξωτερική εστίαση**: ο αφηγητής ξέρει λιγότερα από τα πρόσωπα. Στην περίπτωση αυτή ο ήρωας δρα, χωρίς ο αναγνώστης να μπορεί να μάθει τις σκέψεις του (π.χ. αστυνομικά μυθιστορήματα).

0 χρόνος της αφήγησης

Τρεις χρονικές τοποθετήσεις της αφήγησης χρονικά, σε σχέση με την ιστορία, είναι πιθανές: το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον. Με βάση αυτά τα χρονικά επίπεδα, η αφήγηση μπορεί να είναι τεσσάρων ειδών:

- **Η μεταγενέστερη αφήγηση.** Είναι η πιο συχνή. Διηγούμαστε την ιστορία αφού έχει εξολοκλήρου συντελεστεί.
- **Η προγενέστερη αφήγηση,** που προηγείται της έναρξης της ιστορίας.
- **Η ταυτόχρονη αφήγηση,** της οποίας η εκφώνηση είναι σύγχρονη της ιστορίας.
- **Η παρέμβλητη αφήγηση,** όπου ο αφηγητής διηγείται μαζί με τα γεγονότα που συντελέστηκαν και τις σκέψεις που του έρχονται κατά τη στιγμή της γραφής.

Η χρονική σειρά των γεγονότων

Συχνά ο αφηγητής παραβιάζει την ομαλή χρονική πορεία για να γυρίσει προσωρινά στο παρελθόν ή αφηγείται ένα γεγονός που πρόκειται να διαδραματιστεί αργότερα.

Τις παραβιάσεις αυτές τις ονομάζουμε **αναχρονίες** και τις διακρίνουμε σε:

Αναδρομικές αφηγήσεις αναδρομές ή αναλήψεις και **Πρόδρομες αφηγήσεις ή προλήψεις.**

Αναδρομή είναι η τεχνική κατά την οποία διακόπτεται η κανονική χρονική σειρά των συμβάντων για να εξιστορηθούν γεγονότα του παρελθόντος, ενώ στην **πρόληψη** ο αφηγητής κάνει λόγο εκ των προτέρων για γεγονότα που θα γίνουν αργότερα.

Άλλες τεχνικές με τις οποίες παραβιάζεται η ομαλή, φυσική χρονική σειρά:

- **In medias res:** η λατινική αυτή φράση σημαίνει «στο μέσο των πραγμάτων», δηλαδή στη μέση της υπόθεσης, και αποτελεί μια τεχνική της αφήγησης σύμφωνα με την οποία το νήμα της ιστορίας δεν ξετυλίγεται από την αρχή, αλλά ο αφηγητής αρχίζει την ιστορία από το κρισιμότερο σημείο της πλοκής και, έπειτα, με αναδρομή στο παρελθόν, παρουσιάζονται όσα προηγούνται του σημείου αυτού. Με την τεχνική αυτή διεγείρεται το ενδιαφέρον του αναγνώστη και η αφήγηση δεν γίνεται κουραστική.

- **Εγκιβωτισμός:** σε κάθε αφηγηματικό κείμενο υπάρχει μια κύρια αφήγηση που αποτελεί την αρχική ιστορία και υπάρχουν και μικρότερες, δευτερεύουσες αφηγήσεις μέσα στην κύρια αφήγηση που διακόπτουν την ομαλή ροή του χρόνου. Αυτή η «αφήγηση μέσα στην αφήγηση» ονομάζεται **εγκιβωτισμένη αφήγηση ή εγκιβωτισμός.**

- **Παρέκβαση/παρέμβλητη (εμβόλιμη) αφήγηση:** είναι η προσωρινή διακοπή της φυσικής ροής των γεγονότων και η αναφορά σε άλλο θέμα που δεν σχετίζεται άμεσα με την υπόθεση του έργου.

- **Προϊδεασμός/προσήμανση:** είναι η ψυχολογική προετοιμασία του αναγνώστη από τον αφηγητή για το τι πρόκειται να ακολουθήσει.

- **Προοικονομία:** είναι ο τρόπος με τον οποίο ο συγγραφέας διευθετεί τα γεγονότα και δημιουργεί τις κατάλληλες προϋποθέσεις, ώστε η εξέλιξη της πλοκής να είναι για τον αναγνώστη φυσική και λογική.

Η χρονική διάρκεια

Ο χρόνος της αφήγησης έχει τις ακόλουθες σχέσεις με **τον χρόνο της ιστορίας**, με κριτήριο τη διάρκεια των γεγονότων:

- χρόνος της αφήγησης μπορεί να είναι **μικρότερος** από τον χρόνο της ιστορίας, όταν ο αφηγητής συμπυκνώνει τον χρόνο (**συστολή του χρόνου**) και παρουσιάζει συνοπτικά (σε μερικές σειρές) γεγονότα που έχουν μεγάλη διάρκεια. Με τον τρόπο αυτό, ο ρυθμός της αφήγησης **επιταχύνεται**.

- Ο χρόνος της αφήγησης μπορεί να είναι **μεγαλύτερος** από τον χρόνο της ιστορίας, όταν ο αφηγητής επιμηκύνει τον χρόνο (**διαστολή του χρόνου**) και παρουσιάζει αναλυτικά γεγονότα που διαρκούν ελάχιστα. Με τον τρόπο αυτό **επιβραδύνεται** ο ρυθμός της αφήγησης.

- Ο χρόνος της αφήγησης είναι **ίσος** με τον χρόνο της ιστορίας, συνήθως σε **διαλογικές σκηνές**.

Για να **συντομεύσει** τον χρόνο της αφήγησης, ο συγγραφέας χρησιμοποιεί τις ακόλουθες τεχνικές:

- **Επιτάχυνση:** παρουσιάζει σύντομα γεγονότα που έχουν μεγάλη διάρκεια.

- **Παράλειψη:** κάποια γεγονότα δεν τα αναφέρει καθόλου, επειδή δεν σχετίζονται με την ιστορία.

- **Περίληψη:** παρουσιάζει συνοπτικά τα ενδιάμεσα γεγονότα.

- **Έλλειψη ή αφηγηματικό κενό:** ο αφηγητής παραλείπει ένα τμήμα της ιστορίας ή κάποια γεγονότα που εννοούνται εύκολα ή δεν συμβάλλουν ουσιαστικά στην πλοκή.

Η τεχνική με την οποία ο συγγραφέας **διευρύνει** τον χρόνο της αφήγησης είναι:

- **Η επιβράδυνση:** γεγονότα που έχουν μικρή διάρκεια στην πραγματικότητα παρουσιάζονται εκτεταμένα στην αφήγηση.

Η χρονική συχνότητα

Η αφηγηματική **συχνότητα** καθορίζεται από τη σχέση της εμφάνισης ενός γεγονότος στην ιστορία και της έκθεσής του μέσα στην αφήγηση.

Στοιχεία πλοκής –Δραματικά απρόοπτα

Κάποιο γεγονότα συμβαίνουν ξαφνικά, χωρίς να το περιμένει ο θεατής και αλλάζουν

την πορεία του μύθου.

Αφηγηματικοί τρόποι

Μέρος των αφηγηματικών τεχνικών ενός κειμένου είναι και οι αφηγηματικοί τρόποι που απαντούν στο ερώτημα «πώς αφηγείται» κάποιος. Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι ο όρος αφηγηματικές τεχνικές είναι ευρύτερος και σ' αυτόν υπάγονται και οι τρόποι με τους οποίους αφηγείται κάποιος και οι οποίοι είναι οι εξής:

- **Έκθεση ή αφήγηση:** είναι η παρουσίαση γεγονότων και πράξεων, την οποία ο Πλάτων και ο Αριστοτέλης διέκριναν σε «διήγηση» και «μίμηση». Στη διήγηση ο αφηγητής αφηγείται μια ιστορία με τη δική του φωνή, ενώ στη μίμηση δανείζεται τη φωνή άλλων προσώπων.
- **Διάλογος:** είναι τα διαλογικά μέρη σε ευθύ λόγο και σε πρώτο πρόσωπο.
- **Περιγραφή:** η αναπαράσταση προσώπων, τόπων, αντικειμένων, η αφήγηση καταστάσεων.
- **Σχόλιο:** η παρεμβολή σχολίων, σκέψεων, γνώμων από τον αφηγητή, έξω από τη ροή της αφήγησης, που στοιχειοθετεί, όπως και η περιγραφή, μια επιβράδυνσή της.
- **Ελεύθερος πλάγιος λόγος:** η πιστή απόδοση σκέψεων, διαθέσεων ή συναισθημάτων σε γ' πρόσωπο και σε παρωχημένο χρόνο. Το τμήμα αυτό φαίνεται να ανήκει στην καθαρή αφήγηση, στην ουσία όμως εύκολα μετατρέπεται σε ευθύ λόγο.
- **Εσωτερικός μονόλογος:** η απόδοση των σκέψεων ή συναισθημάτων σε α' πρόσωπο και σε χρόνο ενεστώτα.

Όλα ή μερικά από τα παραπάνω στοιχεία αξιοποιούνται στην παρουσίαση των λογοτεχνικών έργων που μελετήσαμε.

ΜΕΡΟΣ Β΄

**ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ**

ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΣ Α. – ΧΑΡΑΚΤΗΡΟΛΟΓΙΑ

Του Αλεξιάδη Περικλή

Τίτλος: **Ιδού ο άνθρωπος**

Συγγραφέας: **Ανδρέας Λασκαράτος** (1811-1901)

Τόπος προέλευσης: **Κεφαλλονιά**

Μετάφρασης: Γ. Γ Αλισανδράτος

Λογοτεχνικό γένος: **Πεζογραφία**

Κειμενικό είδος: **Χαρακτηρολογία**

Εκδοτικός οίκος: **Εστία**

Χρονολογία συγγραφής: **1879-1886**

Χρονολογία έκδοσης: **Νοέμβριος 2006**

1. Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ

Γεννήθηκε το 1915 στο Ληξούρι. Σπούδασε φιλολογία. Κινημένος από το πάθος του για «ηθική σκέψη» της κοινωνίας μας απεικόνισε τους καλούς και φαύλους χαρακτήρες των ανθρώπων. Ο άνθρωπος «όπου στη μακριά ζωή του είδε , έπαθε και έμαθε πολλά» που « έκαμε θέμα των σπουδών του τον άνθρωπο». Θρυλική μορφή της εποχής του με πολυτάραχη ζωή, δυο φορές αφορισμένος από την εκκλησία. Έγραψε ποιήματα- «Το Ληξούρι εις τους 1836, 1845», «Στιχουργήματα Διάφορα»,-πεζογραφήματα- «Τα μυστήρια της Κεφαλλονιάς, ήτοι σκέψεις απάνου στην οικογένεια, στη θρησκεία και στην πολιτική την Κεφαλλονιά» 1856, «Ιδού ο Άνθρωπος. Ανθρώπινοι Χαρακτήρες», μεταφράσεις και πολλά άρθρα. Όπως τονίζει ο Δημαράς: «Τα στιχουργήματά του, αμελημένα από την άποψη της μορφής είναι τα περισσότερα σατιρικά. Σάτιρα κοινωνική: σαρκάζει τα ήθη και τις αντιλήψεις των συγχρόνων του, εξευτελίζει με τους

στίχους του τις ιδέες, όσες κρίνει αντίθετες στο πνεύμα της προόδου. Κάποτε το δηκτικό του πνεύμα τον φέρνει σε στιχουργικές εκδηλώσεις που δεν ανήκουν καθαυτό στη σάτιρα, αλλά είτε παρωδούν είτε γελοιοποιούν φυσικές αδυναμίες είτε αποβλέπουν απλά στην επιθυμία».

Εξέδωσε αρκετές σατιρικές εφημερίδες όπως ο «Λύχνος», καυτηριάζοντας αδιακρίτως την ανηθικότητα, την αδικία, την υποκρισία

Πέθανε στα 1901 και κηδεύτηκε στο Αργοστόλι, ενώ ένα χρόνο πριν το θάνατό του έγινε άρση του αφορισμού του.

2. ΤΟ ΕΡΓΟ *Ιδού ο άνθρωπος*

Το έργο *Ιδού ο άνθρωπος* του Ανδρέα Λασκαράτου δημοσιεύτηκε το 1886. Στο έργο αυτό περιλαμβάνονται 126 πορτρέτα ανθρώπινων χαρακτήρων, που έχουν σαν πρότυπο τους Χαρακτήρες του Θεόφραστου. Βέβαια ο Λασκαράτος δεν μιμήθηκε δουλικά το πρότυπό του, αλλά παρεμβάλλει έντονα το προσωπικό του ύφος στους χαρακτήρες του. Ο στόχος του Λασκαράτου είναι **ηθικοδιδασκτικός**. Αναφέρει χαρακτηριστικά: «Η στηλίτευση των ατομικών ελαττωμάτων,

ως και των άλλων στραβών της κοινωνίας είναι αποτελεσματική και ωφέλιμη. Καθώς αποτελεσματικός και ωφέλιμος είναι και ο φημισμός των ευγενών και ενάρετων πράξεων.» Δείχνοντας ειρωνική και μαχητική διάθεση παρουσιάζει πρώτο απ' όλα το δικό του χαρακτήρα: τον φιλόνεικο. Ο συγγραφέας στα προλεγόμενα του έργου αναφέρει ότι πολλοί από τους χαρακτήρες του είναι **νόθοι**, δηλαδή δεν παρουσιάζουν ένα γενικό ψυχολογικό ανθρώπινο τύπο, αλλά χαρακτηρίζονται από επίκτητες ιδιότητες που προήλθαν από τυχαία γεγονότα, όπως το επάγγελμα, διάφορες ασθένειες κλπ. Επίσης αρκετά είναι και τα **αντιθετικά ζεύγη** χαρακτήρων στο έργο, όπως καλός - κακός μαθητής, καλοπληρωτής - κακοπληρωτής. Οι περιγραφές των χαρακτήρων στηρίζονται κυρίως στην **υπερβολή και το χιούμορ** και στηρίζονται στην συνεχή αντίθεση ανάμεσα στη φυσιολογική συμπεριφορά και στον εκάστοτε χαρακτήρα που περιγράφει. Η **γλώσσα** του είναι μια μείξη **δημοτικής, καθαρεύουσας και πολλών ιδιωματικών επτανησιακών εκφράσεων, που κάνει τον λόγο του άμεσο και ζωντανό**. Το έργο του Λασκαράτου αποτελεί μια πρωτότυπη αλλά και αξιοσημείωτη συμβολή στην περιγραφή του ανθρώπινου ψυχισμού,

ιδιαίτερα σε μια εποχή που η ψυχαναλυτική επιστήμη δεν είχε ακόμα αναπτυχθεί ιδιαίτερα.

Οι *Χαρακτήρες* του – *Ιδού ο άνθρωπος* - (1886), έργο σοφό, γραμμένο με εύστοχη κοινωνική παρατήρηση και οξυδέρκεια, έχουν μεγάλο ενδιαφέρον από την άποψη της **χαρακτηρολογίας**. Μπορεί να πει κάποιος ότι αυτό του το έργο πλησιάζει προς τη λογοτεχνία, αν και εδώ **κυριαρχεί η σκέψη, ο στοχασμός**.

3. ΟΙ ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΟΥ

Η Κεφαλλονίτικη οικογένεια της εποχής του δεν του αρέσει Την θέλει αλλιώς· βασισμένη πάνω στην αγάπη, στην εκτίμηση, στην αρμονική σύγκλιση των ψυχών κι' όχι στο συμφέρον και στην τυραννία του ανδρός.

Η γυναίκα θέλει να ναι ισότιμη με τον άνδρα, βοηθός και συμπαραστάτης του συντρόφου της, με δική της πρωτοβουλία, με τα ίδια δικαιώματα στο σπίτι· δείχνει έναν τρόπο νοικοκυριού, οικιακής οικονομίας, ανατροφής των παιδιών, μια οικογένεια που να ναι ο παράδεισος του οικογενειάρχη-όπως ήταν η δική του.

Η θρησκεία, επίσης, όπως έχει καταντήσει, είναι δίχως νόημα, παράλογη, σκληρή. Τυλίγει τον άνθρωπο μέσα στα πλοκάμια της αμάθειας, της δεισιδαιμονίας, που τρέφει και συντηρεί την τύφλωση και την πνευματική κακομοιριά. Εδώ ο Λασκαράτος γίνεται αμείλικτος, "σπρώχνεται από ένθεη οργή" κι υψώνεται στυγνός τιμωρός, ενάντια σε κάθε βεβήλωση και απολογητής της καθαρής θρησκείας του Ναζωραίου. Η γλώσσα του γίνεται τραχεία, δηκτική, ειρωνική, παράφορη. Ο θυμός του φουσκώνει ολοένα και πιο πολύ, ώσπου κορυφώνεται σε μια έξαλλη, συστροφική, επιληπτική μανία χαλασμού, γκρεμίσματος, ξολοθρεμού. Χτυπάει αλύπητα, ανελέητα, αρχίζοντας απ' τους μικρούς, τους μικρόχαρους, τους μικροπρεπείς, "εμπόρους θαυματουργών λαδιών, αγίων λειψάνων, δακρύων και ιδρωτών", ίσαμε την ίδια την αρχή. Ξέρει πως η θρησκεία ενός Λαού είναι η ίδια η πηγή της ζωής του, το ιερό νάμα απ' όπου αντλεί τις αξίες και τις προωθητικές δυνάμεις του για τη διατήρηση και την εκπλήρωση της αποστολής του και γι' αυτό κοκκινίζει ολόκληρος από οργή στο θέαμα της νοθείας που ξανοίγεται μπρος απ' την ανελέητη σκαπάνη της έρευνας του.

Οι πολιτικές του πεποιθήσεις

Το 1815 τα Επτάνησα αποτέλεσαν κράτος υπό την προστασία της μεγάλης Βρετανίας η οποία έδειξε πολύ νωρίς το πραγματικό της σκληρό πρόσωπο. Η παρουσία των

δυτικών στα Επτάνησα έχει αφήσει όλα τα φεουδαρχικά και ολιγαρχικά κατάλοιπα της βενετοκρατίας. Στον κοινωνικό σχηματισμό, αγροτικός πληθυσμός, φτωχός, πεινασμένος, εξαθλιωμένος και σε μεγάλη εξάρτηση από τους γαλαζοαίματες γαιοκτήμονες όπως ήταν ο Λασκάρτος. Η οικογένειά του ανήκε στις παλιές αριστοκρατικές οικογένειες της Επτανήσου. Ο πατέρας του Γεράσιμος καταγόταν από τη Νάπολη και διέθετε μεγάλη περιουσία και πολιτική δύναμη. Ο Λασκαράτος αντιμαχόταν τους φιλελευθέρους ριζοσπάστες. Έζησε ολόκληρη τη διαδικασία της ένωσης με την Ελλάδα, και μάλιστα αγωνίστηκε σκληρά ενάντια στα πιστεύω των ριζοσπαστών για άνευ όρων παράδοση των Ιονίων Νήσων στην Ελλάδα. Διέμεινε κατά τη διάρκεια των διωγμών του ανά περιόδους στην Κέρκυρα, τη Ζάκυνθο και το Λονδίνο, ενώ τα τελευταία χρόνια βρέθηκε στο Αργοστόλι.

Ο Λασκαράτος και η Γλώσσα

Ένα από τα κεφάλαια που συνθέτουν την πνευματική προσωπικότητα του Λασκαράτου είναι και η στάση που κράτησε στο γλωσσικό ζήτημα.

Ο Λασκαράτος πιστεύει στη δημοτική και πολεμά το λογιотаτισμό. Γράφει στη δημοτική την οποία και υπερασπίζεται με πάθος σε όλη του τη ζωή. Η επτανησιακή πνευματική παράδοση, είτε ως μελέτη είτε ως περιρρέουσα ατμόσφαιρα, ασφαλώς και η Κρητική λογοτεχνία, το έργο του Βηλαρά και του Χριστόπουλου αλλά και οι σπουδές του στην Ευρώπη του έδωσαν το μεγάλο δίδαγμα για την ανάγκη της εθνικής γλώσσας. Και είναι άξιο παρατήρησης το ότι ο στοχαστής, που δεν έγραψε τίποτε για την Επανάσταση του 1821 και πολέμησε με σφοδρότητα το Ριζοσπαστισμό, συνδέει αναπόσπαστα τη γλώσσα με το έθνος και υποστηρίζει ότι το έθνος θα προοδεύσει αν βασιστεί στην εθνική-δημοτική του γλώσσα, ενώ ο λογιотаτισμός μόνο ζημιά μπορεί να φέρει. Τα 1884, στην κρίσιμη δεκαετία του γλωσσικού ζητήματος, έγραψε τις μελέτες του *Περί γλώσσης* και *Η γλώσσα*, στις οποίες αναπτύσσει τις γλωσσικές του αντιλήψεις, χωρίς να παραλείπει τις επιθέσεις του κατά του λογιотаτισμού. Στο γλωσσικό, λοιπόν, θέμα, ο Λασκαράτος εντάσσεται ανάμεσα στους πρωτοπόρους.

Είναι προφανές ότι ο Λασκαράτος αποδέχεται τον κοινωνικό προορισμό της γλώσσας και θεωρεί, πολύ σωστά, το γλωσσικό ζήτημα όχι μόνο φιλολογικό αλλά και κοινωνικό. Δέχεται επίσης την αξία της αισθητικής της γλώσσας, αν και στα γραπτά του δε φαίνεται να εφαρμόζει όσα θεωρητικά υποστηρίζει. Γι' αυτό και η γλώσσα του

είναι ακατάστατη, ακατέργαστη, πολλές φορές γεμάτη λάθη λεξιλογικά, ορθογραφικά και συντακτικά. Το λεξιλόγιό του είναι ανακατεμένο με λόγιους τύπους και πάρα πολλούς ιδιωτισμούς, τόσους που ο αναγνώστης, εάν δεν είναι Κεφαλλονίτης ή τουλάχιστον Επτανήσιος, χωρίς γλωσσάριο είναι δύσκολο να καταλάβει το κείμενο. «Είτε από αδυναμία, είτε από αδιαφορία, συνήθως παραβλέπει την επιμέλεια του ύφους και το αισθητικό αποτέλεσμα και γράφει τη δημοτική – τη δημοτική του καλύτερα – όπως αυτός την αισθάνεται και όσο μπορεί». Ωστόσο, ο λασκαράτειος λόγος είναι γενικά σωστά δομημένος, με τη φράση απλή και περιεκτική και τα νοήματα σαφή και καθαρά.

ΠΑΡΑΘΕΜΑ

”ΙΔΟΥ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ”

1. Ο ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΜΑΣ

Ο ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΜΑΣ ΔΙΑΦΕΡΕΙ κάπως από τον πολιτικών των Μεγάλων Εθνών της Ευρώπης. Ο δικός μας πολιτικός δεν έχει να γνοιασθή ούτε για την ευρωπαϊκή ισορροπία, ούτε διά άλλα διεθνή μεγάλα σχέδια και συμφέροντα. Τα μικρά εσωτερικά του έθνους μας ήθελ’ είναι το φορτίο του. Ήθελ’ είναι...επειδή ο πολιτικός μας είναι ανίκανος και διά τούτα. Εις τα μεγάλα εξευγενισμένα έθνη, ο πολιτικός τους άνδρας αναθράφηκε εκ νεότητός του εις τες πολιτικές επιστήμες, κ’ επρογυμνάσθηκε στα πολιτικά πράγματα. Ωστε, όταν ανεβαίνει στην κυβέρνηση του κράτους του, εφαρμόζει εκεί τες γνώσεις του και πεποίθησές του. Αλλά ‘ο δικός μας πολιτικός, ως επί το πλείστον, γεννιέται στην αράδα των πειναλέων αμαθών θεσοθήρων όπου, από προσπάθεια σε προσπάθεια, φθάνει και στην κυβέρνηση του μικρού μας κράτους. Άλλος πάλε φθάνει στο ίδιο μέρος από λαοπλανικά έχπαγλα κατορθώματά του, αμαθής και τούτος παρομοίως και κοινός άνθρωπος. Και άλλος από άλλες όχι ευγενέστερες πηγές. Οι οποίοι τούτοι όλοι λέγονται πολιτικοί!... Τι μπορείς να προσμείνης από πολιτικούς τέτοιους; Εννοείται όθεν ότι το στάδιο του ανθρώπου τούτου, του λεγόμενου πολιτικού, συνίσταται στην επικαρπία της εξουσίας. Να χαρή την Εξουσία! Ιδού το στάδιό του!...Και πραγματικώς τη χαίρεται με απληστία, καθένας τη φορά του, σαν κόρακας απάνου σε ψόφιο, και μεταχειριζόμενος κάθε ανόσιο διά να βασταχθή στη θέση του, και κάθε ανοσιώτερο για να ξαναπάη.

2. Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ ΤΟΥΤΟΣ, πολύν καιρό πριν της ψηφοφορίας αρχίζει να χαιρετά, τους μεν εγκαρδίδως, τους δε βαθυσεβάστως, όλους όσους έχουνε ψήφο. Κάποτε βαίνει απάνου κ' εφημερίδα, με την οποία κατακρένει αυστηρώς τες πράξεις της Κυβερνήσεως, ως ασύμφερες διά τον λαόν. Αν ημπορέση και ατομικώς να χτυπήση τους υπαλλήλους της Κυβερνήσεως, θαν είναι μία τύχη δι' αυτόν. Αφού εξεσπάθωσε υπέρ του λαού, όσους περισσότερους υπέρ του λαού θανατώση, τόση περισσότερη η αξιομισθία του. Πηαίνει στα χωριά και γλυκομιλεί των χωριάτωνε.<<αδερφάκια μου και α'ι'τεράκια μου...>>! Τες ύστερες ημέρες βγάνει πρόγραμμα. Στο πρόγραμμά του υπόσχεται όσα και ο Πρωθυπουργός υπόσχεται στον βασιλικόν λόγον και, εννοείται, με την ίδιαν ιδέαν εκτελέσεως. Αν είναι πλούσιος, ή αν έχη πλουσίους υποστηρικτές, οι φτωχοί ψηφοφόροι εκείνες τες ημέρες οικονομούνται με 5-10-15 φράγκα ο καθένας διά την ψήφο του. Επειδή ο υποψήφιος αγοράζει πότε φθηνά και πότε ακριβά, κατά τους ανθρώπους και κατά την ώρα. Τελιωμένο έτσι και πιτυχημένο το έργο του εις τον τόπο του, φεύγει τότε διά τας Αθήνας. (Ω Αθήνα μου, βουλευτάδες οπού σου στέλνουμε!...) Στας Αθήνας, ο εις τον τόπον του μεγαλέμπορος εκλογικών ψήφων, παρουσιάζεται μεταπράτης, αλλά θησαυρού μεταπράτης, επειδή φέρνει χιλιάδες ψήφους συμπυκνωμένες εις μίαν μόνην αλλά πολύτιμην ψήφον, δυναμένην να συντελέση εις την στερέωσιν, ή εις την φτώσιν του Υπουργείου. Μία τέτοια ψήφος, ένας τέτοιος πολύτιμος αδάμας, δεν αγοράζεται με 5-10-15 φράγκα. αλλά με δημόσιες θέσες του υιού, του αδερφού, του ξαδέρφου, με μετάθεσες μη ευνοουμένων υπαλλήλων, με παύσες, με διορισμούς, με ρουσφέτια άλλα. Και έτσι, τελιωμένη και τούτη η δεύτερη πράξη, τελειώνει μαζί της και όλο το βουλευτικό στάδιο του βουλευτή μας. Οποίο κατόρθωμα διά τον τόπο και διά το έθνος!

3. Ο ΕΚΛΟΓΕΥΣ

Ο ΨΗΦΟΦΟΡΟΣ ΤΟΥΤΟΣ ΕΚΛΟΓΕΥΣ, εχτός σπάνιων εξαιρέσεων, είναι ον ολοκλήρως ανίδεο των ηθικο-πολιτικο-κοινωνικών συμφερόντων της ανθρωπότητος, του έθνους του ή του τόπου του. Αλλά και αν τον έκανες ναν τα καταλάβη, έμενε παντελώς αδιάφορος δι' αυτά. Αντί τούτων, εχτιμά και γυρεύει το ιδιαίτερον ατομικόν του συμφέρον. Εις την ψήφον οπού του έδωσεν ο μεγαλόδωρος νομοθέτης, αυτός έχει ένα πίστωμα. Πίστωμα χωρίς προσδιορισμένο ποσόν. αλλ' οπού, στην περίσταση, διά συμβιβασμού, ορίζεται το ποσόν και πληρώνεται πέντε φράγκα, δέκα

φράγκα περισσότερο ή λιγότερο. <<Πώς θα πάη κ' εκείνος αύριο στις Αθήνας να λάβη τόσα;...>> Πληρώνεται ακόμη το πίστωμά του και με υπόσχεση θέσεως. υπάλληλος εις τα δικαστήρια, δασοφύλακας, τελώνης, αρχαιοφύλακας...κ.λ.π. Πληρώνεται και με υπόσχεση μεσιτείας διά την υπόθεσή του...Είναι τόσος καιρός οπού γυρεύει ναν του παραχωρηθή το δείνα ή το δείνα άλλο, και ο υποστηριζόμενός του θα μιλήση με τον φίλο του τον Υπουργό, και θαν του κατορθώση ό,τι θέλει. Κ.λπ. κ.λπ. κ.λπ. Τέτοια είναι τα δάχτυλα που ρίχνουνε ψήφους μέσα στες κάλπες! Ανοίγουντ' έπειτα οι κάλπες τούτες, κηρύττονται οι μείναντες βουλευταί, και σημαίνουνε οι καμπάνες χαρά μεγάλη!... Έτσι ο ψηφοφόρος τούτος εκλογεύς δεν είναι πολίτης γνωμοδοτών διά της ψήφου του εις τα συμφέροντα της κοινωνίας' αλλ' απλώς μόνον είναι κάτοχος πιστώματος ποσού, και είδους αορίστου συναλλαττόμενου κατ' αρέσκειαν με χρήματα, ή με υπόσχεσες. Αλλά εμείς οι Ανατολίτες αντιγράφουμε τους πολιτικούς θεσμούς από τους κώδικας των Ευρωπαίων, καθώς αντιγράφουμε και τες μόδες από τα φιγουρίνια τους.

4. Ο ΛΑΟΠΛΑΝΟΣ

Ο ΛΑΟΠΛΑΝΟΣ, ΑΦΟΥ ΕΒΑΛΕ σημάδι στους σκοπούς του την εξουσία και την ύψωσή του, τα οποία δεν ημπορεί να απολαύση χωρίς τη βοήθεια του ψηφοφόρου όχλου, κανονίζει τη διαγωγή του σε τρόπον ώστε να γένη αρεστός εις τον όχλο, να γένη ο αγαπητός του, ακολούθως ο διαθέτης του. Και τότε ναν τον κάμη ποδοστάσι. Ν' ανεβή, να ψηλώση, να εξουσιάση. Γνωρίζει πολύ καλά ως από ενστίγματος ότι <<όμοιος τον όμοιον αγαπά>>, και θεληματικώς και σκοπίμως καταβιβάζει τον εαυτόν του έως τον ύστερον χυδαίον, μιμούμενος και το λεχτικό του, διά να απολαύση την αγάπη του. <<Γεια σου, αδερφέ! Μωρ' τι διάολο τρώμε σήμερα πρώτη μέρα;>> (Πρώτη της Σαρακοστής). Παραδέχεται τες πρόληψες, δεισιδαιμονίες, και άλλες εσφαλμένες ιδέες και πεποιθήσες του όχλου, τες οποίες όλες τες υιοθετεί και τες κάνει 'δικές του. ως εκείνον οπού υιοθετεί παιδί ξένο, και πασχίζει ναν το πείση, και να πεισθή κ' εκείνος πώς είναι δικό του. <<Ήθελε αρχίσω σήμερα, μα είναι τρίτη. και την τρίτη δεν αρχίζω δουλειά. Το' χω από τον πατέρα μου>>. Συκοφαντεί και διαβάλλει κάθε τίμιον άνθρωπον, κατασταθέντα δυσάρεστον εις τον όχλον, διά την φιλαλήθειαν κ' ελευθεροστομίαν του στα θρησκευτικά... Και είναι κάνοντας έτσι, που παίρνει θέσην υπερασπιστού και προστάτου της θρησκείας, ανάμεσα στους χυδαίους. Απολύεται από κάθε κοινωνικήν ανασκοπή, και θυσιάζει, απέναντι της χρείας τού ν' αρέση εις τον όχλον, κάθε αίσθημα ευγενικό, την εντροπή του προσώπου του και την ανθρωπιά του. Ο άξιος λαοπλάνος βάνει απάνου κ' εφημερίδα.

Και τότε γίνεται φοβερός εις την κυβέρνηση, και αγαπητότατος εις τον όχλο. Τα δε αισθήματα και φρονήματά του διά τον όχλον είναι, Την υπόληψή σου να' χω, Κι ας σε πάρη ο Διάολος. Αλλά ο δυστυχής όχλος δεν εννοεί τον προδότη του λαοπλάνο, και σε πρώτη περίσταση νομίζει να βραβεύη ευεργέτη του χειροτονώντας τον δήμαρχό του, βουλευτή του, ή ό,τι άλλο. Αν δε ο λαοπλάνος, ελέω οχλανοησίας, φθάση και στες ύψιστες θέσες, και γένη και Υπουργός Βασιλέως, άι, τότε έχει την ευκαιρία να παστρέψη τον ορίζοντά του από τους εναντίους του και να μείνη κύριος ανενόχλητος της Εξουσίας.* Όσους την εχρησιμέψανε ως θύματά του, διά να πατήση απάνου τους να ψηλώση, τότε δεν τους ενοχλεί πλέον. επειδή δεν τους εχθρεύετο διόλου όταν τους εκατάστρεφε. και μόνον τους εθυσίαζε για να κάνη δουλειά του. Ως εμείς, σκοτώνοντας τα' ρνίθια, δεν τα σκοτώνουμε για έχθρητα προς αυτά, αλλά διότι μας χρειάζεται το ζουμί τους. Ο λαοπλάνος έχει πολλούς απατημένους οπού του είναι φίλοι. αλλ' αυτός δεν είναι κανενός από αυτούς φίλος. Προάγει τους αγαπώντας τον, εν όσω η προαγωγή τους τον ωφελεί. Αλλά τους παραιτεί όταν δεν ευρίσκη πλέον ωφέλειαν εις αυτούς. Έτοιμος και ναν τους χαντακώση, αν τούτο τόνε συμφέρη. (Πηγή: *ΙΔΟΥ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ*, Α. ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΣ)

Ἀνδρέας Λασκαράτος

Ἴδου ὁ ἄνθρωπος

34^{ος} Ὁ ἄστεϊος

Ὁ χαρακτήρας τοῦ ἀστείου εἶναι ἓνας ἀξιοζούμενος χαρακτήρας. Στὴ συναναστροφή του ὁ νοῦς μας, βαρεμένος ἀπὸ ἔγνοιες, λαβαίνει κάθε τόσο ἓνα δρόσισμα ποὺ μᾶς κάνει νὰ ἀναφυλλιάζωμε.

Κάθε τόσο· ἐπειδὴ ὁ ἀληθῶς ἀστεῖος δὲν εἶναι τόσο πλουσιοπάροχος εἰς τὰς ἀστειότητές του, ὅσον ὁ ἐπαγγελλόμενος τὸν ἀστεῖον νεκρίτης εἰς τὰς νέκρες του.

Ὁ ἀστεῖος ἀπεικάζει τὸ ἐνόν, ἢ δυνατόν ἀστεῖον σὲ κάθε πρᾶγμα, καὶ τὸ ἐκφράζει μὲ χάρη καὶ μὲ πνεῦμα, ὥστε νὰ κεντᾷ μ' ἐπιτηδειότητα, καὶ χωρὶς νὰ βάνη στὰ λόγια του πικρίαν.

Ὁ ἀστεῖος εἶναι περιβόλι. Περιβόλι ἀνθοστόλιστο καὶ χαρμόσυνο· μὲ νόστιμες δισκέδασες· μὲ ἀγαπητὰ ξεδόματα· μὲ τόσα καὶ μὲ τόσα, διὰ τὰ ὁποῖα μᾶς γένετ' ἐπιθυμητὸς καὶ εὐπρόσδεχτος.

Συνηθᾶμε νὰν τὸν θεωροῦμεν ὡς ἐλαφρὸν ἄνθρωπον, καὶ ἀπατώμεθα. Ὁ χρωματισμὸς τοῦ πνεύματος εἶναι ἀνεξάρτητος ἀπὸ τὴν δύναμιν τοῦ νοός. Ὡστε, καὶ σοβαροὶ ἀνόητοι θὰν ἦναι τόσοι, καὶ νουνεχεῖς ἀστεῖοι ἄλλοι τόσοι.

Δυστυχῶς ὅμως ὁ ἀστεῖος κάποτε πιάνει ἀγάπη στὸν χρωματισμὸν τοῦτον τοῦ πνεύματός του, ἐμψυχωνόμενος ἀπὸ τὴν ἀρέσκειαν τῶν ἄλλων· καὶ ἀπλώνεται καὶ παρέκει ἀπὸ τὸ φυσικὸ καὶ αὐθόρμητο. Μὰ τοῦτο εἶναι ἓνα ἀληθινὸ γλύσθησμα, μία πραγματικὴ φτώση, τὴν ὁποίαν ὁ ἀστεῖος πρέπει νὰ προσέχῃ νὰ ἀποφεύγῃ.

Ὁ ἀστεῖος εἶναι κάποτε τέτοιος καὶ εἰς τὰ ἔργα του. Καὶ τότε κάμνει χωρατὰ πολὺ νόστιμα.

Εἶναι δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εὐθυμὸς· καὶ συνήθως γεννηέται καὶ ἀναπτύσσεται εἰς τὸν κόλπον εὐθύμων κοινωνιῶν, ἢ ὁποῖες λαβαίνουν ἴσως τὸν χαρακτήρα τους ἀπὸ τὰ ἅλατα τῆς γῆς των, τὰ ὁποῖα θὰν ἔχουν ἐπιρροὴν ἀπάνου στοὺς χαρακτήρας, καθὼς τὴν ἔχουν καὶ εἰς τὰ φαγώσιμα.

Εἶναι δὲ παρατηρημένο, καὶ ἐπώθηκε ὅτι, «ἡ ἀστειότης, διὰ νὰ ἦναι κλασικὴ, πρέπει νὰ βγαίνει ἀπὸ νοῦν σοβαρόν». Τοῦτο μπορεῖ νὰ πωθῇ καὶ περισσότερο διὰ τὴν σάτυρα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ-ΔΙΚΤΥΟΓΡΑΦΙΑ

- Σπηλιοτόπουλος Πάνος, «Ανδρέας Λασκαράτος», Ελληνική Δημιουργία, Αφιέρωμα 73 (1951)
- <http://www.e-alexandria.gr/bookby.asp?ID=9&BID=81>
- <http://www.infosoc.gr/infosoc/el-GR/epktp>
- <http://www.potheg.gr/ProjectDetails.aspx?Id=217&lan=1>
- <http://www.el.wikipedia.org>
- <http://m.kefaloniatoday.com/kefalonitika/afieromata/andreas-laskaratos-4178.html>
- <http://www.literature.gr/idou-o-anthropos-i-antilipsi-tou-andrea-laskaratou-gia-tin-politiki-tou-panteli-liaka/>

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΘΕΟΤΟΚΗΣ - ΚΕΡΚΥΡΑ

Βέττα Μαρία- Φωτεινή

ΤΙΤΛΟΣ : Οι δύο αγάπες

ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ : Κωνσταντίνος Θεοτόκης

ΧΩΡΑ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ : Ελλάδα

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΕΙΔΟΣ : Πεζογραφία

ΚΕΙΜΕΝΙΚΟ ΕΙΔΟΣ : Μυθιστόρημα εποχής

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ : Σύγχρονη εποχή

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ : 1895

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ : 1910

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ:

Ο Κωνσταντίνος Θεοτόκης ήταν Έλληνας συγγραφέας και μεταφραστής, σημαντικός εκπρόσωπος της επτανησιακής σχολής. Γεννήθηκε στην Κέρκυρα το 1872 και ήταν γόνος πλούσιας και αριστοκρατικής οικογένειας. Παρακολούθησε στο Παρίσι φιλολογία και ιατρική χωρίς ωστόσο να λάβει κανένα δίπλωμα. Μιλούσε γαλλικά, αγγλικά, γερμανικά και ιταλικά. Έτσι πολύγλωσσος από νεαρά ηλικία ασχολήθηκε με την ποίηση και την πεζογραφία και μόλις στα 19 του χρόνια γράφει το πρώτο του έργο. Εγκαταστάθηκε στην Κέρκυρα και ασπάστηκε τις σοσιαλιστικές ιδέες από τις οποίες διακρίνονται και τα έργα του. Στα έργα του διακρίνονται η δραματικότητα της αφήγησης και η ρεαλιστική απόδοση της ζωής. Επίσης αποδίδουν με απλότητα και λιτότητα την Κερκυραϊκή ζωή της εποχής. Έγραφε επίσης σονέτα που διακρίνονται για την λεπτότητα του αισθήματος. Πέθανε στην Κέρκυρα σε ηλικία 51 ετών τον Ιούλιο του 1923.

ΥΠΟΘΕΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ:

Ο αγιογράφος του χωριού Αργύρης Σπαθάρης, μόλις έχει τελειώσει το μεγάλο στόρισμα, μια θαυμάσια εικόνα του Ευαγγελισμού. Δεν είναι όμως ευχαριστημένος, γιατί ο γιος του ο Γιώργης όχι μόνο δεν ακολούθησε την τέχνη του πατέρα του αλλά έχει ερωτική σχέση με δύο γυναίκες ταυτόχρονα, τη ζωντοχήρα Βασιλική και την ελεύθερη Μαρία. Οι συγγενείς των δύο γυναικών το μαθαίνουν και αποφασίζουν να τον σκοτώσουν. Είναι βράδυ και οι συγγενείς οπλισμένοι είναι μαζεμένοι έξω από το σπίτι, έτοιμοι να εκτελέσουν την απόφαση. Ο Γιώργης δηλώνει ότι θα παντρευτεί τη Μαρία. Οι συγγενείς της Μαρίας είναι τώρα ικανοποιημένοι, όχι όμως και της Βασιλικής. Τα δύο σόγια είναι τώρα έτοιμα να συγκρουστούν μεταξύ τους, όταν ο αγιογράφος βγαίνει να λιτανέψει την εικόνα του. Στη θέα της επικρατεί ιερό δέος και η ηρεμία αποκαθίσταται.

ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

ΣΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΪΣΤΟΡΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΟΥ

Διαδραματίζεται σε μια κλειστή παραδοσιακή κοινωνία, πιστή στις παραδόσεις και συντηρητική, που έχει μεγάλη σημασία η τιμή και η υπόληψη της κάθε οικογένειας και μάλιστα η κηλίδωση της τιμής ανύπαντρης κοπέλας, συνήθως από πλούσιο νέο.

Άνθρωποι τίμιοι αλλά και γεμάτοι εκδίκηση, έτοιμοι να πολεμήσουν για την αποκατάσταση της ντροπής τους.

Δρώντα πρόσωπα και θεματικά στοιχεία:

Ο **αγιογράφος** είναι μεγάλης ηλικίας, φτωχός αλλά με μεράκι για την δουλειά του και περήφανος για ό τι κάνει. Ανησυχεί για την άστατη ζωή του γιού του, είναι παραδοσιακός και πατροπαράδοτος. Είναι καλοσυνάτος και ήρεμος άνθρωπος και του αρέσει να βοηθάει τους άλλους.

Ο **Γιώργης** είναι νέος και ντυμένος απλά. Είναι ευαίσθητος και νοιώθει λύπη που δεν μπορεί να ακολουθήσει το επάγγελμα του πατέρα του. Είναι φυσιολάτρης για αυτό και θέλει να ασχοληθεί με την γη. Είναι χαρούμενος άνθρωπος, τολμηρός και αναποφάσιτος γιατί δεν ξέρει ποια γυναίκα θέλει.

Η **Μαρία** είναι φτωχή και τίμια γυναίκα, αγαπάει πραγματικά τον Γιώργη. Είναι ευαίσθητη και συμπονετική και της αρέσει να βοηθάει τους ανθρώπους που υποφέρουν.

Η **Βασιλική** είναι εκδικητική, άπιστη και με άσχημη φήμη στο χωριό. Χωρίς αισθήματα, έτοιμη να κάνει τα πάντα για να πετύχει τον στόχο της.

ΔΡΑΣΗ –ΠΛΟΚΗ: Η ιστορία διαδραματίζεται σε ένα μικρό, παραδοσιακό χωριό της Κέρκυρας στα τέλη του 19^{ου} και στις αρχές του 20^{ου} αιώνα.

ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ:

Είδος αφήγησης : τριτοπρόσωπη

Αφηγητής : παντογνώστης

Υπάρχει αφήγηση μέσα στην αφήγηση δηλαδή εγκιβωτισμένη

Εξέλιξη των γεγονότων με αναδρομές και χρονικά άλματα.

Στο διήγημα υπάρχουν πολλοί διάλογοι ανάμεσα στους πρωταγωνιστές αλλά και εσωτερικοί μονόλογοι. Επίσης υπάρχουν περιγραφές, συλλογισμοί και ζωντανές εικόνες.

ΥΦΟΛΟΓΙΚΟΙ ΤΡΟΠΟΙ :

ΓΛΩΣΣΑ: δημοτική

ΡΥΘΜΟΣ ΑΦΗΓΗΣΗΣ: γοργός

ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ: αγωνιώδης με συγκρούσεις και ένταση.

ΚΟΣΜΟΘΕΩΡΙΑ: Μέσα από το έργο φαίνεται ότι ο συγγραφέας είναι γεμάτος σοσιαλιστικές ιδέες, είναι παραδοσιακός και διαπνέεται από ρομαντικά στοιχεία. Στο έργο κυριαρχούν ο έρωτας, το πάθος, η μοίρα της γυναίκας και η περιπέτεια του γάμου.

ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

ΠΛΟΚΗ : Είναι ενδιαφέρουσα

ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ : Είναι ολοκληρωμένοι ως προσωπικότητες

ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΥΦΟΛΟΓΙΚΟΙ ΤΡΟΠΟΙ: Πετυχαίνει η μορφή να εκφράσει σωστά το περιεχόμενο

Υπάρχουν πρωτότυπα στοιχεία του έργου

ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ: Είναι πειστικό

ΓΕΝΙΚΟ ΣΧΟΛΙΟ – ΤΕΛΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ:

Θα πρότεινα αυτό το βιβλίο στις φίλες μου διότι η πλοκή του είναι πολύ ενδιαφέρουσα και η υπόθεση εξιστορεί γεγονότα βγαλμένα από την ζωή, που μπορούν να παιδαγωγήσουν και να διδάξουν κάποιον.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΘΕΟΤΟΚΗΣ – ΚΕΡΚΥΡΑ

Της Γεωργιάδου Παρασκευής

Στοιχεία Ταυτότητας

Τίτλος : Απελλής

Συγγραφέας : Κωνσταντίνος Θεοτόκης

Χώρα προέλευσης : Ελλάδα

Λογοτεχνικό γένος : Πεζογραφία

Κειμενικό είδος : Νουβέλα

Εκδοτικός οίκος : ΑΓΡΑ

Χρονολογία συγγραφής : 1905

Χρονολογία έκδοσης : 2000

1. Ο Συγγραφέας

Ο Κωνσταντίνος Θεοτόκης γεννήθηκε στην Κέρκυρα και υπήρξε γόνος αριστοκρατικής οικογένειας, τα μέλη της οποίας ασχολήθηκαν με την πολιτική και τη διπλωματία ήδη από τον 14ο αι.. Παρακολούθησε στο Παρίσι φιλολογία, μαθηματικά, ιατρική και χημεία, χωρίς ωστόσο να λάβει κανένα δίπλωμα. Εκτός όμως της γαλλικής γλώσσας σπούδασε αγγλική, γερμανική, ιταλική και λατινική, καθώς και σανσκριτική. Έτσι πολύγλωσσος από νεαρά ηλικία, ασχολήθηκε πέραν της πεζογραφίας με τη μετάφραση και την ποίηση. Σε ηλικία 19 ετών έγραψε στη γαλλική το πρώτο του έργο, το «Η ζωή των ορέων», που δημοσιεύθηκε και από τον Ερμή της Γαλλίας.

Επιστρέφοντας στην Ελλάδα εγκαταστάθηκε στη Κέρκυρα, στον εξοχικό πύργο των Καρουσάδων. Συνδέθηκε με τον ποιητή Μαβίλη και προσχώρησε από τους πρώτους στο κίνημα του δημοτικισμού. Από τότε φαίνεται ότι ασπάστηκε τις πρώτες σοσιαλιστικές ιδέες, από τις οποίες και διακρίνονται τα έργα του. Συμμετείχε στην επανάσταση της Κρήτης το 1896 ως εθελοντής και στον Ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897 στη Θεσσαλία, επικεφαλής δικού του σώματος. Κατά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο έλαβε ενεργό μέρος στο κίνημα της Θεσσαλονίκης. Τότε και απώλεσε ολόκληρη την προικώα περιουσία του στην Αυστρία (1917) οπότε και αναγκάστηκε να δουλέψει αναλαμβάνοντας το γραφείο λογοκρισίας παντός εντύπου και αλληλογραφίας, θέση που διατήρησε για λίγο χρόνο.

Στην ελληνική λογοτεχνία η πεζογραφία του Κ. Θεοτόκη είχε σημαντική προσφορά. Στα εκτενή διηγήματά του: Η τιμή και το χρήμα, Η ζωή και ο θάνατος του Καραβέλα, Ο κατάδικος και Οι σκλάβοι στα δεσμά τους διακρίνεται η δραματικότητα της αφήγησης και η ρεαλιστική απόδοση της ζωής σε μια ηθογραφική ατμόσφαιρα, που διαπνέεται και από φιλοσοφική διάθεση. Τα σύντομα διηγήματά του, τα οποία

δημοσιεύτηκαν στην αρχή στο περιοδικό Τέχνη του Κ. Χατζόπουλου και στον Νουμά, και που αργότερα κυκλοφόρησαν με τον τίτλο Κορφιάτικες ιστορίες, αποδίδουν με απλότητα και λιτότητα την κερκυραϊκή ζωή της εποχής, με εικόνες αδρές και σκληρές. Γεγονός είναι ότι υπήρξε επηρεασμένος από τον Νίτσε από την πρώιμη περίοδο της συγγραφικής του δραστηριότητας, όταν έγραψε πεζογραφήματα όπως Το Πάθος (1899) και διηγήματα όπως το Πίστομα. Στη ποιητική του συγγραφή κυριαρχούν οι μεταφράσεις του Σαίξπηρ που απέδωσε έμμετρα την Τρικυμία, τον Μάκβεθ, τον Βασιλιά Ληρ και τον Οθέλλο. Επίσης μετέφρασε τα Γεωργικά του Βιργιλίου, τον Έρμαν και Δωροθέα του Γκαίτε, τον Φαίδωνα του Πλάτωνα, και από τη σανσκριτική τα: Σακούνταλα, Μαλαβίκα και Αग्νημίत्रा. Έγραψε επίσης και μερικά σονέτα που διακρίνονταν για τη λεπτότητα αισθήματος.

Ο Κ. Θεοτόκης γνωρίζοντας τον σοσιαλισμό, συμμετείχε επίσης στην ίδρυση του Σοσιαλιστικού Ομίλου και του Αλληλοβοηθητικού Εργατικού Συνδέσμου Κερκύρας (1910-1914), ενώ παράλληλα υποστήριξε το κίνημα για τη χειραφέτηση των γυναικών.

Πέθανε στην Κέρκυρα σε ηλικία 51 ετών, τον Ιούλιο του 1923, από καρκίνο.

2. ΤΟ ΕΡΓΟ

Εισαγωγικό σημείωμα: Η αριστουργηματική νουβέλα του Κωνσταντίνου Θεοτόκη πρωτοδημοσιεύτηκε στον "Νουμά" το 1904 και κυκλοφόρησε σε βιβλίο μόνο το 1973, από τις εκδόσεις "Κείμενα". Ο συγγραφέας παρουσιάζει τον μύθο του μεγάλου ζωγράφου της αρχαιότητας Απελλή, που ζωγράφισε και ερωτεύτηκε την Καμπάσπη, την ερωμένη του Μεγαλέξαντρου. Ο Θεοτόκης αντλεί τις πληροφορίες του από τα βιβλία του Πλίνιου και του Σενέκα και συνθέτει το υλικό του. Ένα πρωτόλειο διήγημά του, "Ο δούλος του Παράσιου", του 1895, που αργότερα το παραλάσσει και το ενσωματώνει στον "Απελλή", δημοσιεύεται στο επίμετρο της παρούσας έκδοσης. Με τον "Απελλή" κλείνει ο κύκλος διηγημάτων του Κωνσταντίνου Θεοτόκη με ιστορικά ή μυθολογικά θέματα. (βλ. *εξώφυλλο βιβλίου*).

α. Υπόθεση έργου

Ο Απελλής ήταν ένας ζωγράφος της αρχαιότητας, ο οποίος φιλοτέχνησε πορτρέτα του Μ. Αλεξάνδρου. Μετά την νίκη στον Γρανικό ποταμό ο Μ. Αλέξανδρος συνάντησε τον Απελλή στο σπίτι, στον κάμπο του Καύστρου, και είδε έναν πορτρέτο

που έμοιαζε με μία δούλα του την Καμπάσπη. Ο Απελλής ζήτησε να τη ζωγραφίσει και ο Αλέξανδρος μετά από κάποιους ενδοιασμούς, δέχτηκε. Η Καμπάσπη ντρεπόταν να την ζωγραφίσει ο Απελλής. Ο Αλέξανδρος χάρισε την Καμπάσπη στον Απελλή

που την ερωτεύτηκε. Και τελικά κατάφερε να τη ζωγραφίσει (όπως φαίνεται και στον πίνακα του

Τζιοβάνι Μπατίστα Τιέπολο (1740)

Η Καμπάσπη παρακάλεσε τον Απελλή να ζητήσει από τον Αλέξανδρο να ελευθερώσει τον αδελφό της, Διονυσίδωρο. Ο Αλέξανδρος τότε του τον χάρισε.

Ο Διονυσίδωρος όμως τον αντιπαθούσε και έβριζε τον Απελλή, γιατί ήταν "βάρβαρος", αλλά ο ζωγράφος κατάφερε να φιλοτεχνήσει το πορτρέτο του. Ο Απελλής έδωσε τον Διονυσίδωρο, όπως τον Προμηθέα και φιλοτέχνησε το πορτρέτο του. Στο τέλος τα δύο αδέλφια, Καμπάσπη και Διονυσίδωρος, πεθαίνουν αγκαλιασμένοι.

β. Τοποθέτηση του έργου στο κοινωνικοϊστορικό περιβάλλον του:

Ο Απελλής ήταν ξακουστός ζωγράφος της αρχαιότητας που ήκμασε κατά την περίοδο της 112ης Ολυμπιάδος δηλαδή μεταξύ του 332 και του 329. Υπήρξε **ενεργός τουλάχιστον μέχρι το 305 π. Χ**, όταν ο Πτολεμαίος ανακηρύχθηκε βασιλιάς. **Εκτιμάται ότι έζησε από το 352 έως το 300** περίπου και καταγόταν από την ιωνική πόλη Κολοφώνα βόρεια της Εφέσου.

Η σχέση του με τον Φίλιππο και τον Μέγα Αλέξανδρο

Ο Απελλής ανήκε στο στενό βασιλικό περιβάλλον. Εργάστηκε για λογαριασμό του Φιλίππου Β' και στην συνέχεια η "παράδοση" πέρασε στον γιο του Αλέξανδρο τον Γ' . Φιλοτέχνησε αρκετές προσωπογραφίες και των δύο. Ο Πλίνιος αναφέρει πως ο Μέγας Αλέξανδρος εκτιμούσε ιδιαίτερα τις ικανότητές του και είχε απαγορεύσει σε οποιονδήποτε άλλον να τον αποτυπώνει. (Πλίνιος, Φυσική Ιστορία, βιβλίο 35, παρ.

85).Όταν ο στρατηλάτης ξεκίνησε την εκστρατεία του, ο Απελλής τον ακολούθησε μέχρι την Έφεσο. Την σχέση του Απελλή με την βασιλική αυλή, επιβεβαιώνει και ο Πλούταρχος, στο “Περί Αλεξάνδρου Τύχης ή Αρετής”, που λέει χαρακτηριστικά πως “εκ των Αλεξάνδρων ο μεν του Φιλίππου υπήρξεν ανίκητος, ο δε του Απελλού αμίμητος”. Ο ίδιος συγγραφέας λέγει, επίσης, για τον ίδιο πίνακα, ότι έδωσε το χρώμα του δέρματος του Αλεξάνδρου φαιότερο.

Ο Απελλής είχε ζωγραφίσει σπουδαία έργα. Ανάμεσα τους τον "Αλέξανδρο Κεραυνοφόρο" στον ναό της Αρτέμιδος στην Έφεσο για τον οποίο μάλιστα οι αρχαίες πηγές λένε πως πήρε το υπέρογκο ποσό των 20 χρυσών ταλάντων (Πλίνιος, βιβλίο 35, παρ. 92).

Ο Αλέξανδρος Κεραυνοφόρος

γ. Δρώντα πρόσωπα & θεματικά στοιχεία :

Μ. Αλέξανδρος, Απελλής, Καμπάσπη, Διονυσίδωρος

δ. δράση / πλοκή :

- χώρος : παλάτι Αλέξανδρου στην Έφεσο
- χρόνος : 334 π.Χ., λίγο μετά την νίκη του Μ. Αλεξάνδρου στον Γρανικό ποταμό
- βασικά γεγονότα για εξέλιξη της δράσης : γνωριμία Απελλή - Μ. Αλεξάνδρου, παραχώρηση Καμπάσπης και Διονυσίδωρου στον Απελλή, δέσιμο Διονυσίδωρου

ε. Αφηγηματικές τεχνικές

- είδος αφήγησης: τριτοπρόσωπη αφήγηση, παντογνώστης αφηγητής, γραμμική αφήγηση
- περιγραφές χώρων, πινάκων, σωμάτων, προσώπων, αντικειμένων

στ. Υφολογικοί τρόποι :

- γλώσσα : δημοτική
- ρυθμός αφήγησης : γοργός

ζ. " Ατμόσφαιρα " του έργου : ήρεμη, με κάποιες εντάσεις

3. " ΚΟΣΜΟΘΕΩΡΙΑ":

Η τέχνη είναι καταλυτικός παράγοντας στην ζωή του ανθρώπου, όλα περιστρέφονται γύρω από αυτήν.

4. ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

- **πλοκή:** ενδιαφέρουσα πλοκή με ιστορικά στοιχεία
- **Χαρακτήρες:** ολοκληρωμένες προσωπικότητες.
- **Αφηγηματικοί & Υφολογικοί τρόποι:** ποικιλία αφηγηματικών τρόπων (αφήγηση, περιγραφή, διάλογοι) που δίνουν παραστατικότητα στο κείμενο.
- **Πρωτότυπα / ελκυστικά στοιχεία του έργου:** η έμφαση που δίνει ο Θεοτόκης στη σχέση Απελλή - Καμπάσπης, ενώ θα περιμέναμε να δίνει βαρύτητα στη σχέση του με τον Μ. Αλέξανδρο.
- **Θέση του συγγραφέα ("μήνυμα" του έργου):** Η τέχνη και ο έρωτας είναι κινητήριοι δυνάμεις στη ζωή του ανθρώπου.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΘΕΟΤΟΚΗΣ- ΚΕΡΚΥΡΑ

Της Ζαρογιάννη Θεοδώρας

Στοιχεία ταυτότητας

Τίτλος: Η τιμή και το χρήμα

Συγγραφέας: Κωνσταντίνος Θεοτόκης

Χώρα προέλευσης: Ελλάδα (Κέρκυρα)

Λογοτεχνικό είδος: Πεζογραφία

Κειμενικό είδος: Νουβέλα

Εκδοτικός οίκος: Εκδόσεις Νεφέλη

Χρονολογία συγγραφής: πριν τους Βαλκανικούς πολέμους

Χρονολογία έκδοσης: 1993

Στοιχεία παρουσίασης/κριτικής λογοτεχνικού βιβλίου

1. Συγγραφέας

Σύντομο βιογραφικό σημείωμα συγγραφέα

Ο Κωνσταντίνος Θεοτόκης γεννήθηκε στην Κέρκυρα και υπήρξε γόνος αριστοκρατικής οικογένειας, τα μέλη της οποίας ασχολήθηκαν με την πολιτική και τη διπλωματία ήδη από τον 14ο αι. Παρακολούθησε στο Παρίσι φιλολογία, μαθηματικά, ιατρική και χημεία, χωρίς ωστόσο να λάβει κανένα δίπλωμα. Εκτός

όμως της γαλλικής γλώσσας σπούδασε αγγλική, γερμανική, ιταλική και λατινική, καθώς και σανσκριτική. Έτσι πολύγλωσσος από νεαρά ηλικία, ασχολήθηκε πέραν της πεζογραφίας με τη μετάφραση και την ποίηση. Σε ηλικία 19 ετών έγραψε στη γαλλική το πρώτο του έργο, το «Η ζωή των ορέων», που δημοσιεύθηκε και από τον Ερμή της Γαλλίας. Επιστρέφοντας στην Ελλάδα εγκαταστάθηκε στη Κέρκυρα, στον εξοχικό πύργο των Καρουσάδων. Συνδέθηκε με τον ποιητή Μαβίλη και προσχώρησε από τους πρώτους στο κίνημα του δημοτικισμού. Από τότε φαίνεται ότι ασπάστηκε τις πρώτες σοσιαλιστικές ιδέες, από τις οποίες και διακρίνονται τα έργα του. Συμμετείχε στην επανάσταση της Κρήτης το 1896 ως εθελοντής και στον Ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897 στη Θεσσαλία, επικεφαλής δικού του σώματος. Κατά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο έλαβε ενεργό μέρος στο κίνημα της Θεσσαλονίκης. Τότε και απώλεσε ολόκληρη την προικώα περιουσία του στην Αυστρία (1917) οπότε και αναγκάστηκε να δουλέψει αναλαμβάνοντας το γραφείο λογοκρισίας παντός εντύπου και αλληλογραφίας, θέση που διατήρησε για λίγο χρόνο. Στην ελληνική λογοτεχνία η πεζογραφία του Κ. Θεοτόκη είχε σημαντική προσφορά. Στα εκτενή διηγήματά του: Η τιμή και το χρήμα, Η ζωή και ο θάνατος του Καραβέλα, Ο κατάδικος και Οι σκλάβοι στα δεσμά τους διακρίνεται η δραματικότητα της αφήγησης και η ρεαλιστική απόδοση της ζωής σε μια ηθογραφική ατμόσφαιρα, που διαπνέεται και από φιλοσοφική διάθεση. Τα σύντομα διηγήματά του αποδίδουν με απλότητα και λιτότητα την κερκυραϊκή ζωή της εποχής, με εικόνες αδρές και σκληρές. Στη νουβέλα «Η τιμή και το χρήμα» παρουσιάζοντας τους χαρακτήρες του εξαρτημένους από τους όρους της κοινωνικής και οικονομικής ζωής και προβάλλοντας το στοιχείο της σύγκρουσης, ο Θεοτόκης εισάγει στην νεοελληνική

πεζογραφία μια άγνωστη μέχρι τότε διάσταση: την πολιτικοποιημένη γραφή που αρνείται να ωραιοποιήσει την πραγματικότητα, καταγράφει τα κακώς κείμενα, διαμαρτύρεται και καταγγέλλει. Γνωρίζοντας τον σοσιαλισμό, συμμετείχε επίσης στην ίδρυση του Σοσιαλιστικού Ομίλου και του Αλληλοβοηθητικού Εργατικού Συνδέσμου Κερκύρας (1910-1914), ενώ παράλληλα υποστήριξε το κίνημα για τη χειραφέτηση των γυναικών. Πέθανε στην Κέρκυρα σε ηλικία 51 ετών, τον Ιούλιο του 1923, από καρκίνο.

2. ΤΟ ΕΡΓΟ- Ο ΤΙΤΛΟΣ

Ο Θεοτόκης στην *Τιμή και το Χρήμα* στηρίζει όλο το έργο πάνω στις αντιθέσεις τιμής - χρήματος και έρωτα - κοινωνικής υπόληψης. Η βασική ιδέα του έργου, που επαναλαμβάνεται σταθερά από τη Ρήνη και τον Αντρέα όπως και από άλλα πρόσωπα, είναι η ιδέα που συνοψίζεται στη φράση «*Ανάθεμά τα τα τάλαρα!*». Στηρίζεται στη βασική αντίθεση χρήμα (υλικό) - τιμή (πνευματικό). Η αντίθεση αυτή συνδηλώνει πως η υπερτίμηση του χρήματος και η υποτίμηση της τιμής δημιουργούν μια αντιφατική κατάσταση που προκαλεί πόνο και οδηγεί σε εκδίκηση.

α) Υπόθεση έργου

Στην *Τιμή και το Χρήμα* —το πρώτο κατά χρονολογική σειρά μεγάλο διήγημα του Θεοτόκη— περιγράφεται ιδιαίτερα το κερκυραϊκό προάστιο, το Μαντούκι, και γενικά η κατάσταση της Κέρκυρας στην εποχή της πρωθυπουργίας του Γ. Θεοτόκη. Αντίθετος προς το συνονόμάτο του, ο συγγραφέας καυτηριάζει σατιρίζοντας τα πολιτικά συστήματα της τότε εποχής, το κυρίαρχο ρουσφετολόι, την πρόοδο του συστηματικού λαθρεμπορίου στις κερκυραϊκές ακτές και την εξαχρείωση του εκλογέα. Ανάμεσα σε όλη αυτή την κίνηση πλέκεται το τρυφερό και γεμάτο ποιητική αφέλεια ειδύλλιο της Ρήνης και του Ανδρέα, που η χρηματική ανάγκη το παρακολουθεί για να το χτυπήσει θανάσιμα. Έτσι ο συγγραφέας, αφού μας αποδειξει πόσο κυρίαρχα, πόσο τυραννικά, το χρήμα επιβάλλεται και στα δυνατότερα και

αγνότερα αισθήματά μας, βάζει στο στόμα της Ρήνης τον ύμνο της αγάπης, ανώτερης απ' όλα τ' άλλα συναισθήματα, με μια φράση λιτή, χωρίς καμιά παράχορδη, επιδειχτική κραυγή, και που λιτότερη γίνεται στο στόμα της κοπέλας του λαού: **"Με τα τάλαρα δεν αγοράζεις την αγάπη"**, λέει η Ρήνη του Αντρέα».

β) Τοποθέτηση του έργου στο κοινωνικοϊστορικό περιβάλλον του

Η Κέρκυρα. περιοδικό ΕΣΠΕΡΟΣ, 1882

Στην εποχή που διαδραματίζεται η ιστορία κυρίαρχη πτυχή της οικονομικής ζωής είναι μία άνομη δραστηριότητα, το λαθρεμπόριο. Σε αυτήν εμπλέκονται εκπρόσωποι του λαού (σιόρα Επιστήμη) αλλά και της αριστοκρατίας (Αντρέας). Συνάγεται, λοιπόν, μέσα από την ανάγνωση η οικονομική δυσπραγία του συνόλου του πληθυσμού που εξωθεί στην ανομία τόσο τους απλούς ανθρώπους-μέλη της χαμηλής κοινωνικής βαθμίδας όσο και τους ξεπεσμένους αριστοκράτες. Συγχρόνως, μέσα από τους διαλόγους εκφράζονται αντιλήψεις της κοινωνίας σχετικά με την ενδο-οικογενειακή ζωή και τη γυναίκα και το ρόλο της: η υποταγή και η υπηρετήση του άντρα είναι αξίωση που η κοινωνία προβάλλει προς τη γυναίκα, ο πιο δυναμικός ρόλος της για το βιοπορισμό και την αποκατάσταση των νεαρών μελών της οικογένειας, καθώς ο άντρας είναι ο ανεύθυνος ενώ η γυναίκα (σιόρα Επιστήμη) εκπροσωπεί τη φωνή της λογικής, του ρεαλισμού και της ευθύνης, είναι ο στυλοβάτης του σπιτιού. Επίσης αποκαλύπτονται τα πολιτικά ήθη της εποχής: οι ιδεολογίες έχουν χρεοκοπήσει, τα πολιτικά ιδεώδη βασίζονται στο «θεό» του χρήματος, η σχέση πολιτικού-πολίτη αποτελεί σχέση συναλλαγής. Κοινωνικοί θεσμοί όπως ο γάμος προβάλλουν ως κυρίαρχη αξία το χρήμα που καθορίζει την επιλογή συζύγου, ενώ τα συναισθήματα καταπνίγονται και αγνοούνται. Τα αυστηρά ήθη θέλουν την ελεύθερη κοπέλα τίμια, δηλαδή περιορισμένη στο σπίτι, δίχως καμιά, ούτε κοινωνική, συναναστροφή με το άλλο φύλο. Αξιώνουν από τον άντρα να αποκαταστήσει την τιμή του κοριτσιού με γάμο, αν, παραβιάζοντας τους κοινωνικούς κανόνες, την εκθέσει. Πρόκειται βέβαια για υποχρέωση που ο άντρας είναι δυνατό να αποφύγει.

γ) Δρώντα πρόσωπα & Θεματικά στοιχεία

Η Σιόρα Επιστήμη και ο μπαρμπα-Σπύρος εκπροσωπούν το πνεύμα της χρηματικής συναλλαγής, τη δυναστεία του χρήματος, του συμφέροντος πάνω από τα άλλα συναισθήματα. Έχοντας αυτά ως μέτρο ευτυχίας καταστρέφουν την ευτυχισμένη ένωση του Αντρέα και της Ρήνης.

Η Ρήνη είναι μία αγνή κοπέλα, γαλουχημένη με συγκεκριμένες αξίες. Είναι ένα σαφές πρότυπο γυναίκας. Οι βασικές της αρχές είναι η εργατικότητα, η τιμιότητα και η ανιδιοτέλεια. Διακρίνεται από μεγαλείο ψυχής, αξιοπρέπεια και επαναστατικό πνεύμα. Έχει πηγαία συναισθήματα, για τα οποία δε διστάζει να παραβιάσει κοινωνικά αποδεκτούς κανόνες. Αγνοεί τα στερεότυπα και διατηρεί την αυθεντικότητά της, ακόμη κι αν αυτό την οδηγεί σε κατακραυγή και κοινωνική απόρριψη.

Ο Αντρέας είναι χαρακτήρας πιο σύνθετος. Πότε ειλικρινά ερωτευμένος και ανιδιοτελής, πότε υπολογιστικός και χρηματόδουλος. Οι προλήψεις και οι περιστάσεις ευθύνονται για την αστάθειά του, μια που ο Θεοτόκης βαθύτατα ανθρωπιστής δε θέλει να επιρρίψει τις ευθύνες στα άτομα.

Ο πατέρας κινείται σε δεύτερο πλάνο. Ζει χωρίς κοινωνικές συμβάσεις, δίνει αξία στην ευτυχία του ανθρώπου και όχι στο χρήμα. Είναι αδύναμος για ουσιαστικές παρεμβάσεις, ακολουθεί τις επιλογές της δυναμικής γυναίκας του χωρίς δυνατότητα για περαιτέρω επιλογές.

δ) Δράση/πλοκή

Χώρος: ένα φτωχό προάστιο της Κέρκυρας

Χρόνος: το έργο γράφτηκε σύμφωνα με τον συγγραφέα πριν από τους Βαλκανικούς Πολέμους, όταν ο Θεοτόκης έδειχνε ένα ενθουσιώδες ενδιαφέρον για τον σοσιαλισμό.

ε) Αφηγηματικές τεχνικές

Η Αφήγηση

Σε κάθε σκηνή ο αφηγητής, **ετεροδιηγητικός** και **αμέτοχος**, δίνει παραστατικά το σκηνικό χώρο, τα πρόσωπα και τις καταστάσεις, τις κινήσεις, τις πράξεις, τους διαλόγους και τη συμπεριφορά των ηρώων. Ο **παντογνώστης αφηγητής** δε συμμετέχει στα γεγονότα και επιτυγχάνει την αντικειμενικότητα, σύμφωνα με τις αρχές του κοινωνικού ρεαλισμού. Η μεταφορά από μια σκηνή σε μια άλλη ακολουθεί τον εμπλουτισμό των χαρακτήρων, το φώτισμα των εσωτερικών καταστάσεων, τη σύγκλιση των γεγονότων και την πορεία της δράσης προς την κορύφωση. Μπορεί έτσι να διατυπωθεί η άποψη ότι το διήγημα είναι δομημένο στη βάση μιας κλιμακωτής πορείας εξέλιξης. Παρατηρείται μια αυστηρή αλληλουχία των καταστάσεων από την αρχή του διηγήματος ως την τελική του λύση.

Συγκεκριμένα ο Θεοτόκης ακολουθεί **αντικειμενική και απρόσωπη αφήγηση με μηδενική εστίαση**. Ο συγγραφέας - αφηγητής είναι αμέτοχος στην ιστορία, αφηγείται τα γεγονότα σε **γ' πρόσωπο** και παραμένει αντικειμενικός παρατηρητής και αποστασιοποιημένος από τα όσα διαδραματίζονται. Δεν παρεμβαίνει προσωπικά στα όσα διαδραματίζονται, δεν τα σχολιάζει καθώς τα ίδια τα γεγονότα και οι πράξεις των προσώπων παρουσιάζονται στον αναγνώστη, που καλείται να σχηματίσει ανεπηρέαστος τη δική του γνώμη.

Ο Αφηγηματικός χρόνος

Ο χρόνος κυλάει **ομαλά, γραμμικά**. Ο **χρόνος της ιστορίας** διαρκεί κάπου **οχτώ μήνες**, ανάμεσα στο καλοκαίρι και τις απόκριες. Ο χρόνος της αφήγησης ταυτίζεται σχεδόν με το χρόνο της δράσης με αποτέλεσμα τη θεατρικότητα του κειμένου. Δίνεται έτσι η ευχέρεια στον αναγνώστη να απολαύσει τη **γρήγορη εξέλιξη** και **εναλλαγή των γεγονότων**. Ο **διάλογος** αποτελεί τον κυρίαρχο αφηγηματικό τρόπο στα περισσότερα μέρη του διηγήματος, με αποτέλεσμα να αποδίδονται με παραστατικότητα, ζωντάνια και αμεσότητα οι συναισθηματικές εξάρσεις και οι δραματικές εντάσεις.

Η Ρεαλιστική γραφή

Ο Θεοτόκης στο συγκεκριμένο έργο ακολουθεί ξεκάθαρα το ρεύμα του ρεαλισμού τόσο στα αφηγηματικά όσο και στα περιγραφικά και τα διαλογικά μέρη. Ο ρεαλισμός, μια τεχνοτροπία με την οποία αναπαράσταίνεται πιστά και αντικειμενικά η σύγχρονη πραγματικότητα, χωρίς πολλά εκφραστικά στολίσια, χωρίς εξιδανικεύσεις και χωρίς την παρέμβαση του λογοτέχνη, που αποκλείει τα προσωπικά του συναισθήματα, τις κρίσεις και τις δικές του ερμηνείες για τα γεγονότα, είναι εμφανής σε όλο το έργο. Μέσα στο πλαίσιο του ρεαλισμού το περιεχόμενο στρέφεται σε καθημερινά θέματα, που έχουν σχέση με τη ζωή, τον κοινό άνθρωπο και τις κοινές εμπειρίες. **Ακραία μορφή του ρεαλισμού είναι ο νατουραλισμός**, του οποίου βασική αρχή είναι ότι ο άνθρωπος διαμορφώνεται κάτω από την επίδραση κυρίως του περιβάλλοντος και των περιστάσεων. Αποτέλεσμα των εξωτερικών δυνάμεων που περιορίζουν την ελευθερία του ανθρώπου, των εσωτερικών παρορμήσεων που τον υποβιβάζουν στο επίπεδο των ζώων και των διαθέσεων της στιγμής ή των κληρονομικών παρορμήσεων είναι η ηθική συμπεριφορά του ανθρώπου.

Η ρεαλιστική γραφή στην Τιμή και το Χρήμα αντικατοπτρίζει την πραγματική όψη των χώρων, των καταστάσεων, των γεγονότων, της συμπεριφοράς των ανθρώπων χωρίς να εξιδανικεύει αλλά παρακολουθώντας την πραγματικότητα. Τέτοια **δείγματα ρεαλιστικής γραφής μπορούν να εντοπιστούν στη λεπτομερή περιγραφή του πρωινού ξυπνήματος της σιόρα Επιστήμης και της Ρήνης (σ. 11-13), στην περιγραφή του χώρου, στην περιγραφή του χαρακτήρα και της συμπεριφοράς του άντρα της (σ. 75).**

Παράλληλα, ο Κωνσταντίνος Θεοτόκης μπλέκει αριστοτεχνικά την **αφήγηση, την περιγραφή και το διάλογο σε όλη την έκταση του διηγήματος**. Η περιγραφή εστιάζεται κυρίως στις ψυχικές καταστάσεις καθώς τα βασικά πρόσωπα συνειδητοποιούν ως ένα σημείο, έστω και με αφελή τρόπο, ότι οι κοινωνικοί θεσμοί, όπως το χρήμα, είναι η αιτία της δυστυχίας τους. Ο **διάλογος είναι κυρίως σύντομος, ζωντανός και φυσικός**, κυριαρχεί σε όλο το έργο οδηγώντας σε μεγάλη δραματική ένταση. Φυσικός και αβίαστος φωτίζει το χαρακτήρα και την ψυχολογία των προσώπων και φανερώνει την ένταση των συναισθημάτων τους. Η αμεσότητα της γραφής του Θεοτόκη δημιουργεί μια σκηνή, όπου διαδραματίζονται τα γεγονότα και ένα θεατρείο απ' όπου μπορεί ο αναγνώστης να τα παρακολουθήσει.

Συνοψίζοντας:

Είδος αφήγησης: τριτοπρόσωπη

Αφηγητής: δεν συμμετέχει και δεν σχολιάζει – μηδενική εστίαση

Εξέλιξη γεγονότων: με αναδρομές και προσημάνσεις όπως όταν ο Αντρέας λέει: «*Θα την έπαιρνα, μα τον Άγιο, μα τι να σου κάμω. Είναι και τα όβολα.*»⁴⁰ προϊδεάζει τον αναγνώστη για την τελική έκβαση και δίνουν στο λόγο φυσικότητα και αμεσότητα. Στο κείμενο διακρίνουμε εναλλαγή αφήγησης και περιγραφής, ζωντανό διάλογο με ιδιωματικά στοιχεία, παρουσίαση της προσωπικότητας των ηρώων, με ψυχολογική σκιαγράφηση μέσω της στάσης τους και των λόγων τους (δραματική παρουσίαση).

στ) Υφολογικοί τρόποι

Γλώσσα: δημοτική, εμπλουτισμένη με τύπους και λέξεις του κερκυραϊκού ιδιώματος. Αξιοσημείωτη είναι η παρατήρηση ότι οι χωροφύλακες που κυνηγούν τον Αντρέα στην πρώτη σκηνή, μιλούν ρουμελιώτικα. «*Άμι γύριβε τ'ς τώρα μας φύγανι, χαλάλ' τ'ς για τούτ' τ'ν φουρά.*»⁴⁴ Αντίθετα όταν μιλά ο Αντρέας, το κερκυραϊκό ιδίωμα είναι πολύ έντονο. «*εώ τσι δουγείες μου τσι θέλω σάικες! Έπειτα από'φο που μας εσυνέβηκε, επήα στο' Αθάγιας και τσ' είπα.*».

Μέσα στο ίδιο πνεύμα ο συγγραφέας χρησιμοποιεί την ιταλική γλώσσα, όταν αναφέρεται στα γεγονότα στην αγορά, για να παρουσιάσει το διάλογο ανάμεσα στον άρχοντα και τον υπασπιστή του. Δίνεται με παραστατικότητα έτσι η ατμόσφαιρα της εποχής εκείνης στα Επτάνησα.

Ρυθμός αφήγησης: αργός

ζ) «**Ατμόσφαιρα**» του έργου: αγωνιώδης, με συγκρούσεις και ένταση

3. «ΚΟΣΜΟΘΕΩΡΙΑ»

Οι βασικές αξίες και ιδέες του συγγραφέα, όπως περνούν στο έργο.

Ο Θεοτόκης ήταν υπέρ της χειραφέτησης των γυναικών. Ήθελε να προβάλλει την κατάσταση της εποχής, την υποβάθμιση της γυναίκας, τον ρόλο της και τη διάβρωση του θεσμού του γάμου. Παρουσιάζει με δραματικότητα και αποδεικνύει πόσο κυρίαρχα το χρήμα επιβάλλεται ακόμα και στα πιο δυνατά αισθήματα. Μέσω της Ρήνης ο συγγραφέας έρχεται να ανατρέψει τα στερεότυπα της εποχής, καθώς είναι μία δυναμική γυναίκα που σέβεται τις αντιλήψεις της εποχής αλλά δρα με βάση την αγάπη της και όχι το οικονομικό συμφέρον. Θέλει να ανεξαρτητοποιήσει τη γυναίκα

που ο μοναδικός της σκοπός τότε ήταν να παντρευτεί και να υπηρετεί τον άντρα της. Αυτό επιτυγχάνεται με την τελική απόφαση της Ρήνης, που αρνείται τον γάμο λόγω προίκας και δεν φοβάται την κατακραυγή και την κοινωνική απόρριψη.

4. ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Το έργο έχει ενδιαφέρουσα πλοκή και τα πρωτότυπα/ελκυστικά στοιχεία του κρατούν τον αναγνώστη σε αγωνία μέχρι το τέλος. Τέτοια στοιχεία είναι ο τίτλος, οι χαρακτήρες και το απρόσμενο τέλος. Οι χαρακτήρες είναι ολοκληρωμένοι σαν προσωπικότητες και η μορφή εκφράζει ακριβώς τις ιδέες του συγγραφέα. Το μήνυμα που επιδιώκει ο συγγραφέας να μεταδώσει μέσω του έργου του γίνεται κατανοητό χωρίς να σχολιάσει ο ίδιος αλλά αφήνει τα λόγια και τις πράξεις των ηρώων να «μιλήσουν».

5. ΓΕΝΙΚΟ ΣΧΟΛΙΟ – ΤΕΛΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ

Θα συστήσω το βιβλίο στους συμμαθητές μου, γιατί ήταν πολύ ενδιαφέρον. Ο συγγραφέας δεν αφήνει τον αναγνώστη να βαρεθεί αλλά τον κρατάει σε συνεχή αγωνία για την κατάληξη της σχέσης των δύο νέων. Επίσης, μέσω του έργου του Θεοτόκη πληροφορούμαστε για τις παραδόσεις και τις αντιλήψεις της εποχής και μπορούμε να τις συγκρίνουμε με τη δική μας εποχή και να συμπεράνουμε τις αλλαγές που έχουν συμβεί μέσα σε λίγα χρόνια.

Βιβλιογραφία

- Γκορόγια Κ., Μαστρομανώλη Ε., Βοήθημα *Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Β' Λυκείου*, Β' Έκδοση, Εκδόσεις Σαββάλας
- Σχολικό βιβλίο Β' Λυκείου *Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας*, σελ. 141

Δικτυογραφία

- http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CF%89%CE%BD%CF%83%CF%84%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%AF%CE%BD%CE%BF%CF%82_%CE%98%CE%B5%CE%BF%CF%84%CF%8C%CE%BA%CE%B7%CF%82
- http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%97_%CE%A4%CE%B9%CE%BC%CE%AE_%CE%BA%CE%B1%CE%B9_%CF%84%CE%BF_%CE%A7%CF%81%CE%AE%CE%BC%CE%B1

Παρουσίαση ταινίας

«Η τιμή της αγάπης»

Της Γκατζάρα Αθηνάς

Της Ζαρογιάννη Θεοδώρας

Τίτλος: Η τιμή της αγάπης

Εταιρεία παραγωγής: Ανδρομέδα Ελληνικό Κέντρο Κινηματογράφου ΕΡΤ1

Σκηνοθέτης: Τώνια Μαρκετάκη

Έτος παραγωγής: 1984

Πρωταγωνιστές: Τούλα Σταθοπούλου, Στρατής Τσοπανέλλης, Σπύρος Παντέλιος, Σπύρος, Μανώλης Λογιάδης, Λάκης Κωνσταντής, Γιώργης Αγιοβλασσίτης, Αντίοχος, Άννυ Λούλου, Αλίκη Νικηφόρου

ΑΛΛΟΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΙ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ:

Μουσική: Ελένη Καραϊνδρου

Σενάριο: Τώνια Μαρκετάκη

Διεύθυνση φωτογραφίας: Σταύρος Χασάπης

Μοντάζ: Γιώργος Κόρρας

Βοηθός σκηνοθέτη: Λάκης Αντωνάκος

Σκηνικά-Κουστούμια: Γιώργος Πάτσας

Μακιγιάζ: Φανή Αλεξάκη

Τραγούδι: Δήμητρα Γαλάνη

Χορογραφία: Γιάννης Φλερύ

ΒΡΑΒΕΙΑ:

Επτά Κρατικά Βραβεία Ποιότητας στη Θεσσαλονίκη:

- Ταινίας
- Σεναρίου
- α' γυναικείου ρόλου
- μακιγιάζ
- ενδυματολογίας
- φωτογραφίας
- μουσικής

ΚΡΙΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΑΙΝΙΑ:

- Αθηνόγραμμα.gr

Μια υπέροχη ιστορία αγάπης, προδοσίας και κοινωνικής συνειδητοποίησης, βασισμένη στο μυθιστόρημα του Κωνσταντίνου Θεοτόκη «Η τιμή και το χρήμα», δίνει την ευκαιρία στην Τώνια Μαρκετάκη να κάνει το κοινωνικό πορτρέτο ενός κόσμου ο οποίος βρίσκεται σε συνεχή κοινωνική και οικονομική μετεξέλιξη. Επτά Κρατικά Βραβεία Ποιότητας στη Θεσσαλονίκη (ταινίας, σεναρίου, α' γυναικείου ρόλου, μακιγιάζ, ενδυματολογίας, φωτογραφίας και μουσικής για την υπέροχη Ελένη Καραϊνδου)

- [υπογράφει ο Γιάννης Μπακογιαννόπουλος, Κριτικός κινηματογράφου](#)

Η Τώνια Μαρκετάκη μεταφέρει στη οθόνη, με πιστότητα, στο γράμμα και στο πνεύμα, μια σημαντική νουβέλα του Κώστα Θεοτόκη, την «Τιμή και το χρήμα» και πετυχαίνει πολλαπλά λαμπρά αποτελέσματα. Φτιάχνει ένα έργο εποχής, πειστικό, καλαίσθητο, πλούσιο, εντυπωσιακό. Δημιουργεί ένα φιλμ λαϊκό, χωρίς λαϊκισμό, μια δραματουργία άμεση, που λειτουργεί σαν ερωτικό μελόδραμα, χωρίς να χάνονται οι κοινωνικοί και οικονομικοί προσδιορισμοί. Η «Τιμή και το χρήμα» είναι το πρώτο από τα τέσσερα μεγάλα πεζογραφήματα του Θεοτόκη, εκείνο που υλοποιεί το πέρασμα του από την ηθογραφία στο κοινωνικό και ψυχογραφικό μυθιστόρημα με εξαιρετική ισορροπία υποκειμένων και κοινωνικών πιέσεων. Η Μαρκετάκη

πραγματοποίησε μια καλή και πιστή σεναριοποίηση της νουβέλας και πέτυχε να δώσει μια ολοκληρωμένη διάρθρωση, ένα σωστό και όμορφο φιλμ, στα πλαίσια μιας κλασικής ανάγνωσης και μιας δημιουργικής εικονογραφίας. «Η τιμή της αγάπης» δεν είναι ρεαλιστική ταινία. Η προσέγγιση διαθλάται μέσα από τη φιλολογία, που διπλασιάζει την παρουσία της, με αφηγήσεις. Όμως η Μαρκετάκη βρίσκει το ισοδύναμο σε μια στιλιστική άποψη. Συνθέτει τις εικόνες της, ιδίως στις εξωτερικές λήψεις, με αντίληψη εικαστική. Κάτι περισσότερο: με μνήμες ζωγραφικής, τόσο στην μνημειακή και στοχαστική τοποθέτηση των ανθρώπινων μορφών, όσο και στις γενικές συνθέσεις των όγκων των γραμμών και στο χρώμα, ένα μελιχρό κιτρινωπό φως. Τελικά δεν προκύπτει έτσι μόνο μια φορμαλιστική λαμπρότητα αλλά αισθανόμαστε πια ότι το συνολικό «τοπίο» - πόλη - άνθρωποι, παίζει ρόλο ενεργό, διευρύνοντας το πλαίσιο ζωής και απηχώντας το δράμα, σαν το ηχείο των μουσικών οργάνων. Σ' αυτή τη γενική τάση για αισθητική λεπτότητα, (μαζί με την επιβλητική για τα ελληνικά δεδομένα αναπαράσταση της εποχής) η σκηνοθέτης παρεμβάλλει μιαν αντίρροπη δύναμη. Δουλεύοντας σε μεγάλο ποσοστό με ντόπιους μη επαγγελματίες ηθοποιούς, φέρνει στο «παιχνίδι» μια αδιόρατη γεύση ερασιτεχνισμού, που διαταράσσει δημιουργικά τη ραφινάτη ισορροπία. Γενικά, «Η τιμή της αγάπης» είναι μια αναμφισβήτητη επιτυχία σ' ένα κινηματογραφικό είδος, χωρίς παρελθόν στον τόπο μας.

Σύγκριση βιβλίου-ταινίας

Οι αλλαγές κατά την μεταφορά ενός λογοτεχνικού έργου στον κινηματογράφο είναι αναπόφευκτες. Αυτό γιατί οι πρώτες ύλες της κάθε τέχνης είναι διαφορετικές, χρησιμοποιούν διαφορετικές συμβάσεις και εξαιτίας του διαφορετικού κοινού που βρίσκουν απήχηση, η γλώσσα είναι διαφορετική. Σε ένα βιβλίο ο συγγραφέας θέλει να μεταδώσει στον αναγνώστη τα συναισθήματα του, τις σκέψεις και τους προβληματισμούς του και να κινητοποιήσει τη φαντασία του. Από την άλλη μεριά, η ταινία απευθύνεται σε ευρύτερο κοινό, καθώς μεταφέρει στον θεατή τα γεγονότα με την εικόνα.

Στο συγκεκριμένο έργο η ταινία βασίστηκε και ακολούθησε την πλοκή του βιβλίου. Η υπόθεση είναι η ίδια και τα γεγονότα με τη μόνη διαφορά ότι στην

ταινία η σκηνοθέτης-σεναριογράφος αποφάσισε για λόγους αγωνίας και ενδιαφέρουσας εξέλιξης να αλλάξει τη σειρά κάποιων γεγονότων χωρίς, βέβαια, να παραποιούνται αυτά και να αλλοιώνεται η υπόθεση. Και στις δύο μορφές τέχνης υπάρχει αφηγητής εξωδιηγητικός, που δεν συμμετέχει στα γεγονότα, και παντογνώστης.

Βασικό χαρακτηριστικό του βιβλίου που εντοπίζεται και στο συγκεκριμένο έργο είναι η λεπτομερής και εκτενής περιγραφή, έκφραση συναισθημάτων και σκέψεων. Είναι έντονος και ο μονόλογος. Αντίθετα, στην ταινία μεταφέρονται ακριβώς τα ίδια μηνύματα με βλέμματα, χειρονομίες, εκφράσεις του προσώπου, μουσικής υπόκρουσης και μικρότερους διαλόγους. Για παράδειγμα, ο συγγραφέας αφιερώνει έξι σελίδες για τον διάλογο της Σιόρας Επιστήμης με τον Αντρέα που διαπραγματεύονται το κλεμμένο σακί, ενώ στην ταινία το ίδιο γεγονός παρουσιάζεται σε λίγα λεπτά. Επίσης, η ταινία παραλείπει και προσθέτει σκηνές για να εμπλουτιστεί και να κρατάει τους θεατές σε ένα ενδιαφέρον και όχι βαρετό κλίμα. Για παράδειγμα, η ταινία δεν παρουσιάζει τον τρόπο που ο Αντρέας μαθαίνει για τον γάμο της Ρήνης και την αντίδραση του στο άκουσμα των νέων, αλλά τον δείχνει κατευθείαν στο σπίτι της για να την αποτρέψει. Το βιβλίο τα διηγείται σε δύο σελίδες.

Οι συντελεστές της ταινίας κατάφεραν να αποδώσουν σχεδόν όλα τα χαρακτηριστικά που αποδίδει ο Θεοτόκης στους ήρωες του βιβλίου, τα ρούχα, τον χαρακτήρα, τις

αντιδράσεις, καθώς και να δημιουργήσουν την ίδια άποψη σε θεατές και αναγνώστες αντίστοιχα. Η κάμερα ακολουθεί τους πρωταγωνιστές σε κάποια απόσταση.

Υπάρχουν, όμως, και κοντινά πλάνα στα πρόσωπά τους. Η υποκριτική των ηθοποιών είναι εξαιρετικά επιτυχημένη. Δείχνουν πολύ καλά την αγωνία τους, την θλίψη τους, τον έρωτά τους κι αυτό το επιτυγχάνουν με όλα τους τα εκφραστικά μέσα, με τα μάτια τους, τις εκφράσεις τους, το σώμα τους. Έτσι, καταφέρνουν, με την καθοριστική βοήθεια της σκηνοθέτιδας, να ενσαρκώσουν τους ήρωες τόσο πειστικά, που μοιάζουν σαν να βγαίνουν από τις σελίδες του βιβλίου.

Ωστόσο μουσική υπόκρουση, κοστούμια εποχής, η σκηνή στο μύλο δεν υπάρχει στο βιβλίο.

Βιβλιογραφία

- Γκορόγια Κ., Μαστρομανώλη Ε., Βοήθημα *Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Β' Λυκείου*, Β' Έκδοση, Εκδόσεις Σαββάλας

Δικτυογραφία

<https://www.youtube.com/watch?v=cOnC7asBCIg> η ταινία

<https://www.youtube.com/watch?v=y2tbynVMuU> το τραγούδι

ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ ΓΡ.- ΖΑΚΥΝΘΟΣ

Του Βαρσαμή Αθανάσιου

Στοιχεία ταυτότητας

Τίτλος: Ο Ποπολάρος και άλλα διηγήματα, επιλογή Οι Ερωτευμένοι

Συγγραφέας: Γρηγόριος Ξενόπουλος

Χώρα προέλευσης: Ελλάδα, Ζάκυνθος

Λογοτεχνικό γένος: Νεοελληνική πεζογραφία – Διήγημα

Κειμενικό είδος: Ηθογραφικό διήγημα

Εκδοτικός οίκος: Αδελφοί Βλάσση

Χρονολογία συγγραφής: 1912 – 1913

Χρονολογία έκδοσης: 1913

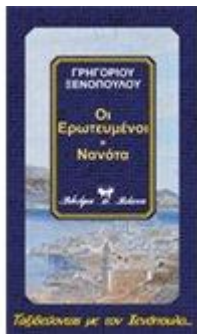

Βιογραφικό σημείωμα συγγραφέα: Ο Γρηγόριος Ξενόπουλος γεννήθηκε το 1867 στο Φανάρι, πρωτότοκος γιος του ζακυνθινού πρώην στρατιωτικού και εμπόρου Διονυσίου Ξενόπουλου με καταγωγή από την Πελοπόννησο και της πολίτισας Ευθαλίας Θωμά. Σε βρεφική ηλικία εγκαταστάθηκε με την οικογένειά του στη Ζάκυνθο. Εκεί η οικογένειά του απέκτησε πέντε ακόμη παιδιά, τέσσερα κορίτσια και ένα αγόρι. Ολοκλήρωσε τις εγκύκλιες σπουδές του στη Ζάκυνθο με σημαντική βοήθεια από τη μητέρα

του και στη συνέχεια έφυγε για σπουδές στην Αθήνα, όπου και παρέμεινε ως το τέλος της ζωής του.

Υπόθεση έργου: *«Οιήτε σκύλων γενεή, τοιήδε και ανθρώπων»*

Οι Ερωτευμένοι

Αναφέρεται σε ένα αγόρι τον Παυλάκη και τον σκύλο του, τον Αζώρ. Κι δυο είναι πολλοί ερωτευμένοι, αλλά καταβάλουν μεγάλη προσπάθεια για να κατακτήσουν το άτομο που τους ενδιαφέρει. Αλλά τελικά μετά από μεγάλη προσπάθεια τα καταφέρνουν.

Τοποθέτηση του έργου στο κοινωνικοϊστορικό περιβάλλον του: Αναφέρεται στο προηγούμενο αιώνα, δηλαδή η εποχή του συγγραφέα δεν διαφέρει από αυτήν του έργου, άρα δεν υπάρχει και διαφορά-χρονική απόσταση, όπως π.χ. Στα <<ιστορικά μυθιστορήματα>>. Ζακυνθινό περιβάλλον με δυο κόσμους των αριστοκρατών, της αστικής τάξης και των φτωχών μεροκαματιάρηδων.

Δρώντα πρόσωπα & Θεματικά στοιχεία:

Πρωταγωνιστής του έργου είναι ο **Παυλάκης**, ο οποίος παρουσιάζεται ως ένα μικρό περίεργο παιδί, το οποίο αν και αρχικά απληροφόρητο σχετικά με το θέμα του έρωτα, μαθαίνει <<τί εστί έρωτας>>. Στη συνέχεια η μικρή **Κεβή**, το κορίτσι, που έκλεψε την καρδιά του Παυλάκη, παρουσιάζεται ως ένα μικρό ντροπαλό και όμορφο κοριτσάκι. Η **Μαριέττα**, η τροφός του Παυλάκη, η οποία φαίνεται να έχει μεγάλη συμπάθεια στον Παυλάκη, διότι δεν του χαλούσε χατίρι. Η Μαριέττα όσα έμαθε στον Παυλάκη για τον έρωτα τού τα δίδαξε και έδειξε περισσότερο με πράξεις παρά με λόγια. Επίσης, ένα σημαντικό πρόσωπο του έργου είναι ο **Πίπης**, ο αντίζηλος του Παυλάκη, είναι το παιδί του Μπακάλη και διεκδικούσε την Κεβή. Ο Παυλάκης λοιπόν είχε ένα λόγο παραπάνω να αντιπαθεί τον Πίπη. Άρα είναι ξεκάθαρες οι δύο διακρίσεις, που αναφέρονται στο έργο αυτό. Επίσης ένας άλλος ήρωας του έργου αυτού είναι και ο **Αζώρ** ο σκύλος του Παυλάκη, ένα μαύρο μεγαλόσωμο ζώο, το οποίο ταυτίζεται με τον Παυλάκη, διότι παρουσιάζεται να έχει τα ίδια προβλήματα με το αφεντικό του, αλλά να δίνουν και τις ίδιες λύσεις. Πρώτος διαχωρισμός είναι ότι οι οικιακοί βοηθοί θεωρούνταν κατώτερα μέλη της κοινωνίας και δεύτερη διάκριση είναι αυτή των πλουσίων και των κατώτερων οικονομικά ατόμων. Τα πιο εύπορα μέλη της κοινωνίας ήταν αυτά που είχαν πάντα δίκιο.

Δράση-Πλοκή: Ο χώρος δεν διευκρινίζεται ακριβώς, αλλά γνωρίζουμε την χρονολογία. Η ιστορία αναφέρεται στον εικοστό αιώνα. Ο Παυλάκης παρουσιάζεται να έχει τα ίδια προβλήματα με το σκύλο του, αλλά φαίνεται ότι ο Παυλάκης συμβουλεύεται τον Αζώρ και τελικά καταφέρνει αυτό που επιθυμεί, το οποίο δεν είναι τίποτα άλλο από το να κατακτήσει την Κεβή, η οποία του κάνει νάζια και τον αφήνει συνεχώς <<στα κρύα του λουτρού>>. Το σημείο που συναρπάζει τον αναγνώστη παρόλα αυτά είναι το σημείο, όπου οι δύο ήρωες Παυλάκης και Αζώρ μετά από μια διαμάχη με τον αντίζηλο τους, κερδίζουν το κορίτσι τους.

Αφηγηματικές τεχνικές: Η αφήγηση είναι τριτοπρόσωπη, ο αφηγητής είναι παντογνώστης και η εξέλιξη των γεγονότων γραμμική. Επίσης υπάρχουν πολλές περιγραφές, διάλογοι και εσωτερικοί μονόλογοι.

Υφολογικοί τρόποι: Η γλώσσα είναι ζωντανή δημοτική χωρίς ιδιωματισμούς. Ενώ ο ρυθμός της αφήγησης είναι διακεκομμένος λόγω των διαλόγων των ηρώων του έργου.

«Ατμόσφαιρα» του έργου: Είναι αισιόδοξη με συγκρούσεις, ένταση και αγωνία. μεταξύ των ερωτευμένων παιδιών και των σκύλων.

Οι βασικές αξίες και ιδέες του συγγραφέα, όπως περνούν στο έργο: Ο συγγραφέας δείχνει τα πιστεύω της εποχής του ότι οι πλουσιότεροι είναι ανώτεροι άνθρωποι σε σχέση με τους απλούς ή τους «δούλους» και φυσικά ο έρωτας δεν ξεχωρίζει κοινωνικές τάξεις και είναι διεκδικητικός.

Συνολική κριτική-αποτίμηση του έργου: Αρχικά αξίζει να σημειωθεί ότι η πλοκή είναι αρκετά ενδιαφέρουσα, οι ήρωες είναι ολοκληρωμένοι ως προσωπικότητες. Επίσης ο συγγραφέας πετυχαίνει μέσα από τις αφηγηματικές τεχνικές να αποτυπώσει ολοκληρωμένα τις ιδέες του, ενώ όσον αφορά την θέση του είναι αμφιλεγόμενη.

Γενικό σχόλιο-Τελική αποτίμηση: Το βιβλίο έχει ωραίο περιεχόμενο. Τα γεγονότα που εξιστορεί συναρπάζουν τον αναγνώστη και το πιο σημαντικό δεν τον κουράζει. Συνεπώς, ανεπιφύλακτα θα σύστηνα το βιβλίο αυτό στους φίλους μου.

ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ ΓΡ. - ΖΑΚΥΝΘΟΣ

Του Γκατζάρα Δημήτρη

Τίτλος : Στέλλα Βιολάντη

Συγγραφέας : Γρηγόριος Ξενόπουλος

Λογοτεχνικό γένος: Πεζογραφία

Κειμενικό είδος: Αστικό ηθογραφικό διήγημα

Εκδοτικός οίκος: αδερφοί βλάσση

Χρονολογία συγγραφής: 1901

Χρονολογία έκδοσης: 1991

1. Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ

Ο Γρηγόριος Ξενόπουλος (1867 -1951) γεννήθηκε στην Κωνσταντινούπολη, αλλά η καταγωγή της οικογένειάς του ήταν ζακυνθινή. Μετά τη γέννησή του, η οικογένειά του μεταφέρθηκε στη Ζάκυνθο, όπου και μεγάλωσε. Σπούδασε μαθηματικά, αλλά ασχολήθηκε αποκλειστικά με τη λογοτεχνία και αναδείχθηκε μια από τις σημαντικότερες πνευματικές φυσιογνωμίες στο πρώτο μισό του αιώνα μας. Υπήρξε πολυγραφότατος συγγραφέας και άσκησε το συγγραφικό επάγγελμα βιοποριστικά. Έγραψε ένα πλήθος μυθιστορήματα και διηγήματα, καθώς και κριτικές μελέτες και θεατρικά έργα. Αυτή η πληθωρική παραγωγή έβλαψε οπωσδήποτε την ποιότητα του έργου του, όπου συχνά φαίνονται τα σημάδια της προχειρότητας. Συγχρόνως, όμως, η κριτική του αναγνώρισε την αφηγηματική ευχέρεια, την οξύτητα της παρατήρησης και την άψογη τεχνική. Δεν είναι εξάλλου χωρίς σημασία το πόσο ο Ξενόπουλος διαβάστηκε από ένα ευρύ αναγνωστικό κοινό, ευρύνοντας έτσι το γενικότερο ενδιαφέρον για τη λογοτεχνία.

Ο Ξενόπουλος υπήρξε ο πρώτος διευθυντής του λογοτεχνικού περιοδικού “Νέα Εστία”, καθώς και αρχισυντάκτης του νεανικού περιοδικού “Διάπλασις των Παίδων”, όπου έγραψε θαυμάσια άρθρα με το ψευδώνυμο “Φαίδων”. Το 1931 έγινε μέλος της Ακαδημίας Αθηνών. Πέθανε στην Αθήνα το 1951. Τα “Απαντα” του συγγραφέα καλύπτουν 11 τόμους. Τα γνωστότερα από τα έργα του είναι: “Στέλλα Βιολάντη”, “Ο Κόκκινος Βράχος”, “Πλούσιοι και φτωχοί”, “Τερέζα Βάρμα - Δακόστα”, “Οι Φοιτητές”, “Τίμιοι και άτιμοι”, “Τυχεροί και άτυχοι”, “Αναδυομένη”, “Ο κατήφορος”, “Το μυστικό της κοντέσας Βαλέραινας”, κ.ά.

Ο Ξενόπουλος πέθανε σε μεγάλη ηλικία το 1951 στην Αθήνα μακριά από το αγαπημένο του νησί.

2. ΤΟ ΕΡΓΟ

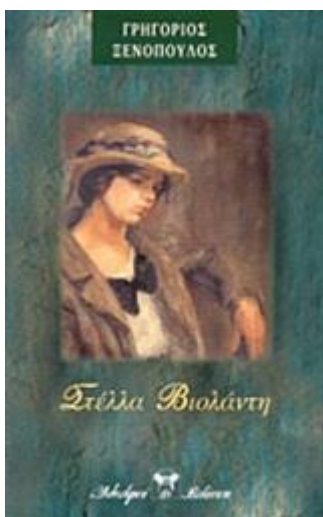
Στηρίζεται σε αληθινό γεγονός που συγκλόνισε την Αθηναϊκή κοινωνία του 1883. Ήταν συνηθισμένο φαινόμενο της εποχής, πατεράδες να κλείνουν στις σοφίτες τις ερωτευμένες κόρες τους για να ξεπεράσουν τον έρωτά τους. Σε κάποιες περιπτώσεις οι κοπέλες είχαν χάσει και τη ζωή τους.

α. Υπόθεση του έργου

«Εγώ δε γυρεύω να ζήσω,

Παρά να ζήσω ευτυχισμένη...»

Στέλλα Βιολάντη

Η Στέλλα (Ελένη Παπαδάκη), κόρη ενός τραπεζίτη (Αθανάσιος Μαρίκος) από τη Ζάκυνθο, αγαπά ένα φτωχό τηλεγραφητή (Φριτς Φλερύ). Ο πατέρας της θέλει να την παντρέψει με έναν πλούσιο άνδρα (Χρήστος Γεωργιάδης), η Στέλλα όμως αρνείται κι ο πατέρας της την κλειδώνει στη σοφίτα, όπου η κοπέλα ζει απομονωμένη. Όταν μαθαίνει ότι ο τηλεγραφητής ήθελε μόνο την παρουσία της, δεν την αγαπά αληθινά και παντρεύεται την κόρη (Καίτη Αρσένη) ενός ευγενούς, η Στέλλα Βιολάντη καταρρέει ψυχολογικά

και σωματικά, κι ο θάνατός της είναι αναπόφευκτος.

β. ερμηνευτική παρουσίαση του έργου

Η ιστορία του διηγήματος εκτυλίσσεται στη Ζάκυνθο, όπου η 19χρονη Στέλλα Βιολάντη, κόρη του πλούσιου μεγαλέμπορα Παναγή Βιολάντη, γνωρίζει έναν γοητευτικό νέο, τον Χρηστάκη Ζαμάνο. Ο Ζαμάνος εργάζεται στο τηλεγραφείο κι έχει συνηθίσει χάρη στο καλό παρουσιαστικό του να κερδίζει εύκολα τη συμπάθεια και τον έρωτα των κοριτσιών του νησιού. Η Στέλλα, ωστόσο, δεν του δίνει σημασία. «Δεν είχε τόση φιλοδοξία αυτή· δεν έβαλε ποτέ με το νου της να κατακτήσει νέο, που καθεμιά τον ήθελε και του το έδειχνε.» Η αδιαφορία αυτή της Στέλλας πληγώνει τον εγωισμό του χαϊδεμένου Χρηστάκη, ο οποίος αποφασίζει να την κατακτήσει, κι όπως χαρακτηριστικά λέει σ' έναν φίλο του «θα την κάμω εγώ να βουρλιστεί!».

Αρχίζει, λοιπόν, να διεκδικεί επίμονα την προσοχή της Στέλλας, κάνοντας ό,τι μπορεί για να την πείσει πως αγαπά μόνο εκείνη και πως αδιαφορεί για όλες τις άλλες. Ένα βράδυ, μάλιστα, της δίνει ένα γράμμα με το οποίο της εξομολογείται τον έρωτά του. Η Στέλλα διαβάζοντας το γράμμα ξεγελιέται και θεωρεί πως ο Χρηστάκης την αγαπά πραγματικά. Περνά το βράδυ της ξάγρυπνη να σκέφτεται όλες τις προηγούμενες απόπειρές του να της δείξει το ενδιαφέρον του και πείθεται εν τέλει πως ο έρωτάς του είναι αληθινός.

Του στέλνει, έτσι, κι εκείνη ένα σύντομο ερωτικό γράμμα: «Ναι, Χρηστάκη μου, σ' αγαπώ κι εγώ, σ' αγαπώ όσο δεν φαντάζεσαι, όσο δεν μπορείς να φαντασθείς. Είμαι δική σου. Αγάπα με. Η Στέλλα σου.» Ο Ζαμάνος ενθουσιάζεται με την απάντηση της Στέλλας, κι ακολουθώντας τη συμβουλή ενός Άγγλου φίλου του, πως δεν πρέπει να χάσει την ευκαιρία, αφού η κοπέλα είχε πολύ μεγάλη προίκα, αποφασίζει να στείλει επιστολή στον πατέρα της για να τη ζητήσει σε γάμο.

Ο πατέρας, όμως, της Στέλλας μόλις λαμβάνει τη σχετική επιστολή εξαγριώνεται με το θράσος του φτωχού υπαλλήλου. «Τι λέω-λέει;! Ο γιος του Ζαμάνου, ο ψωρίτης του ψωρίτη, ο χαϊμένος, επήρε το αντζάρντο να μου γυρέψει τη θυγατέρα μου, εμένανε;...» Ο Παναγής Βιολάντης ήταν ένας εξαιρετικά σκληρός άνθρωπος που ενδιαφερόταν μόνο για το καλό του όνομα στην τοπική κοινωνία. Μόλις, επομένως, υποψιάστηκε από το γράμμα του Ζαμάνου πως η κόρη του ενθάρρυνε αυτό το τόλμημα του νεαρού, θέλησε αμέσως να μάθει σε ποιο σημείο είχε εκτεθεί η οικογένειά του.

Εμφανίστηκε έτσι υποκριτικά πρόσχαρος στο σπίτι του, δίνοντας στη Στέλλα την εντύπωση πως θα της επέτρεπε να παντρευτεί τον Χρηστάκη. Της ζητούσε, ωστόσο, επίμονα να του εξηγήσει πως έγινε η γνωριμία με τον νεαρό, κι όταν εκείνη του είπε πως του είχε στείλει γράμμα, τη χτύπησε, την κλείδωσε στο δωμάτιό της, κι έφυγε για να πάρει πίσω το γράμμα της κόρης του και να απειλήσει το Ζαμάνο, ώστε να μη μάθει ποτέ κανείς γι' αυτή την απρέπεια της Στέλλας.

Ο Χρηστάκης Ζαμάνος δέχτηκε έντρομος τις απειλές του Βιολάντη και πολύ γρήγορα του έδωσε το γράμμα της Στέλλας, αφού ούτως ή άλλως δεν είχε ποτέ αγαπήσει την κοπέλα. Ο Παναγής Βιολάντης διαβάζοντας το γράμμα της Στέλλας εξοργίστηκε ακόμη περισσότερο με την ανοησία της κόρης του: «Τ' είναι τούτα που μου κάνεις μωρή; εφώναξε ο Παναγής έξω φρενών· τι ντροπές είναι τούτες

που μόβαλες στο κούτελό μου;... “Είμαι δική σου;”! Πώς έγραψες εσύ τέτοιο πράμα; Τίνος είσαι, μωρή; Ποιον ερώτησες να σου πει τίνος είσαι; Με ποιο δικαίωμα δόθηκες στον ξένον άνθρωπο; Ποιος σου είπε πως ορίζεις τον εαυτό σου; Πώς σου πέρασε από το νου, πως μπορείς να δώσεις και το νύχι σου, χωρίς να θέλω εγώ;... Δε μιλείς, μωρή;... Ε, τι είναι τούτα;».

Η οργή του Παναγή Βιολάντη ήταν πολύ έντονη, κυρίως γιατί σκεφτόταν την προσβολή που θα του γινόταν, αν μάθαιναν οι άνθρωποι του νησιού πως η κόρη του ξέπεσε σε τέτοιο σημείο, ώστε να στέλνει ερωτικά γράμματα σ’ έναν φτωχό υπάλληλο. «Κι εχύθηκε πάνω της, και την άρπαξε από το λαιμό, και της τον έσφιξε να την πνίξει, κι έπειτα την άρχισε γροθιάς, και την εκτυπούσε όπου έφθανε, στους ώμους, στο στήθος, στο κεφάλι, και την εκτυπούσε αλύπητα, με λύσσα, να την τελειώσει, να την ξεκάμει, όπως μόνον ένας πατέρας μπορεί να χτυπά την κόρη του... Και ως να τον εμεθούσε περισσότερο κάθε χτύπημα, ως να τον εφρένιαζε η αντίσταση της στερεάς σαρκός -γιατί άλλη δεν έκαμνε η κακομοίρα εκείνη- ο δαρμός του δεν εφαινότο να έχει τελειωμό, και η φυσική εξάντληση, που μόνη θα τον εσταματούσε, αργούσε ακόμη πολύ.»

Ο Παναγής δεν λυπόταν καθόλου την κόρη του, που την έβλεπε ως «ξένο κρέας», όπως χαρακτηριστικά σχολιάζει ο αφηγητής, και δεν τον ενδιέφερε ακόμη κι αν πέθαινε: «Ν’ αρρωστήσει και να πεθάνει, να πάει στο διάολο, αυτό παρακαλώ το Θεό μου. Ναι, να πεθάνει! Αυτό και μόνο μπορεί να τη σώσει από την ατιμία της και από την ντροπή της! Κοπέλα που αποδιαντράπηκε να γράψει σ’ έναν ξένο “είμαι δική σου”, δεν μπορεί άλλο να ζήσει στο σπίτι μου. Και αν δεν πεθάνει μονάχη της, θα την ξεκάμω εγώ, με τα χέρια μου!».

Όσο η Στέλλα συνέχιζε να επιμένει στον έρωτά της για το Χρηστάκη Ζαμάνο τόσο περισσότερο εξοργιζόταν ο πατέρας της και τη χτυπούσε καθημερινά.

Κι όταν η μητέρα της άφησε να εννοηθεί στον Παναγή πως η Στέλλα σκεφτόταν ακόμη και να φύγει από το σπίτι -κάτι που θα αποτελούσε ανήκουστη ατιμία για την οικογένειά τους- ο Παναγής Βιολάντης την έκλεισε σε μια σοφίτα. Έπαψε να τη χτυπά, αλλά πλέον της έδινε μόνο λίγο ψωμί και νερό, ίσα για να επιβιώσει, και κάθε φορά τη ρωτούσε αν είχε μετανιώσει. Η Στέλλα επέμενε στην απόφασή της, μα σιγά-σιγά από τον καημό της άρχισε να αρρωσταίνει. Σταμάτησε να τρώει το ψωμί και αναζητούσε μόνο το νερό για να δροσίσει το σώμα της που έκαιγε από τον πυρετό. Πολύ σύντομα εξασθένησε τόσο, που όταν

ο πατέρας της ανέβηκε στη σοφίτα για να την ενημερώσει με άφθονη χαιρεκακία πως ο Ζαμάνος θα παντρευόταν μια άλλη, τη βρήκε νεκρή.

Η Στέλλα Βιολάντη πέθανε από τη στεναχώρια της, χωρίς ποτέ να μάθει την αλήθεια για το Χρηστάκη Ζαμάνο και για την κοπέλα που σκόπευε να παντρευτεί. Όπως γράφει ο αφηγητής *«πέθανε με τη γλυκιά πλάνη πως κάποιος την είχε αγαπήσει»*.

Αφηγηματικές τεχνικές: Ο αφηγητής είναι παντογνώστης, μη δραματοποιημένος, που γνωρίζει και τις πιο μύχιες σκέψεις των προσώπων και τα συναισθήματά τους. Η αφήγηση είναι τριτοπρόσωπη και η εστίαση μηδενική.

Αφηγηματικοί τρόποι: α)Διήγηση, β)διάλογος με τον οποίο το κείμενο αποκτά ζωντάνια αμεσότητα παραστατικότητα θεατρικότητα και σκιαγραφείται αμεσότερο ο χαρακτήρας των προσώπων, γ)ελεύθερος πλάγιος λόγος με τον οποίο αποδίδονται οι σκέψεις της Στέλλας δ) περιγραφή για να αποδώσει πιστά τα εξωτερικά και τα εσωτερικά γνωρίσματα των προσώπων.

Γλώσσα: απλή , δημοτική, καθημερινή στοιχείο που συμβάλλει στην αληθοφάνεια και τη ρεαλιστική απόδοση των χαρακτήρων, τη λεπτότητα και την ευαισθησία και αποδίδει τις συγκρούσεις χωρίς μελοδραματισμούς και ρητορείες. Ο λόγος είναι λιτός και συγκρατημένος.

ΠΡΟΣΩΠΑ:

Παναγής Βιολάντης: άνθρωπος δεσποτικός και αυταρχικός που θέλει να επιβάλλει την άποψή του σε όλους. οι αρχές του στηρίζονται στην τυφλή υπακοή, στην απόλυτη πειθαρχία των μελών της οικογένειας του. Η πεισματική του συμπεριφορά καθορίζεται από τον πληγωμένο του εγωισμό και από το φόβο μήπως χάσει την κοινωνική του υπόληψη. Μόνη του έγνοια το κύρος και το γόητρό που πηγάζει από τη λαμπρότητα του πλούτου του και από το προσωπείο του αξιοσέβαστου πατριάρχη της μεγαλοαστικής οικογένειας, το κερδισμένο με το φόβο των δικών του, φόβος που έξωθεν παρουσιάζεται ως σεβασμός και αγάπη.

Στελλα Βιολάντη. Είναι ο ελεύθερος άνθρωπος, ο ηθικός, ο αληθινός, ο προοδευτικός που ορίζει απόλυτα τον εαυτό της. Έχει ισχυρή προσωπικότητα και το ήθος της διακρίνεται από ευγένεια, ευαισθησία, αποφασιστικότητα και ακεραιότητα. Αν και ξέρει ότι όλοι έχουν ευθυγραμμιστεί με τις εντολές του πατέρα, εμμένει στις αρχές της, δεν προδίδει την αγάπη της και τις αξίες της. Έχει υπερηφάνεια, αξιοπρέπεια και πείσμα που υπαγορεύεται όμως από ψυχικό μεγαλείο, από ένα όραμα για μια αγνή, πιο ανθρώπινη και πιο αληθινή ζωή. Δε συμβιβάζεται με τις παλιές πουριτανικές αρχές των δικών της, έχει έντονη ιδιοσυγκρασία, υψώνει το ηθικό της ανάστημα βαδίζοντας στο δρόμο της ηθικής ακεραιότητας αλλά και της θυσίας. Με σοβαρότητα και αξιοπρέπεια απορρίπτει και περιφρονεί, περιμένοντας να αγαπηθεί αληθινά, να αγαπήσει αληθινότερα και με την ευχή του πατέρα της να ζήσει ευτυχισμένη. *Όχι δὲν εἶπα πὼς θέλω νὰ πάρω τὸ Χρηστάκη χωρὶς τὴ θέλησή σας. Ποτὲ δὲν εἶπα τέτοιο λόγο. Μὰ δὲ θὰ πάρω καὶ κανένα, πὺ δὲν θὰ τὸν θέλω κ' ἐγώ. Εἶναι δικαίωμά μου.*

Αυτό το δικαίωμα στην επιλογή υπερασπίζεται με ισχυρή θέληση και θαυμαστή μαρτυρική καρτερία, απέναντι στον παραδοσιακό αυταρχισμό του πατέρα αφέντη. *Δὲν ξέρω γιὰ σὰς, μὰ ἐμένα δὲ μὲ ὀρίζει. Ἐγὼ, ἐγὼ ὀρίζω τὸν ἑαυτό μου!* Η ανυπακοή της, η άρνησή της να αποτελέσει πειθαρχημένη ιδιοκτησία του πατέρα της,

στερεί από την πατρική δύναμη, μειώνοντας την εξουσία πάνω στην οποία αυτός στηρίζει όλη την υπαρξιακή του ταυτότητα, το κοινωνικό του ανάστημα.

Μητέρα: Άβουλο ον, χωρίς δική της προσωπικότητα, συμβιβασμένη, απόλυτα υποταγμένη στη θέληση του άνδρα της. Δέχεται αγόγγυστα την αυταρχική συμπεριφορά του Βιολάντη και υιοθετεί το πατριαρχικό πρότυπο που ορίζει την ύπαρξη τη δική της αλλά και όλης της οικογένειας. Αν και αγαπάει τη Στέλλα δε μπορεί να συνειδητοποιήσει τον ποιοτικά ανώτερο κόσμο της, το ψυχικό και ηθικό της μεγαλείο και να πιστέψει ότι μια γυναίκα μπορεί να αντισταθεί στο ανδροκρατούμενο πνεύμα της εποχής.

ΚΟΣΜΟΘΕΩΡΙΑ:

Η πατρική εξουσία κι αν δεν είναι τόσο σκληρή, τυρανική, καταχραστική, ώστε να φυλακίζει σε σοφίτες ή κατώγια, δεν υπάρχει, δεν εξασκείται, όπως και τον παλιό καλό καιρό; Και τα σημερινά κορίτσια, μ' όλες τους τις ελευθερίες, δεν είναι τόσες Στέλλες Βιολάντη, αφού αναγκάζονται, για να μη υποκύψουν στον τύραννο, που τους αρνείται τον αγαπημένο ή επιμένει να τους δώσει άλλον, να σηκώνουν επανάσταση; Γιατί και η μακρυνή Στέλλα Βιολάντη επανάσταση σήκωσε. Ούτε ν' ακούσει εκείνο που ήθελε ο πατέρας της, να πάρει τον «ασχημότερο» Μένουλα. Ή το Χρηστάκη ή κανένα. Κι αν στάθηκε να τη φυλακίσει- γιατί κι αυτό μπορούσε να το αποφύγει με μια προσποιητή μετάνοια- ήταν γιατί είχε γράψει του Χρηστάκη να πάει να τη σώσει έτοιμη κι αυτή να ξεπορτίσει μαζί του. Άλλο ζήτημα αν το δράμα της δεν είχε το ευτυχισμένο αυτό τέλος που έχουν τα περισσότερα σημερινά. Αιτία ο Χρηστάκης που δεν αγαπούσε παρά «τα τάλλαρα του πατέρα της», που τρομοκρατήθηκε απ' αυτόν, που απελπίσθηκε να πάρει τη Στέλλα με το καλό και μη τολμώντας να την πάρει με τη βία, επροτίμησε να κλέψει μια άλλη που τον αγαπούσε, την πλούσια κοντεσσίνα Μαρκότση.

Το συμπέρασμα είναι πως ο κόσμος, η Ελλάδα και η Ελληνική οικογένεια, κατά βάθος δεν άλλαξαν καθόλου από τότε. Απλούστατα γιατί δεν άλλαξαν ούτε οι οικονομικοί όροι της ζωής, ούτε οι ψυχές του ανθρώπου κι οι καρδιές των κοριτσιών. Όπως υπήρχαν, έτσι υπάρχουν αισθηματικά κορίτσια που προτιμούν το φτωχό νέο που αγαπούν από οιονδήποτε πλούσιο. Όπως υπήρχαν, έτσι υπάρχουν γονείς, που εννοούν να εμποδίσουν με κάθε τρόπο τον ανάρμοστο ή τον ασύμφορο γάμο. Κι όπως τα σημερινά κορίτσια σε τέτοια περίπτωση, σηκώνουν επανάσταση, κι επέρχεται σπίτι μια δραματική σύγκρουση, έτσι έκαναν και τα παλιά, από τον καιρό

της Στέλλας Βιολάντη, με τη διαφορά πως η σύγκρουση τότε ήταν βιαιότερη και δεν τελείωνε πάντα με τη νίκη του αισθήματος.

4. ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Πρωτότυπα /ελκυστικά στοιχεία του έργου:

Η ενδιαφέρουσα πλοκή του έργου με την κορύφωση της αγωνίας, τις εντάσεις, τις συγκρούσεις των ηρώων. Η απόλυτη εξουσία του πατέρα παραμένει πάντοτε κυρίαρχο μοτίβο και διατρέχει όλες τις επιμέρους πράξεις των προσώπων. Το χρήμα και η οικονομική επιφάνεια των ατόμων αναδεικνύονται σε αποφασιστικούς παράγοντες επηρεασμού των εξελίξεων οδηγώντας μια νέα κοπέλα στο θάνατο και υψώνοντάς την σε ιδανικό πρόσωπο.

Θέση του συγγραφέα:

Το μήνυμα του έργου το οποίο είναι πειστικό είναι ότι : Καμία γυναίκα δεν μπορούσε να αντισταθεί στις αποφάσεις του συζύγου της, όπως φυσικά και κανένα παιδί. Ο πατέρας ήταν εκείνος που φρόντιζε για την οικονομική στήριξη της οικογένειας, όπως και για την προίκα των κοριτσιών, κι άρα ήταν εκείνος που έπαιρνε όλες τις σημαντικές αποφάσεις. Το ενδεχόμενο, άλλωστε, να παρακούσει ένα από τα παιδιά ή η σύζυγος τις προσταγές του πατέρα, σήμαινε γι' αυτόν και για όλη την οικογένειά του μεγάλη προσβολή.

Εκείνη την εποχή, μάλιστα, το καλό όνομα της οικογένειας είχε εξαιρετικά μεγάλη σημασία κι έπρεπε να προφυλάσσεται απ' όλους με ιδιαίτερη προσοχή, καθώς τα κακόβουλα σχόλια του «κόσμου» δεν αργούσαν να φέρουν ντροπή σ' όλη την οικογένεια και να επιφέρουν έτσι μεγάλη ζημιά, ιδίως στο μέλλον των κοριτσιών, που δύσκολα θα μπορούσαν μετά να βρουν έναν αξιόλογο σύζυγο.

5. ΓΕΝΙΚΟ ΣΧΟΛΙΟ-ΓΕΝΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ

Αν

Η Στέλλα Βιολάντη «προτρέπει της εποχής της» κι είναι σαν ένα κορίτσι σημερινό. Γι' αυτό και το δράμα της συγκινεί ακόμα τον κόσμο. Ο θεατής βλέπει μια ιστορία, που, στη μεγάλη της γραμμή, γίνεται και σήμερα, αδιάφορο αν είναι διαφορετικές μερικές λεπτομέρειες.

Θέλετε μάλιστα, η Στέλλα Βιολάντη είναι μια πρόδρομος των

σημερινών κοριτσιών με τη συναίσθηση, την επίγνωση που είχε της ελευθερίας της, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων της, τη δύναμη της, το πείσμα της· πράγματα που δεν τα είχαν συνήθως τα κορίτσια κι υπέκυπταν αγόγγυστα στην πατρική εξουσία.

Ένα έργο που ανεπιφύλαχτα θα πρότεινα σε φίλους μου όχι μόνο να το διαβάσουν αλλά, όταν τους δοθεί η ευκαιρία, να δουν και την θεατρική του απόδοση.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Βιβλιογραφία:Δ. Δρακόπουλος-Γ.Κορνελάκης-Χ.Γ.Ρώμας(Κείμενα λογοτεχνίας β λυκείου, επικαιρότητα).
- Γρ. Ξενόπουλος στο Περ. «Νεοελλ. Λογοτεχνία», τεύχος 1ον, (1937), σελ. 1-3.

ΔΙΚΤΥΟΓΡΑΦΙΑ

- http://www.academia.edu/6679417/%CE%9F%CE%B9_%CE%B3%CF%85%CE%BD%CE%B1%CE%B9%CE%BA%CE%B5%CE%AF%CE%BF%CE%B9_%CF%87%CE%B1%CF%81%CE%B1%CE%BA%CF%84%CE%AE%CF%81%CE%B5%CF%82_%CF%84%CE%BF%CF%85_%CE%AD%CF%81%CE%B3%CE%BF%CF%85_%CE%A3%CF%84%CE%AD%CE%BB%CE%BB%CE%B1_%CE%92%CE%B9%CE%BF%CE%BB%CE%AC%CE%BD%CF%84%CE%B7
- <http://www.nt-archive.gr/playMaterial.aspx?playID=878#photos>

ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ ΓΡ. - ΖΑΚΥΝΘΟΣ

Του Γαλογαύρου Χαρίσιου

Τίτλος: «Πεπρωμένα»

Συγγραφέας: Γρηγόριος Ξενόπουλος

Χώρα προέλευσης: Ελλάδα Ζάκυνθος

Λογοτεχνικό γένος: Θέατρο

Κειμενικό είδος: Δράμα

Εκδοτικός οίκος: Αδελφοί Βλάσση

Χρονολογία συγγραφής: 1915 (Πρωτοπαίχτηκε τον Αύγουστο του 1920 στο θέατρο
Διονύσια απ' το θίασο «Κυβέλης» .

Χρονολογία έκδοσης: 1991

1.Συγγραφέας:

Ξενόπουλος, Γρηγόριος, 1867-1951

Γεννήθηκε στην Κωνσταντινούπολη το 1867 από Ζακυνθινό πατέρα και από μητέρα Φαναριώτισσα. Η οικογένειά του εγκαταλείπει την Πόλη, όταν ο Γρηγόριος ήταν έντεκα μηνών και εγκαθίσταται στη Ζάκυνθο. Έτσι, τον κόσμο τον πρωτογνώρισε στο μαγευτικό αυτό νησί της Επτανήσου. Η γραφικότητα του τόπου, η πανώρια φύση με τις μοναδικές της ομορφιές, ο λαός της Ζακύνθου με τα ήθη και τα έθιμά του, η ιστορία και γενικά η επτανησιακή κουλτούρα, διαπλάθουν και επηρεάζουν βαθιά την ψυχή του.

Ζυμώνεται με τους Ζακυνθινούς και όλα τα ερμηνεύει με την ιδιοσυγκρασία που κουβαλάει από το νησί του.

Μετά το γυμνάσιο ο Ξενόπουλος παρακολουθεί μαθήματα φυσικομαθηματικών στο πανεπιστήμιο της Αθήνας. Όμως, η λογοτεχνία και η δημοσιογραφία τον αποσπούν οριστικά. Συνεργάζεται με όλες σχεδόν τις εφημερίδες και τα περιοδικά της εποχής του.

Το 1890 ο Γεώργιος Δροσίνης του προτείνει και αναλαμβάνει αρχισυντάκτης στην Εστία. Το 1896 ο ιδιοκτήτης του παιδικού περιοδικού «Διάπλασις των παιδών» Νικόλαος Παπαδόπουλος τον παίρνει αρχισυντάκτη και αργότερα του αναθέτει τη διεύθυνση του περιοδικού.

Στη "Διάπλαση των Παιδών" η αγάπη του για το ελληνόπουλο τον οδήγησε να γράψει χιλιάδες "αθηναϊκές επιστολές", στις οποίες μιλούσε για διάφορα θέματα. Ο Γρηγόριος Ξενόπουλος έγινε ο δάσκαλος και μερίμνησε συστηματικά για το παιδί - αναγνώστη, για το παιδί που χρειάζεται αγωγή και παιδεία. Διακατέχεται από μια έμφυτη παιδαγωγική κλίση που την συνθέτουν η συμπάθεια και το ενδιαφέρον του για το παιδί, η δίψα και η πίστη του για την μόρφωσή του. Η προσφορά του στο

τρίπτυχο **σπίτι - οικογένεια - παιδί** αρχίζει αμέσως μετά που αναλαμβάνει τη διεύθυνση του περιοδικού. Για πέντε περίπου δεκαετίες προσφέρει ένα αξιόλογο παιδαγωγικό και μορφωτικό έργο. Βοηθάει το παιδί - αναγνώστη να ανακαλύψει μόνο του το αντικείμενο της γνώσης και να αγκαλιάσει τη φύση, τις αξίες και τους συνανθρώπους του. Παίρνει στα χέρια του μια τεράστιας σημασίας εξουσία, τη διαπλαστική. Η προσφορά του αυτή δεν κατευθύνεται από κάποιο συγκεκριμένο και οργανωμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, αλλά κυρίως από το ένστικτό του και από την αγάπη του για το παιδί. Συνειδητά, όμως, «Ο Φαίδωνας» εργάστηκε για τη δημιουργία μιας παιδικής λογοτεχνικής γλώσσας - μιας γλώσσας ζωντανής - που θα άγγιζε τις τρυφερές ψυχές των παιδιών και που θα μάθαιναν έτσι χωρίς βιβλία και χωρίς δασκάλους. Πετυχαίνει, έτσι, ένα θερμό δόσιμο με τον αναγνώστη και μια απελευθερωτική και θετική στάση που μορφώνει και συγχρόνως δεν σκλαβώνει. **"Η αδελφούλα μου" είναι το πρώτο παιδικό μυθιστόρημα που γράφει στη δημοτική γλώσσα.**

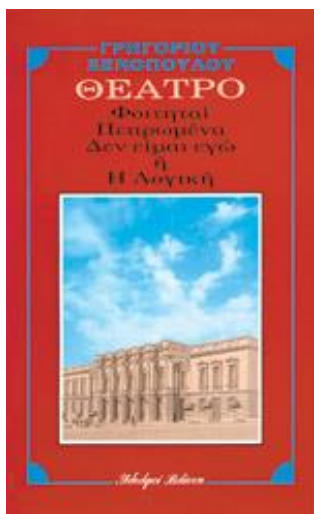
Αν και είναι επηρεασμένος από τις ευρωπαϊκές πολιτιστικές ανακατατάξεις, δεν περιορίζεται μέσα στα πλαίσια του **ηθογραφικού μυθιστορήματος**, αλλά προχωράει και ασχολείται με την περιγραφή των ψυχικών ικανοτήτων των ηρώων του. Γίνεται ένας **ψυχογράφος** που τηρεί όμως αυστηρά την αντικειμενικότητά του. Μόνο όταν περιγράφει Ζακυνθινά τοπία και αρχίζουν να αναδύονται μέσα από αυτά οι μνήμες των παιδικών του χρόνων, εκφράζει υποκειμενικά συναισθήματα. Ο ρεαλισμός του 1900 ήταν εκείνο που ζητούσαν οι πολλοί και εκείνο που μπορούσε να ενώσει την απόσταση ανάμεσα στους πολλούς και στη νέα, στην αδιαμόρφωτη ακόμα ελληνική πεζογραφία. Με τα μυστικά της ρεαλιστικής σχολής η αφήγησή του έστρωνε πιο άνετα. Ο Ξενόπουλος βέβαια είχε έμφυτη **αφηγηματική ευκολία, καλαισθησία, γλώσσα γλαφυρή, απλή, ρέουσα**, έτσι που άρεσε σε όλους. Δεν υπήρξε ποτέ ανιαρός και κουραστικός. Στάθηκε ένας γλωσσοπλάστης - ένας ακούραστος δημιουργός του Λόγου είτε έγραφε για εφημερίδα ή για περιοδικό ή θέατρο ή μυθιστόρημα ή διήγημα ή παιδικό ανάγνωσμα, δοκίμιο ή ποίηση. **Τα έργα του έχουν πλούτο, φυσικούς διαλόγους, οξύτητα παρατήρησης και άψογη τεχνική.**

Το περιβάλλον των μυθιστορημάτων του Ξενόπουλου είναι **πότε η Αθήνα και πότε η Ζάκυνθος**. Ο συγγραφέας θέλει να μας περιγράψει την ελληνική κοινωνία της εποχής του. Αυτό όμως δεν είναι κανόνας. Σε αρκετά έργα του περιγράφονται και ζωντανεύουν **παλαιότερες κοινωνίες κυρίως της Ζακύνθου**. Σε χρόνια ακμής, δύναμης, μεγαλείου, πλούτου και πολιτισμού, αναζήτησε και βρήκε πλούσιο και

άφθονο υλικό που το εκμεταλλεύτηκε κατάλληλα. Ένα θαυμάσιο και ίσως το πιο πρωτότυπο έργο του είναι «Το Φάντασμα», μια πρωτάκουστη αληθινή ιστορία που διαδραματίστηκε το ΙΗ΄ αιώνα στη Βενετοκρατούμενη Ζάκυνθο. "Ο Κόκκινος Βράχος" (1905) δίνει μια πετυχημένη απεικόνιση της ζακυνθινής ζωής. Πρόκειται για έναν έρωτα καταλύτη που τον βιώνει η ηρωίδα χωρίς τίποτα το κίβδηλο. Τρία από τα καλύτερα έργα του έχουν επίσης υπόθεση ζακυνθινή (Λάουρα 1915, Αναδυόμενη 1923, Τερέζα Βάρμα Δακόσια 1925). Εκείνα όμως που η κριτική αναγνώρισε αναμφίβολα τα καλύτερα μέσα στα τόσα μυθιστορήματα του Ξενόπουλου, είναι οι "Πλούσιοι και Φτωχοί" (1919), και οι "Τίμιοι και Άτιμοι" (1921). Ανήκουν σε μια "κοινωνική τριλογία" όπου ο συγγραφέας προβληματίζεται πάνω σε κοινωνικά θέματα και το πετυχαίνει άριστα.

Δίπλα στο μυθιστορηματικό, σημαντικό είναι και το **θεατρικό του έργο**. Επηρεασμένος από τον Ίψεν, δίνει το 1904 το πιο συγκροτημένο ίσως από τη θεατρική άποψη έργο του, **"Το Μυστικό της κοντέσσας Βαλέραινας"**, με κέντρο μια ευγενική μορφή και το μυστικό της που αφορά μια σκόνη - μια άσπρη σκόνη που θεραπεύει τον καταρράκτη ματιών. Από τα θεατρικά του έργα αρκετά αντέχουν και σήμερα. Διατηρούνται στη ζωή όχι για λόγους νοσταλγίας, αλλά χάρη στα ολοζώντανα πρόσωπα που έπλασε ο συγγραφέας. Τα έργα του όπως ο "Πειρασμός", **"Φιόρο του Λεβάντε"**, **"Στέλλα Βιολάντη"**, **"Το μυστικό της κοντέσσας Βαλέραινας"**, **"Φωτεινή Σάντη"**, **"Αναδυόμενη"**, **"Ποπολάρος"**, **"Πεπρωνένα"**, **"Φοιτηταί"**, κ.α. παίζονται στο Θέατρο, διασκευάζονται για τον κινηματογράφο, το ραδιόφωνο και την τηλεόραση. Ο Ξενόπουλος πέθανε σε μεγάλη ηλικία το 1951 στην Αθήνα μακριά από το αγαπημένο του νησί. (Πηγή : <http://www.biblionet.gr>)

2. Το έργο:

Α. Το έργο *Πεπρωμένα* έρχεται σε άμεση επαφή με τον τίτλο του. Μας αφηγείται την ιστορία μιας κοπέλας, κόρη πλουσίου άντρα και μεγαλωμένη δίχως μητέρα, η οποία έχει φτάσει σε ηλικία που πρέπει να βρει σύζυγο. Ο πατέρας της τής έχει βρει πλέον τον κατάλληλο και ενώ είναι έτοιμοι να προχωρήσουν τα σχέδια του γάμου τους, ένα μυστικό που της έκρυβε τόσα χρόνια θα αλλάξει για πάντα την ζωή της. Ο τίτλος «πεπρωμένα» έρχεται σε άμεση επαφή με την πλοκή του έργου καθώς ο συγγραφέας μας παρουσιάζει την πρωταγωνίστρια με ένα πεπρωμένο. Η

μοίρα ή ο Θεός, όπως αναφέρει χαρακτηριστικά μέσα στο κείμενο, προφυλάσσει μία συγκεκριμένη κατάληξη στην ζωή της πρωταγωνίστριας για τις «αμαρτίες» που έκανε ο πατέρας της παλαιότερα. Το πεπρωμένο της είναι να διορθώσει όλα όσα έγιναν και δεν μπορεί να το αλλάξει.

Β. Το έργο αποτελεί μια τραγωδία η οποία είναι τρίπρακτη. Στην πρώτη πράξη τίθεται συνήθως το θέμα και χαρακτηρίζονται τα πρόσωπα: Ο ΚΟΝΤΕΣ 50 χρονών, ΙΣΑΒΕΛΛΑ, κόρη του 22 χρονών, ΕΝΕΡΗΣ 25 χρονών, ΕΡΜΑΝΟΣ 27 χρονών, Η ΒΑΓΙΑ παραμάννα της Ισαβέλλας, ΣΤΑΘΗΣ υπηρέτης, 35 χρονών. Στη δεύτερη εντείνεται η πλοκή και κορυφώνεται το δράμα και στην τρίτη έρχεται η λύση. Πρωτοπαίχτηκε τον Αύγουστο του 1920 στο θέατρο «Διονύσια» απ' το θίασο «Κυβέλης».

Γ. Διαδραματίζεται σε ένα πλούσιο, παραδοσιακό εξωχικό αρχοντόσπιτο στην Ζάκυνθο περί το 1870 με πρωταγωνιστές τον **Κόντε-Δελάζαρη**, τον 50 ετών πατέρα της πρωταγωνίστριας. Πλούσιος χήρος ο οποίος προσπαθεί να παντρέψει την κόρη

του με κάποιον ευγενή. Την **Ισαβέλλα**, την πρωταγωνίστρια, η οποία είναι μια κοπέλα 22 ετών που της αρέσει η εξοχή και δεν της αρέσει ο κόσμος,

την **Βάγια**, την παραμιάνα της Ισαβέλλας και πολύ πιστή υπηρέτρια του κόντη, τον Στάθη ο οποίος είναι επίσης υπηρέτης του Πύργου, τον Ένερη, τον υποψήφιο σύζυγο της Ισαβέλλας από την Κέρκυρα, και τέλος τον Ερμάνο, τον αναπάντεχο επισκέπτη της Ισαβέλλας ο

οποίος θα αλλάξει ραγδαία την ζωή της μιας και θα αποκαλυφθεί ότι είναι αδερφός της και θα την οδηγήσει στο ΘΑΝΑΤΟ.

Δ. Η πλοκή συνεχίζεται γεμάτη δράση και εντάσεις καθώς ο συγγραφέας φροντίζει να κάνει το κείμενο του ενδιαφέρον και γεμάτο εκπλήξεις χωρίς να αφήνει τον αναγνώστη να βαρεθεί και με ένα τέλος που δύσκολα περιμένεις.

Ο Ξενόπουλος χτίζει μεθοδικά φράση με φράση, προετοιμάζει τα επερχόμενα περιστατικά που φαίνονται λίγο άσχετα με το κύριο θέμα, αλλά αποδεικνύονται αναγκαία. Τα κείμενα του είναι απλά καθώς ο ίδιος ήθελε ο κόσμος να μπορεί να τα διαβάσει με άνεση. Όπως δήλωνε έλεγε τα πράγματα καθαρά, απλά και ξάστερα.

Ε. Ο συγγραφέας στο έργο του χρησιμοποιεί τον **διάλογο** και παρεμβαίνει ελάχιστες φορές ως τρίτος. Είναι υπερβολικά περιγραφικός σε κάθε έκφραση και κίνηση των προσώπων, γεγονός που σε αφήνει να δημιουργήσεις την δική σου μοναδική εικόνα της σκηνής, δεδομένου ότι πρόκειται για έργο που πρόκειται να παιχτεί, θεατρικό έργο. Κάνει αρκετές αναδρομές στον χρόνο μέσω των πρωταγωνιστών για να μας αφηγηθεί την εξέλιξη κάποιων γεγονότων και για να μας βοηθήσει στην κατανόηση καινούργιων στοιχείων. Οι σκηνές του έχουν αρκετές εντάσεις έτσι ώστε να σου κεντρίζει τον ενδιαφέρον και να μην βαρεθείς.

ΣΤ. Η γλώσσα του κειμένου είναι απλή **δημοτική** διότι ο Ξενόπουλος όπως αναφέρει ήθελε τα κείμενά του να είναι απλά, καθαρά και ξάστερα, ώστε να μπορεί να τα διαβάσει με άνεση και ένας μαθητής Γυμνασίου και ο Κωστής Παλαμάς. Δηλώνει πως τα γράφει για τον κόσμο και θέλει να τα χαίρεται ο κόσμος.

Ο ρυθμός της αφήγησης είναι **γοργός** μιας και καταφέρνει μέσα σε 3 μερόνυκτα να διηγηθεί ιστορίες ολόκληρες από παρόν αλλά και παρελθόν-χαρακτηριστικό των θεατρικών έργων- δίχως να αφήσει κενά ή να κουράσει τον αναγνώστη.

Z. Η ατμόσφαιρα του έργου είναι αγωνιώδης. Έχει πολλές εντάσεις και η διάθεση των πρωταγωνιστών αλλάζει ραγδαία. Το έργο επιφυλάσσει πολλές εκπλήξεις καθώς και ένα αναπάντεχο τέλος που λίγοι θα έχουν προβλέψει.

3.Κοσμοθεωρία:

Ο Ξενόπουλος, αν και προερχόταν από εύπορη οικογένεια δεν ήταν αριστοκράτης. Παρακολουθούσε ωστόσο τα προβλήματα των ανερχόμενων αστών όσο και των πιο φτωχών. Ερχόμενος στην Αθήνα έφερε μαζί του την ιδέα του ανθρωπιστικού σοσιαλισμού. Στην Αθήνα ήρθε σε επαφή με τον Δρακούλη και τους άλλους επικεφαλείς του σοσιαλιστικού κόμματος, ενώθηκε με αυτούς και βοήθησε στην έκδοση των σοσιαλιστικών εφημερίδων «Άρδην» και «Κοινωνία». Το 1885 έγινε μάλιστα συντάκτης του «Άρδην». Τις θέσεις του για το σοσιαλισμό μπορούμε να δούμε καλύτερα στο *Πλούσιοι και Φτωχοί*. Ο Ξενόπουλος πίστευε σε ένα σοσιαλισμό που θα άλλαζε την κοινωνία χωρίς βίαιες ανατροπές. Σιγά-σιγά οι άνθρωποι θα καταλάβαιναν το συμφέρον τους, οι πλούσιοι και οι φτωχοί θα έρχονταν σε συνεννόηση χωρίς βία. Μόνο ο σοσιαλισμός θα μπορούσε να βάλει τέλος στο διαχωρισμό των δύο φύλων, την κατωτερότητα των γυναικών, το θεσμό της προίκας, τις αντιλήψεις για τα νόθα παιδιά και τόσες άλλες κοινωνικές αντιλήψεις της εποχής του. Το ιδανικό του σοσιαλισμού θα εξασφάλιζε σε κάθε άνθρωπο οποιασδήποτε εθνικότητας τροφή, κατοικία και ενδυμασία, αλλά δεν μπορεί να καταλήξει ποτέ σε μία εντελώς ισότητα. Αρχικά ο Ξενόπουλος θεώρησε τις σοσιαλιστικές ιδέες τις μόνες που θα μπορούσαν να διορθώσουν την ανισότητα μεταξύ πλούσιων και φτωχών. Ωστόσο την εφαρμογή των σοσιαλιστικών ιδεών δεν την ήθελε βίαια με ανατροπές και επαναστάσεις που θα δημιουργούσαν θύματα. Με την άνοδο του πνευματικού επιπέδου του λαού –πίστευε- θα καταλάβαιναν οι άνθρωποι το πραγματικό τους συμφέρον. Για τον λόγο αυτό θεωρούσε το γράψιμο ως οφειλή διαπαιδαγώγησης και έργο ευθύνης υπέρ του συνόλου. Στα βιβλία του βλέπουμε την αποτύπωση των ιδεών και βασικών αξιών του καθώς προσπαθεί να γράψει κείμενα για κοινό ανεξαρτήτου ηλικίας, γνώσεων ή φύλου.

4.Συνολική κριτική του έργου:

Πλοκή: Η πλοκή του έργου είναι αρκετά ενδιαφέρουσα και στην πορεία σου κεντρίζει όλο και περισσότερο το ενδιαφέρον.

Χαρακτήρες: Οι χαρακτήρες είναι ολοκληρωμένοι και ξετυλίγονται καθ' όλη την διάρκεια του έργου συμβάλλοντας και ο ίδιος ο Ξενόπουλος με τις

λεπτομερείς περιγραφές προσώπων και των κινήσεών τους (σκηνοθετικές οδηγίες).

Αφηγηματικοί και Υφολογικοί τρόποι: Οι διάλογοι είναι ζωντανοί, παραστατικοί και καταφέρνουν να εκφράσουν τις ιδέες και τις αντιλήψεις της εποχής του του συγγραφέα.

Πρωτότυπα / Ελκυστικά στοιχεία του έργου: Ο Ξενόπουλος τραβάει το ενδιαφέρον του με τις 3 πράξεις του και την ακολουθία τους ως προς την πρώτη πράξη που τίθεται το θέμα και χαρακτηρίζονται τα πρόσωπα, στη δεύτερη που εντείνεται η πλοκή και κορυφώνεται το δράμα και στην τρίτη που έρχεται η λύση. Με αυτόν τον τρόπο έχει καταφέρει να ολοκληρώσει την γνώμη του αναγνώστη αλλά και να τον καθοδηγήσει βήμα -βήμα.

Θέση του συγγραφέα: Ο συγγραφέας αποτυπώνει κάποια πιστεύω του αφήνοντας το έργο συζητήσιμο για το τέλος του και για τις αποφάσεις που θα μπορούσε να είχε επιλέξει να πάρουν οι ήρωες του κειμένου.

5.Τελική αποτίμηση:

Το έργο του Ξενόπουλου αποτελεί ένα αριστούργημα το οποίο έχει την δικιά του υπογραφή και αποτυπώνει τις σκέψεις του συγγραφέα με τον δικό του τρόπο. Απευθύνεται σε κοινό οποιασδήποτε ηλικίας και θα το πρότεινα σε φίλους και γνωστούς μου ελεύθερα όχι απλώς να διαβάσουν το θεατρικό κείμενο ή να δουν το έργο αν ανεβεί στο θέατρο αλλά να τολμήσουν να το ανεβάσουν οι ίδιοι στα πλαίσια των σχολικών δραστηριοτήτων. Είναι ένας εξαιρετικός συγγραφέας ο οποίος μπορεί να σε ψυχαγωγήσει ευχάριστα και χωρίς να προϋποθέτει κάποιες απαιτούμενες γνώσεις για την κατανόηση των κειμένων του.

Στοιχεία ταυτότητας βιβλίου

Τίτλος: Διηγήματα από την διάπλαση των παιδιών παιδαγωγική σειρά 1, ***Τα Κουπόνια***

Συγγραφέας : **Ξενόπουλος Γρηγόριος**

Χώρα προέλευσης : **Ελλάδα - Ζάκυνθος**

Λογοτεχνικό γένος : **Πεζογραφία**

Κειμενικό είδος : **Διήγημα**

Εκδοτικός οίκος : **Αδελφοί Βλάσση**

Χρονολογία συγγραφής : **1901**

Χρονολογία έκδοσης : **1984**

1 . Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ

Γεννήθηκε στην Κωνσταντινούπολη στις 9 Δεκεμβρίου 1867. Ο πατέρας του, Διονύσιος, καταγόταν από τη Ζάκυνθο και η μητέρα του Ευλαλία από την Πόλη. Ο Γρηγόριος έζησε τα παιδικά και εφηβικά του χρόνια στη Ζάκυνθο, μέχρι το 1883, όταν γράφτηκε στο Πανεπιστήμιο Αθηνών για να σπουδάσει Φυσικομαθηματικά, μετά από προτροπή του φίλου του Νικολάου Μοτσενίγου (αδερφού του συμμαθητή του Ξενόπουλου Σωτηρίου Μοτσενίγου), ο οποίος σπούδαζε ήδη φυσικομαθηματικός στην Αθήνα. Τις σπουδές του δεν τις ολοκλήρωσε ποτέ: από το πρώτο ήδη έτος είχε αρχίσει την ενασχόληση με τη λογοτεχνία, η οποία ήταν και η μοναδική πηγή εσόδων του.

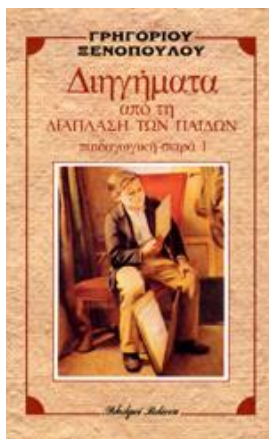
Από το 1892 εγκαταστάθηκε μόνιμα πλέον στην Αθήνα και το 1894 νυμφεύθηκε την Ευφροσύνη Διογενίδη. Συνεργάστηκε με πλήθος εφημερίδων και περιοδικών στις οποίες δημοσίευε μελέτες, άρθρα, διηγήματα και μυθιστορήματα. Το 1894 ανέλαβε τη διεύθυνση της *Εικονογραφημένης Εστίας*, το 1896 έγινε αρχισυντάκτης του περιοδικού *Η Διάπλασις των Παίδων*, του οποίου ήταν και συνδρομητής κατά τα παιδικά του χρόνια. Από το 1901 ως το 1912 δημοσίευε στο περιοδικό *Παναθήναια* λογοτεχνικά έργα και μελέτες και από το 1912 άρχισε να συνεργάζεται με την εφημερίδα *Έθνος* γράφοντας μυθιστορήματα σε συνέχειες. Το 1927 ίδρυσε το περιοδικό *Νέα Εστία*, του οποίου ήταν διευθυντής ως το 1934. Το

1939 έγινε μέλος της πρώτης Κατά τον Ελληνοϊταλικό Πόλεμο του 1940 ο Γρηγόριος Ξενόπουλος μαζί με άλλους Έλληνες λογίους προσυπέγραψε την Έκκληση των επιτροπής Κρατικών Λογοτεχνικών Βραβείων Ελλήνων Διανοουμένων προς τους Διανοούμενους ολόκληρου του Κόσμου με την οποία αφενός μεν καυτηριαζόταν η κακόβουλη ιταλική επίθεση, αφετέρου δε διέγειρε την παγκόσμια κοινή γνώμη σε επανάσταση συνειδήσεων για κοινό νέο πνευματικό Μαραθώνα. Πέθανε στην Αθήνα στις 14 Ιανουαρίου 1951 και κηδεύτηκε δημοσία δαπάνη.

Έγραψε πολλά μυθιστορήματα, νουβέλες, διηγήματα, θεατρικά.

Από όλο το έργο του ξεχωρίζουν τα μικρά του διηγήματα που τα ονόμασαν πρότυπα του είδους και μικρά αριστουργήματα.

2α. ΤΟ ΕΡΓΟ

Το διήγημα «**Κουπόνια**» αναφέρεται σε μια υπηρέτρια την Σοφία που ήταν αναγκασμένη να ξενοδοculeύει για να τρέφει τα παιδιά της αλλά και τον αδερφό της Κώστα . Η γυναίκα ήταν καλή, τίμια αλλά και έμπιστη. Την υποπτεύθηκε το αφεντικό της ότι έκλεβε τα τσιγάρα αλλά έκανε λάθος. Έπαιρνε τα <<κουπόνια>> μέσα από τα τσιγάρα γιατί με 50 κουπόνια αγόραζε ένα πακέτο τσιγάρα για τον αδερφό της. Ξαφνικά αρρώστησε ο αδερφό της από πνευμονία και η κατάσταση ήταν σοβαρή και έπρεπε να πάει στο Νοσοκομείο Σωτηρία, Τότε το αφεντικό της την βοήθησε να τον πάει για να γλιτώσει από τον θάνατο στο Νοσοκομείο. Έτσι πέταξε τα <<κουπόνια>> που μάζευε για τον Κώστα γιατί τα τσιγάρα ήταν η αιτία που έπαθε πνευμονία.

2β. ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Το έργο τοποθετείται στις αρχές του 20ου αιώνα και φαίνεται ότι είναι στην εποχή του συγγραφέα. και φαίνεται να έχει στοιχεία αυτοβιογραφικά.

2γ. Δρώντα πρόσωπα.

ΣΟΦΙΑ: Μια δυστυχισμένη φτωχή και όμορφη ζωντοχήρα που δούλευε σαν υπηρέτρια .Ήταν καλή, και τίμια και βοηθούσε εκτός από τα τρία παιδιά της τη μάνα της και τον αδερφό της.

ΚΩΣΤΑΣ: Αδερφός της Σοφίας που ήταν μπογιατζής-τραγουδιστής και λόγω του τσιγάρου έπαθε πνευμονία και κόντευε να πεθάνει στα 18 του χρόνια.

ΑΦΕΝΤΙΚΟ: Ήταν καλό αφεντικό και βοήθησε την Σοφία για να πάει τον Κώστα στο Νοσοκομείο. Και μάλιστα μεσολάβησε για τη μεταφορά του σε σανατόριο της εποχής το **ΣΩΤΗΡΙΑ**.

2δ. ΔΡΑΣΗ/ΠΛΟΚΗ

Η υπόθεση διαδραματίζεται σε διάφορα σημεία ενός σπιτιού όπως κουζίνα, γραφείο, σκάλα όπου δουλεύει η Σοφία η υπηρέτρια.. Στο τέλος πηγαίνουν και στο Νοσοκομείο, γιατί αρρώστησε ο Κώστας αδερφός της Σοφίας.

2ε. ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ

Ο αφηγητής στο κείμενο συμμετέχει σαν το αφεντικό, άρα είναι ομοδιηγητικός .Στο κείμενο η αφήγηση είναι πρωτοπρόσωπη και με εξωτερική εστίαση αφού βλέπουμε τον αφηγητή να εκπλήσσεται, όταν ανακαλύπτει ότι η Σοφία κλέβει τα <<κουπόνια>> αντί τα τσιγάρα. Στο κείμενο δεν υπάρχουν χρονικά άλματα αφού το διήγημα εξελίσσεται γραμμικά. Ακόμη παρατηρούνται περιγραφές, διάλογοι αλλά και εσωτερικοί μονόλογοι από τους ήρωες.

2στ. ΥΦΟΛΟΓΙΚΟΙ ΤΡΟΠΟΙ

Η γλώσσα που είναι γραμμένο το διήγημα είναι η ρέουσα απλή φυσική δημοτική.. Ζωντανεύει ιδιαίτερα στους διαλόγους των προσώπων και ζούμε την υπόθεση σαν να είμαστε παρόντες στην εποχή του συγγραφέα.

2ζ. ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΑ

Η ατμόσφαιρα του διηγήματος μας δίνεται με την περιγραφή των προσώπων, του πλούσιου σπιτιού, των σκέψεων και των κινήσεών τους.

3 ΚΟΣΜΟΘΕΩΡΙΑ

Μέσα από το κείμενο ο συγγραφέας μας δείχνει μια φτωχή υπηρέτρια που είναι βιοπαλαιστής αλλά και τίμια και καλή και αγωνίζεται για να επιβιώσει . Αυτό σημαίνει ότι αυτός ήθελε οι περισσότεροι άνθρωποι να αγωνίζονται για την επιβίωση τίμια.

4. ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

ΠΛΟΚΗ. Η πλοκή του έργου εξελίσσεται αβίαστα και είναι ενδιαφέρουσα.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ. Οι ήρωες και ειδικά η πρωταγωνίστρια Σοφία είναι ολοκληρωμένη ακέραιη και ηθική προσωπικότητα.

ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΟΙ –ΥΦΟΛΟΓΙΚΟΙ ΤΡΟΠΟΙ

Ο συγγραφέας πετυχαίνει να εκφράσει σωστά αυτό που θέλει με τριτοπρόσωπη και πρωτοπρόσωπη αφήγηση, περιγραφές και σύντομους/καίριους διαλόγους.

ΠΡΩΤΟΤΥΠΑ/ΕΛΚΥΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΡΓΟΥ

Το κείμενο έχει μια καλή ιδέα. ο τίτλος ταιριάζει με το περιεχόμενο του διηγήματος
Τα κουπόνια αποτελούν το λόγο για να αναδειχθεί ο χαρακτήρας της ηρωίδας, απλά και ολοκληρωμένα.

ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ (ΜΗΝΥΜΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ)

Το μήνυμα του έργου είναι πειστικό.

ΓΕΝΙΚΟ ΣΧΟΛΙΟ – ΤΕΛΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ

Είναι ένα τέλειο μικρό διήγημα που θα συνιστούσα ανεπιφύλακτα να το διαβάσει κάποιος, επειδή μας παρουσιάζει ένα πρότυπο ανθρώπου που θα έπρεπε να είμαστε οι περισσότεροι. Και όπως λέει και ο συγγραφέας:

«Ένα τέλειο μικρό διήγημα πρέπει να 'χει και κάτι το δικό του, το ιδιαίτερο, το ιδιόρρυθμο, μια πρωτοτυπία προπάντων στο θέμα, στο μύθο, στην υπόθεση, ώστε να μη μοιάζει με άλλο ούτε του ίδιου του συγγραφέα, ούτε κανενός. Να το διαβάζεις μια φορά και να το θυμάσαι για πάντα. Για όλ' αυτά, στην παγκόσμια λογοτεχνία, και την παλιά, και τη νεότερη, και τη σύγχρονη, οι μεγάλοι ή έξοχοι μυθιστοριογράφοι είναι ασύγκριτα περισσότεροι από τους μεγάλους ή έξοχους διηγηματογράφους»

ΓΡΗΓ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ, της Ακαδημίας Αθηνών (Από τον πρόλογο της έκδοσης)

Στοιχεία ταυτότητας βιβλίου

Τίτλος: Το μυστικό της κοντέσσας Βαλέραινας

Συγγραφέας: Γρηγόριος Ξενόπουλος

Χώρα προέλευσης: Ελλάδα Ζάκυνθος

Λογοτεχνικό γένος: Θέατρο

Κειμενικό είδος: Ηθογραφικό δράμα

Εκδοτικός οίκος: Αδελφοί Βλάσση

Χρονολογία συγγραφής: 1904

Χρονολογία έκδοσης: 1991

Στοιχεία παρουσίασης / κριτικής λογοτεχνικού βιβλίου

1.Ο Συγγραφέας

Σύντομο βιογραφικό σημείωμα συγγραφέα:

Γεννήθηκε στην Κωνσταντινούπολη στις 9 Δεκεμβρίου 1867. Ο πατέρας του, Διονύσιος, καταγόταν από τη Ζάκυνθο και η μητέρα του Ευλαλία από την Πόλη. Ο Γρηγόριος έζησε τα παιδικά και εφηβικά του χρόνια στη Ζάκυνθο, μέχρι το 1883, όταν γράφτηκε στο Πανεπιστήμιο Αθηνών για να σπουδάσει Φυσικομαθηματικά, μετά από προτροπή του φίλου του Νικολάου Μοτσενίγου (αδερφού του συμμαθητή του Ξενοπούλου Σωτηρίου Μοτσενίγου), ο οποίος σπούδαζε ήδη φυσικομαθηματικός στην Αθήνα. Τις σπουδές του δεν τις ολοκλήρωσε ποτέ: από το πρώτο ήδη έτος είχε αρχίσει την ενασχόληση με τη λογοτεχνία, η οποία ήταν και η μοναδική πηγή εσόδων του.

Από το 1892 εγκαταστάθηκε μόνιμα πλέον στην Αθήνα και το 1894 νυμφεύθηκε την Ευφροσύνη Διογενίδη. Το ζευγάρι χώρισε ενάμιση χρόνο μετά, ενώ είχαν ήδη αποκτήσει μια κόρη και ο συγγραφέας παντρεύτηκε ξανά το 1901 τη Χριστίνα Κανελλοπούλου, με την οποία απέκτησε άλλες δύο κόρες.

Συνεργάστηκε με πλήθος εφημερίδων και περιοδικών στις οποίες δημοσίευε μελέτες, άρθρα, διηγήματα και μυθιστορήματα. Το 1894 ανέλαβε τη διεύθυνση της *Εικονογραφμένης Εστίας*, το 1896 έγινε αρχισυντάκτης του περιοδικού *Η Διάπλασις των Παίδων*, του οποίου ήταν και συνδρομητής κατά τα παιδικά του χρόνια. Από το 1901 ως το 1912 δημοσίευε στο περιοδικό *Παναθήναια* λογοτεχνικά έργα και μελέτες και από το 1912 άρχισε να συνεργάζεται με την εφημερίδα *Έθνος* γράφοντας μυθιστορήματα σε συνέχειες. Το 1927 ίδρυσε το περιοδικό *Νέα Εστία*, του οποίου ήταν διευθυντής ως το 1934. Το 1939 έγινε μέλος της πρώτης επιτροπής.

Κατά τον Ελληνοϊταλικό Πόλεμο του 1940 ο Γρηγόριος Ξενοπούλος μαζί με άλλους Έλληνες λογίους προσυπέγραψε την Έκκληση των Ελλήνων Διανοουμένων προς τους Διανοούμενους ολόκληρου του Κόσμου με την οποία αφενός μεν καυτηρίαζόταν η κακόβουλη ιταλική επίθεση, αφετέρου δε διέγειρε την παγκόσμια κοινή γνώμη σε επανάσταση συνειδήσεων για κοινό νέο

πνευματικό Μαραθώνα.

Πέθανε στην **Αθήνα** στις 14 Ιανουαρίου 1951 και κηδεύτηκε δημοσία δαπάνη.

2.Το έργο

«Το Μυστικό της Κοντέσσας Βαλέραινας» του Ξενόπουλου, ανέβηκε το 1904 από τη Νέα Σκηνή του Κ. Χρηστομάνου, και βασίζεται στο ομώνυμο διήγημα(1897). Το έργο αυτό με τη θεματική του απεικονίζει μια οικογενειακή και κοινωνική πραγματικότητα, προβάλλει αξίες ιδεολογικές και ταξικές ταυτόχρονα όμως, τονίζει και την αξία της γυναικείας παρουσίας αλλά και την αποδοχή της γυναικείας ισότητας. Είναι ολιγοπρόσωπο και συμπεριλαμβάνει μια οικογένεια. Αποτελείται από τρεις πράξεις :στην 1η πράξη γίνεται η εισαγωγή και η πληροφόρηση, στη 2η σημειώνεται η κλιμάκωση της δράσης και στην 3η έρχεται η λύση του δράματος. Η πληροφόρηση του θεατή είναι σταδιακή, χωρίς να ξεχωρίζει κάποια «έκθεση».

2α.Υπόθεση έργου:

Η υπόθεση του έργου κινείται γύρω από την οικογένεια Βαλέρη και ένα μυστικό ιατρικό για τα μάτια που το παρέδιδε από γενιά σε γενιά η νοικοκυρά του σπιτιού, πήγαινε δηλαδή από πεθερά σε νύφη. Το ιατρικό αυτό το είχε φέρει ένας καλόγερος από την Κρήτη.

Η γριά Βαλέραινα πριν πεθάνει φρόντισε να μεταδώσει την μυστική συνταγή στην νύφη της βάζοντάς την όμως να δεσμευτεί με βαρύ όρκο να μην αποκαλύψει ποτέ την συνταγή αλλά ούτε να εκμεταλλευτεί την ικανότητα της σκόνης να γιατρεύει τα μάτια(από μια ασθένεια που αναφέρεται στο διήγημα ως "θέλλα", γνωστή ως καταρράκτης) για χρηματικό όφελος.

Η νύφη της Βαλέραινας γέρασε και ο άνδρας της πέθανε αφήνοντας μόνο χρέη στην πλούσια και αριστοκρατική οικογένεια. Η Βαλέραινα ήρθε πολλές φορές σε επαφή με πειρασμούς που την ωθούσαν στο να πουλήσει την συνταγή του φαρμάκου για να βγάλουν κάποια χρήματα, διότι η οικονομική κατάσταση της κάποτε πάμπλουτης οικογένειας, είχε φτάσει εκεί που ποτέ δεν θα φανταζόταν η κοντέσα.

Κανέννας πειρασμός δεν κατάφερε να κάνει την Βαλέραινα να σπάσει τον όρκο της. Πριν εκείνη πεθάνει όμως μετέφερε την συνταγή στην νύφη της με τα ίδια λόγια που είχε πει η πεθερά της σε εκείνη προσθέτοντας ότι εάν κάποια στιγμή αυτήν ή ίδια η οικογένειά της βρεθούν σε δύσκολη κατάσταση τότε να κάνει ό,τι μπορεί με την βοήθεια του γιατρικού για χρήματα. Και της έδωσε την ευχή της.

2β. Τοποθέτηση του έργου στο κοινωνικοϊστορικό περιβάλλον του.

Το έργο τοποθετείται στην εποχή του συγγραφέα, δηλαδή περίπου το 1897-1904, χωρίς να υπάρχει χρονολογική αναφορά μέσα στο διήγημα υπάρχουν περιγραφές τόπων, κατοικιών και συνηθειών των ανθρώπων που μας φέρνουν στο μυαλό εικόνες εκείνης της εποχής.

2γ. Δρώντα πρόσωπα και θεματικά στοιχεία:

Στο διήγημα τα πρόσωπα που ξεχωρίζουν είναι οι δύο γυναίκες της οικογένειας Βαλέρη. Η πεθερά και η νύφη στις οποίες έχει ανατεθεί ένα έργο από γενιά σε γενιά. Η Βαλέραινα ρομαντική και ασυμβίβαστη αυτοσυντρίβεται εκπληρώνοντας το προσωπικό της χρέος (διαφύλαξη του μυστικού) και του χρέους της απέναντι στη σωτηρία της οικογένειας (διαφύλαξη αξιοπρέπειας και τιμής). Δευτεραγωνιστές θα μπορούσαμε να θεωρήσουμε τον γιο της νύφης, τον Μανώλη Βαλέρη και έναν ζακυνθινό επιχειρηματία που προσπάθησε να αγοράσει το φάρμακο της Βαλέραινας βρίσκοντας την οικογένεια σε δύσκολη οικονομική κατάσταση, την Τασία, και τον Παυλάκη που πιστεύουν στην αξία των υλικών αγαθών και των ανέσεων, το καταναλωτικό πνεύμα της εποχής.

2δ. Δράση / Πλοκή

Τα γεγονότα διαδραματίζονται στο νησί της Ζακύνθου. Είναι μια σειρά γεγονότων με απρόοπτο τέλος που εκπλήσσει τον αναγνώστη, αφού διαβάζει κάτι που δεν το περίμενε. Τα βασικά γεγονότα του διηγήματος είναι η παράδοση του φαρμάκου της γριάς Βαλέραινας στην νεότερη, ο όρκος που την βάζει να δώσει να μην αποκαλύψει την συνταγή και να μην πουλήσει το φάρμακο ό,τι και αν συμβεί. Η πλούσια οικογένεια όμως χρεοκοπεί μετά τον θάνατο του Πέτρου Βαλέρη, του άνδρα του

σπιτιού, αφού εκείνος άφησε μόνο χρέη στην οικογένεια. Η μόνη σωτηρία είναι η πώληση του φαρμάκου, μα υπάρχει στην μέση ένας όρκος. Θα πουλήσει τελικά η Βαλέραινα το φάρμακο, για να σταθεί η οικογένεια της οικονομικά, στον επιχειρηματία που εμφανίζεται ή θα μείνει πιστή στον όρκο που είχε δώσει στην πεθερά της;

2ε.Δραματουργικές τεχνικές:

- ▲ Ο συγγραφέας δείχνει να είναι παντογνώστης, μας δίνει πολλές εικόνες και μέσα από τις πληροφορίες μας δίνει πολλά ηθογραφικά στοιχεία της Ζακύνθου του 19^{ου} αιώνα για τα αρχοντικά, την ενδυμασία, τα θέατρα, την εκπαίδευση, τα φαγητά. Η εξέλιξη των γεγονότων είναι καθαρά γραμμική και δεν υπάρχουν "αναδρομές" και χρονικά άλματα. Έχουμε την αίσθηση ότι δεν διαβάζουμε βιβλίο αλλά κοιτάμε μια ταινία αφού πρόκειται για να παιχτεί.
- ▲ Μέσα στο έργο υπάρχει αρχικά ένας μονόλογος μα κυρίως η αφήγηση γίνεται με εικόνες και ομαλή μορφή του πεζού λόγου, γίνονται αρκετά συχνά διάλογοι ανάμεσα σε πρόσωπα μα είναι αρκετά σύντομοι.

2στ.Υφολογικοί τρόποι:

Η γλώσσα του διηγήματος είναι η δημοτική καθομιλουμένη και συγκεκριμένα ζακυνθινό ιδίωμα με πολλές λέξεις που φανερώνουν την ενετοκρατία στο νησί όπως γκράτσια ντελ αβίζο, μπροστάντσα. Ο ρυθμός της εξέλιξης φαίνεται να είναι αργός αφού ο συγγραφέας επιμένει συχνά σε λεπτομέρειες και μικρά γεγονότα χωρίς να υπάρχει ιδιαίτερος λόγος. Αυτό όμως κάνει το αφήγημά του πιο πλούσιο και ενδιαφέρον στην αναγνώστη.

2ζ.Ατμόσφαιρα του έργου:

Στο έργο κυριαρχεί μια ατμόσφαιρα αγωνιώδης. Ο συγγραφέας σε κάνει να νιώθεις αγωνία για τις αποφάσεις των πρωταγωνιστών και την τροπή των γεγονότων ενώ ταυτόχρονα υπάρχει μία νότα αισιοδοξίας σχετικά με την δράση των προσώπων του έργου.

3.ΚΟΣΜΟΘΕΩΡΙΑ

Οι ιδέες που περνάει ο συγγραφέας είναι πολλές όμως αυτή που κυριαρχεί είναι η αξία ενός όρκου, μίας υπόσχεσης. Για τον συγγραφέα ένας όρκος είναι πολύ σημαντικός και δεν πρέπει να χαλάσει για κανέναν λόγο. Έτσι ο συγγραφέας βάζει

την πρωταγωνίστρια του σε δίλημμα. Να σπάσει έναν όρκο για να δεχθεί λεφτά και να σώσει την οικογένεια της από οικονομικό αδιέξοδο ή να κρατήσει ψηλά την ηθική της και να κρατήσει την υπόσχεσή της μέχρι να πεθάνει;

Για πολλούς ανθρώπους μια υπόσχεση δεν έχει μεγάλη αξία. Ενώ νομίζουμε ότι η πρωταγωνίστρια θα δεχθεί το τεράστιο χρηματικό ποσό επιλέγει να φυλάξει την υπόσχεση της. Τόσο μεγάλη είναι η αγάπη του συγγραφέα για τους όρκους. Μεγαλύτερη αξία έχει λοιπόν η ηθική και όχι τα χρήματα.

Με την προσθήκη του τραγικού τέλους ο Ξενόπουλος αντιπαραβάλλει την παλαιά ρομαντική εποχή, τον ιδανικό κόσμο με τις παραδοσιακές αξίες, τιμή και υπόληψη, σε αντιδιαστολή με την καπιταλιστική ωφελιμότητα, το κέρδος, την εκβιομηχανισμένη Ευρωπαϊκή κοινωνία και τις αστικές διασκεδάσεις.

4.ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ:

- ⤴ Η υπόθεση του έργου είναι ενδιαφέρουσα και απρόβλεπτη για τον αναγνώστη. Σημαντικά συστατικά της πλοκής είναι οι συμπτώσεις και οι παρεξηγήσεις που συμβάλλουν στην περιπλοκή της δράσης και προσθέτουν το στοιχείο της έκπληξης.
- ⤴ Οι χαρακτήρες δεν είναι ολοκληρωμένοι σαν προσωπικότητες αφού ο συγγραφέας δεν μας αφήνει να τους γνωρίσουμε σε βάθος και μας δείχνει μόνο τα στοιχεία που θέλει να προβάλει εκείνος. Ο χώρος, ο χρόνος και τα πρόσωπα της δράσης είναι περιορισμένα.
- ⤴ Οι ιδέες του συγγραφέα εκφράζονται επιτυχημένα μέσα από τους μακροσκελείς διαλόγους με έκθεση προβληματικής.
- ⤴ Το ελκυστικό στοιχείο του έργου είναι το πόση σημασία έχει δώσει ο συγγραφέας, και η πρωταγωνίστρια του έργου με την σειρά της, στο δόσιμο μίας υπόσχεσης και στην τήρηση ενός όρκου.
- ⤴ Η θέση του συγγραφέα είναι συζητήσιμη διότι η ιδέα του δέχεται και την αντίθετη άποψη η οποία πολλές φορές κυριαρχεί, ότι το χρήμα είναι πιο δυνατό από τον όρκο.

5.ΓΕΝΙΚΟ ΣΧΟΛΙΟ-ΤΕΛΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ:

Το έργο θεωρώ πως είναι αρκετά ενδιαφέρον για να το διαβάσει κάποιος. Είναι

ήρεμο χωρίς εντάσεις μα με αρκετή αγωνία, κάτι που αναζητά κάθε αναγνώστης. Η μία σκηνή οδηγεί με λογικό τρόπο στην επόμενη και κάθε στοιχείο αναπτύσσεται υπακούοντας στους νόμους της δραματικής οικονομίας. Είναι αξιοσημείωτο να προσθέσω πως δεν περίμενα να είναι έτσι το τέλος του έργου. Ήταν ένα τέλος που σε κάνει να σκεφτείς διάφορα πράγματα και γεγονότα και να ακονίσεις την σκέψη σου στο τι θα έκανες εσύ στην θέση της πρωταγωνίστριας και το πόσο απρόβλεπτα και σωστά έπραξε μπροστά στη μεγάλη δύναμη της ΑΝΑΓΚΗΣ, έτσι όπως επιλέγει να τελειώσει το έργο ο συγγραφέας με τα λόγια του Μανόλη και της Τασίας:

-Τασία σκοτώσαμε τη μάνα μας!

-Όχι εμείς! Η Ανάγκη!

Κανείς δεν θα χάσει εάν διαβάσει ή καλύτερα αν δει σε παράσταση αυτό το ενδιαφέρον έργο του Γρηγόριου Ξενόπουλου.

Δικτυογραφία

<http://www.iliapress.gr/filoksenies/100-filoksenies/1259-theatrikes.html>

<http://www.academia.edu>

<http://www.nt-archive.gr/viewfiles1.aspx?playID=513&photoID=11598>

Στοιχεία ταυτότητας

- Τίτλος: Το Φιόρο του Λεβάντε
- Συγγραφέας : Γρηγόριος Ξενόπουλος
- Χώρα προέλευσης : Ελλάδα
- Λογοτεχνικό είδος: Θέατρο
- Χρονολογία συγγραφής : 1914

Στοιχεία παρουσίασης / κριτικής λογοτεχνικού βιβλίου

1.Συγγραφέας

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ (1867 - 1951) Πεζογράφος, θεατρικός συγγραφέας και κριτικός, από τους θε- μελιωτές της νεότερης ελληνικής λογοτεχνίας. Γεννήθηκε στην Πόλη το 1867, ζακυνθινής καταγωγής. Μεγάλωσε και έμαθε τα εγκύκλια μαθήματα στη Ζάκυνθο. Αρ- γότερα ήρθε στην Αθήνα και γράφτηκε στη Μαθηματική Σχολή, για ν' αφοσιωθεί τελικά στη δημοσιογραφία και τη λογοτεχνία. Περί τα τέλη του περασμένου αιώνα διεύθυνε το περιοδικό «Εστία», το 1927 ίδρυσε το περιοδικό «Νέα Εστία» και έμεινε στη θέση του διευθυντή του έως το 1934. Επί ολόκληρες δεκα- ετίες διεύθυνε επίσης το παιδικό περιοδικό «Διάπλασις των Παίδων» (1896 έως το 1945), όπου, σε κάθε τεύχος έγραφε σε μορφή επιστολής κι ένα άρθρο με το ψευδώνυμο «Φαίδων». Ο Ξενόπουλος δεν είχε άλλη επαγγελματική ασχολία εκτός από το γράψιμο. Δημοσίευε τακτικότερα μυθιστορήματα στις εφημε- ρίδες, και τα καλύτερα εξέδιδε σε τόμους. Ζούσε επίσης από τα ποσοστά των θεατρικών του έργων, που ήταν πολυάριθμα. Ως θεατρικός συγγραφέας καθιέρωσε στον τόπο μας το αστικό θέατρο, δηλαδή σκηνές ζωής, όχι πιά από το ύπαιθρο και την αγροτική Ελλάδα, αλλά από τις πόλεις, που είχαν αρχίσει ν' α- ποκτούν έναν πάγιο χαρακτήρα, αστικό. Τα κυριότερα από τα θεατρικά του έργα, που εξακολουθούν πάντοτε να παίζονται με επιτυχία, ακόμα και από το Εθνικό Θέ- ατρο, είναι: «Φιόρο του Λεβάντε», «Ψυχοπατέρας», «Φωτεινή Σάντρη», «Στέλλα Βιολάντη», «Το μυστικό της Κοντέσσας Βαλέραινας», «Ποπολάρος», «Φοιτηταί», «Πειρασμός». Την ίδια θεμελιώδη προσφορά έκαμε ο Ξενόπουλος και στον πεζό λόγο, στρέφοντας πάλι τα θέματα του προς την αστική Ελ- λάδα. τα θέματα των μυθιστορημάτων του (καθώς και των διη- γημάτων του) έχουν δύο κυρίως πηγές: τη Ζάκυνθο και την Α- θήνα. Οι τύποι του είναι οικείοι, γνώριμοι, ολοκληρωμένοι. Η αφήγηση του απλή και ευχάριστη. Πέτυχε έτσι να δημιουργήσει εκτίμηση προς την εγχώρια λογοτεχνία και να συμφιλιώσει το μεγάλο κοινό με το αστικό ελληνικό μυθιστόρημα, που ως τότε ήταν μόνο καθαρά ηθογραφικό .

Θεωρείται ο εισηγητής του "αστικού μυθιστορήματος", δηλαδή του μυθιστορήματος που διαδραματίζεται στα αστικά κέντρα. Βασικό θέμα στα έργα του είναι ο έρωτας, κυρίως έρωτας μεταξύ ατόμων από διαφορετικές τάξεις. Αρετές του έργου του είναι η

αφηγηματική ευχέρεια, η ικανότητα να κρατά αμείωτο το ενδιαφέρον του αναγνώστη και η παρατηρητικότητα. Ο Ξενόπουλος χρησιμοποιεί περιστατικά και από την ίδια του τη ζωή με τρόπο όμως που αυτά να περνάνε σαν φανταστικά. Πέθανε το 1951 στην Αθήνα.

2.Υπόθεση έργου

A)

Το έργο "Το Φιόρο του Λεβάντε" γράφτηκε το 1914. Ο Νιόνιος Νιονιάκης, τετραπέρατος Ζακυνθινός, πανέξυπνος, αθώος, γαλίφης και καταφερτζής, πολυμήχανος, όλα τα φέρνει βόλτα, όλα τα παλεύει, εκτός από το φόβο του για τους σεισμούς! «Πολύ κούνια αφέντη, πολύ κούνια! Όλο σκόρσο και σπαβέντο!». Έτσι, μία ωραία πρωία....αφήνει τη μάνα του και τη Ζάκυνθο που λατρεύει, παίρνει την κιθάρα του που λατρεύει επίσης, και να σου τον στην Αθήνα. Επιστάτης στον κύριο Βάλδη. Ο κύριος Βάλδης, ένας συμπατριώτης, που επίσης άφησε το νησί και απολαμβάνει την αστική ζωή στην πρωτεύουσα, δικηγόρος με καριέρα, με γυναίκα, με πεθερά, με ερωμένη, με δύο κόρες και επίδοξους γαμπρούς να μπαينوβγαίνουν μες στο σπίτι, τάχαμου πως θέλουν να το νοικιάσουν, ένα χάος! Και ποιος θα βάλει τάξη στο χάος; Μα ο Νιόνιος φυσικά! Που στην αρχή όλοι τον «κογιονάρουνε» αλλά με τον καιρό, με ψέματα, με αλήθειες και κόλπα χίλια δύο, κάθε κατεργάρης πάει στον πάγκο του. Τους γίνεται απαραίτητος! Τίποτα δεν γίνεται χωρίς τον Νιόνιο! Από επιστάτης, «αφέντης»! Έλα όμως που αρχίζει να του λείπει η «Ζακυθούλα» του όλο και πιο πολύ, και δεν αντέχει άλλο τη βουή «τση Αθήνας»; «Ούλα στονάρουνε εδώ! Οι καμπάνες, οι πουλητάδες τση ρούγας, τα τραμ, τ' αυτοκίνητα, τα σκυλιά που βαΐζουνε, οι δούλες που κλαίνε, οι κανταδόροι τση νύχτας, ούλα! Δεν μπορώ άλλο! Ίσια μ' έδέκει!» "Το Φιόρο του Λεβάντε" είναι έργο νοσταλγίας. Ο ήρωας του νοσταλγεί το νησί που άφησε, όπως το νοσταλγεί κι ο Ζακυνθινός Ξενόπουλος, που, όταν γράφει το έργο, έχει τριάντα χρόνια μακριά του.

B) Τα πρόσωπα στο Φιόρο του Λεβάντε: ένας τετραπέρατος Ζακυνθινός, πανέξυπνος, αθώος, γαλίφης και καταφερτζής, πολυμήχανος, όλα τα φέρνει βόλτα, όλα τα παλεύει, εκτός από το φόβο του για τους σεισμούς! 'Πολύ κούνια αφέντη, πολύ κούνια! Όλο σκόρσο και σπαβέντο". Έτσι μια ωραία πρωία, αφήνει τη μάνα του και τη Ζάκυνθο που λατρεύει, παίρνει την κιθάρα του που λατρεύει επίσης και φτάνει

στην Αθήνα. Επιστάτης στον κύριο Βάλδη. Ο Κύριος Βάλδης, δικηγόρος με καριέρα, με γυναίκα, με πεθερά, με ερωμένη, με δυο κόρες και με επίδοξους γαμπρούς να μπαينوβγαίνουν μες στο σπίτι, δήθεν πως θέλουν να το νοικιάσουν, ένα χάος! Και ποιος θα βάλει τάξη στο χάος; Μα ο Νιόνιος φυσικά! Που στην αρχή, όλοι τον "κογιονάρουνε", αλλά με τον καιρό, με ψέματα, με αλήθειες με κόλπα χίλια δυό, κάθε κατεργάρης πάει στον πάγκο του. Τους γίνεται απαραίτητος. Τίποτα δε γίνεται πια χωρίς το Νιόνιο. Έλα, όμως, που αρχίζει να του λείπει η "Ζακυθούλα" του όλο και πιο πολύ και δεν αντέχει άλλο τη βουή της Αθήνας. "Ούλα στονάρουνε εδώ! Οι καμπάνες, οι πουλητάδες τση ρούγας, τα τραμ, τ' αυτοκίνητα, τα σκυλιά που βαϊζούνε, οι δούλες που κλαίνε, οι κανταδόροι τση νύχτας, ούλα! Δεν μπορώ άλλο. Ίσα μ' έδεκει!". Κι έτσι μια μέρα, ο Νιόνιος Νιονιάκης παίρνει το δρόμο της επιστροφής...

Γ) Ι ΣΤΟΡΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ: Ο Νιόνιος έρχεται στο αστικό σπίτι ως επιστάτης, για να υπενθυμίσει εκείνον τον άλλον τρόπο ζωής στο νησί. Προσκολλημένος στις παραδοσιακές σχέσεις αφέντη και υποτακτικού, όπως ήταν βιωμένες στη Βενετοκρατούμενη και αργότερα Αγγλοκρατούμενη Ζάκυνθο, με υπερηφάνια όμως και οξύνοια, καταγίνεται στο να διορθώσει τα κακώς κείμενα του σπιτιού ή τουλάχιστον ν' αποκαταστήσει αμφίβολες και αδιαφανείς καταστάσεις. ...Ο αλέγρος Ζακυνθινός χωρίς κανείς να τον πάρει είδηση, χωρίς τυμπανοκρουσίες και μεγάλα λόγια, χωρίς ταραχές και ξεμπροστιάσματα, ικανοποίησε και έλυσε ό,τι απασχολούσε τους αφεντάδες του με όλο εκείνο το ταπεραμέντο του Ζακυνθινού...

Δ) **Είδος αφήγησης** πρωτοπρόσωπη / υπάρχει αφήγηση μέσα στην αφήγηση.

Εξέλιξη γεγονότων: με αναδρομές και χρονικά άλματα.

Υπάρχουν διάλογοι και περιγραφές.

Ε) **Γλώσσα** : Ζακυνθινή διάλεκτος – Καθαρεύουσα – Δημοτική

Ρυθμός αφήγησης : γοργός

ΣΤ) **Ατμόσφαιρα του έργου** : Το Φιόρο του Λεβάντε" είναι έργο νοσταλγίας. Ο ήρωας του νοσταλγεί το νησί που άφησε, όπως το νοσταλγεί κι ο Ζακυνθινός Ξενόπουλος, που, όταν γράφει το έργο, έχει τριάντα χρόνια μακριά του.

3.Οι βασικές αξίες και ιδέες του συγγραφέα, όπως περνούν στο έργο.

Ο υπηρέτης ως καταλύτης στις οικογενειακές και κοινωνικές σχέσεις είναι ένα μοτίβο που συναντάται στην κωμωδία από την ελληνική αρχαιότητα. Στα αδιέξοδα της αστικής τάξης και της συντηρητικής ηθικής έρχεται να δώσει τη λύση η 'βάση', ο εκπρόσωπος της λαϊκής τάξης, που η ανάγκη της επιβίωσης έχει προικίσει τους ανθρώπους της με ευστροφία, καπατσosσύνη, πανουργία αλλά και αφοπλιστική καθαρότητα. Ο Νιόνιος έρχεται στο αστικό σπίτι ως επιστάτης, για να υπενθυμίσει εκείνον τον άλλον τρόπο ζωής στο νησί. Προσκολλημένος στις παραδοσιακές σχέσεις αφέντη και υποτακτικού, όπως ήταν βιωμένες στη Βενετοκρατούμενη και αργότερα Αγγλοκρατούμενη Ζάκυνθο, με υπερηφάνια όμως και οξύνοια, καταγίνεται στο να διορθώσει τα κακώς κείμενα του σπιτιού ή τουλάχιστον ν' αποκαταστήσει αμφίβολες και αδιαφανείς καταστάσεις. ...Ο αλέγρος Ζακυνθινός χωρίς κανείς να τον πάρει είδηση, χωρίς τυμπανοκρουσίες και μεγάλα λόγια, χωρίς ταραχές και ξεμπροσιδιάσματα, ικανοποίησε και έλυσε ό,τι απασχολούσε τους αφεντάδες του με όλο εκείνο το ταπεραμένο του Ζακυνθινού... Φεύγει, αφού έχει τελειώσει την αποστολή του, και παρά την αγραμματοσύνη του και την άγνοια βασικών τεχνολογικών επιτευγμάτων της εποχής του όπως λ.χ. το τηλέφωνο, αφήνει ένα κενό στους ανθρώπους του σπιτιού, που σίγουρα θα θυμούνται το μπρίο του, το τραγούδι του, την καπατσosσύνη του και τελικά έναν ζακυνθινό που πέρασε από τη ζωή τους και που εκτός του ότι τους έλυσε προβλήματα, τους ζέστανε και τους ζωντάνεψε με τα συμπαθητικά του καμώματα, την ιδιοτροπία και τις γκάφες του, με την τρυφεράδα, την πονηριά και την εντιμότητα, την αφοσίωση, τη σβελτάδα και την αποφασιστικότητα του .

4)

•**Πλοκή** : Είναι ενδιαφέρουσα.

•**Χαρακτήρες** : Είναι ολοκληρωμένοι σαν προσωπικότητες

•**Αφηγηματικοί και Υφολογικοί τρόποι** : Πέρα όμως από τη φιλολογική ποιότητα των έργων του, η αξεπέραστη τεχνική του αναγνωρίζεται από όλους τους μελετητές. Με την τεχνική αυτή, που δεν ήταν τίποτα άλλο από τη συνταγή του λεγόμενου «καλοφτιαγμένου έργου», μπορούσε να κρατήσει αμείωτο το ενδιαφέρον του κοινού ή του αναγνώστη. Η στενή σχέση του με τη σκηνή έπαιξε αποφασιστικό ρόλο στη διαμόρφωση αυτής της τεχνικής και συνέβαλε περαιτέρω στην εμπορική καταξίωση των έργων του.

• **Πρωτότυπα/ Ελκυστικά στοιχεία του έργου :** Σύμφωνα με τον ιστορικό του θεάτρου, Δημήτρη Σπάθη, καθοριστικά για την επιτυχία του στάθηκαν επίσης η αφομοίωση της επτανησιακής παράδοσης, που πλούτισε με γραφικά χρώματα τη γλώσσα και με ρεαλιστικά στοιχεία την απεικόνιση των καταστάσεων και των χαρακτήρων και, κυρίως, το γεγονός ότι προσέγγισε περισσότερο από άλλους κάποιες αλήθειες της ζωής και της ελληνικής πραγματικότητας με τρόπο που ταίριαζε στην ευαισθησία του και στα αιτήματα της κοινωνίας του καιρού του. Τον απασχολούσε ιδιαίτερα το ζήτημα της αισθηματικής αγωγής, ζήτημα που προβλημάτιζε ιδιαίτερα την αστική κοινωνία του στην αντιπαράθεσή της με παλιότερες νοοτροπίες.

• **Θέση του συγγραφέα :** Είναι πειστικός γιατί ο συγγραφέας αναφέρεται στο αστικό περιβάλλον της Ζακύνθου, στις συνήθειες, τα ήθη, τις αντιλήψεις των ανθρώπων της αστικής τάξης.

5)Θα σύστηνα αυτό το βιβλίο σε φίλους και γνωστούς επειδή ο Ξενόπουλος μπορεί με την ιδιομορφία της γλώσσας του να κρατήσει αμείωτο το ενδιαφέρον του αναγνώστη.

ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ ΓΡ. – ΖΑΚΥΝΘΟΣ

Του Ηλιόπουλου Ηλία

Τίτλος: **Η αδερφούλα μου**

Λογοτεχνικό είδος: **Μυθιστόρημα**

Συγγραφέας: **Γρηγόριος Ξενόπουλος**

Τόπος προέλευσης: **Ελλάδα Ζάκυνθος**

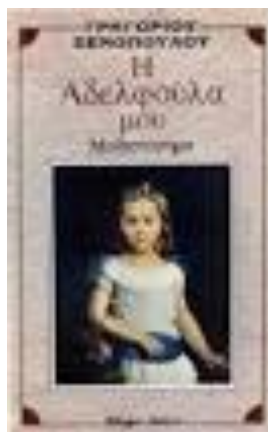
1 Ο Γρηγόριος Ξενόπουλος (9 Δεκεμβρίου 1867 – 14 Ιανουαρίου 1951) ήταν Ζακυνθινός μυθιστοριογράφος, δημοσιογράφος και συγγραφέας θεατρικών έργων.

Διετέλεσε αρχισυντάκτης στο θρυλικό παια περιοδικό *Η Διάπλαση των Παιδων* κατά την περίοδο 1896 - 1948. Κατά την αρχισυνταξία του Ξενόπουλου στο περιοδικό ήταν και ο βασικός του συντάκτης. Είναι χαρακτηριστική η

υπογραφή του *Σας ασπάζομαι, Φαίδων*, που χρησιμοποιούσε στις επιστολές που υποτίθεται έστελνε στο περιοδικό. Ήταν ο ιδρυτής και εκδότης του περιοδικού *Νέα Εστία*, το οποίο εκδίδεται ακόμα και σήμερα. Το 1931 έγινε ακαδημαϊκός. Μαζί με τους Παλαμά, Σικελιανό και Καζαντζάκη ίδρυσε την *Εταιρεία Ελλήνων Λογοτεχνών*.

2 Έργο

Στα έργα του Γρ. Ξενόπουλου κάποιοι ήρωες αποτελούν αντιπροσωπευτικά δείγματα παιδιών ή νέων της εποχής τους. Στις *Αθηναϊκές επιστολές* τα παιδιά είναι υπάκουα, φιλομαθή, ενάρετα, με αισθήματα φιλοπατρίας. Η αντίθεση με τους γονείς, όπου υπάρχει, είναι απαραίτητη για να ακολουθήσει το ηθικό δίδαγμα. Οι συμπεριφορές αυτές απηχούν τις κυρίαρχες παιδαγωγικές αρχές, καθώς και τις αξίες της κατεστημένης τάξης.

Σε κοινωνικά θέματα, όπως της εργαζόμενης γυναίκας ή της διαφορετικής αγωγής του κοριτσιού, παρατηρούμε θέσεις προωθημένες σε σχέση με τις κατεστημένες. Ο Γρηγόριος Ξενόπουλος, πιστεύοντας απόλυτα στο διαφωτιστικό ρόλο της παιδείας, προβάλλει τον τύπο της νέας που πρέπει να σπουδάσει, να ευρύνει τους ορίζοντές της και να μην περιορίζεται στο ρόλο της μητέρας και νοικοκυράς. Επίσης επιβραβεύει τη διάθεσή της για εργασία. Το μυθιστόρημα *Η αδελφούλα μου* (1890) είναι χαρακτηριστικό των θέσεών του αυτών : Η «Λιλή», νέα καλής οικογένειας της Ζακύνθου, δίνει με τον τρόπο της τη μάχη της για να εργαστεί, ερχόμενη σε αντίθεση με τις κρατούσες ηθικές και κοινωνικές αντιλήψεις της εποχής. Η Λιλή, σφαιρικός και πολυεπίπεδος χαρακτήρας, αποτελεί την εξαίρεση όχι μόνο

στα έργα του Ξενόπουλου αλλά γενικότερα στα έργα που απευθύνονται σε παιδιά εκείνης της εποχής.

Με την «αδελφούλα μου», το νεανικό, σχεδόν **αυτοβιογραφικό μυθιστόρημά** του, που δημοσιεύτηκε σε συνέχειες στη «Διάπλαση των Παίδων», ο Ξενόπουλος βρίσκει την ευκαιρία, σε μια αρκετά πρώιμη εποχή, να μιλήσει στους νεαρούς αναγνώστες για σημαντικές κοινωνικές αξίες. Η σημασία της εργασίας, η ανεξαρτητοποίηση και η κοινωνική άνοδος του ατόμου, το δικαίωμα των γυναικών στη μόρφωση και την εργασία, η ανάγκη απαλλαγής από κοινωνικές προκαταλήψεις είναι ζητήματα που όχι απλά τίγονται αλλά και διαφεντεύονται από τη μικρή ηρωίδα που δεν είναι άλλη από την αδελφή του ίδιου του Ξενόπουλου. Έχει σημασία να αναφερθεί ότι «Η αδελφούλα μου» δημοσιεύτηκε το 1891!

«Ούτε φοιτήτριες έβλεπες, ούτε ζωγράφισσες, ούτε γραμματικές σε τράπεζες, σε υπουργεία και σε καταστήματα. Η κοινωνική πρόληψη, αυτή ίσα-ίσα που χτύπησε το θάρρος και η ορθοφροσύνη της αδελφούλας μου, βασίλευε με όλη της την ισχύ. Γι' αυτό έγιναν στο σπίτι μας τόσες συζητήσεις ώσπου να της δοθεί η άδεια να εργαστεί».

Ο Ξενόπουλος μελέτησε πολύ τη θέση της γυναίκας στην εποχή του. Αν και αστός, αναφέρεται στο πρόβλημα της καταπίεσής της. Το νιώθει και το αντιμετωπίζει, άλλοτε με συμπάθεια, άλλοτε με μαχητικότητα. Οι ηρωίδες του είναι αισθαντικές, σκεπτόμενες, αποφασιστικές, ερωτικές, κάποτε τραγικές. Και έντιμες, με άλλους κώδικες, ωστόσο, από εκείνους του κατεστημένου της εποχής. Σα συγγραφέας, αλλά και σαν άνθρωπος υπήρξε θαυμαστής και συνήγορός τους.

Υπάρχει, ωστόσο, διαχωρισμός ανάμεσα στις κοπέλες της αστικής τάξης και στα κορίτσια των λαϊκών στρωμάτων, όπου η εργασία δεν είναι ούτε ντροπή ούτε πολυτέλεια, αλλά απαραίτητη για την επιβίωση. Σε αυτή την περίπτωση, άντρες και γυναίκες δείχνουν δραστηριότητα για να εργαστούν! Εξάλλου, δεν υπάρχει αρχοντικό ή αστικό ή μεσοαστικό σπίτι που να μη διαθέτει γυναικείο, κατά βάση, υπηρετικό προσωπικό. Πλάι στις εσώκλειστες αυτές εργαζόμενες, έρμαιο των διαθέσεων του κάθε αφεντικού, χύνουν τον ιδρώτα τους για ευτελή μεροκάματα φάντρες, ράφτρες, κεντήστρες, πλύστρες... όλες οι φτωχές γυναίκες που δουλεύουν για να ζήσουν τον εαυτό τους και την οικογένειά τους.

Η περιπέτεια της γυναίκας από τα λαϊκά στρώματα που πρέπει να κερδίσει το ψωμί της δεν έχει τέλος. Αλλά για να περιγράψει ένας δημιουργός μια περιπέτεια τόσο μεγάλη και, πολλές φορές, ιδιαίτερα τραγική, χρειάζεται να έχει διανύσει μια σημαντική διαδρομή. «*Καλλιτέχνης που υποχρεώνεται να ζήσει 'νοικοκυρίστικα'*», συμπεραίνει ο ίδιος ο συγγραφέας στην Αυτοβιογραφία του «*τίποτα γενναίο δεν μπορεί να κάμει*». Επισημαίνει, μάλιστα, πόσο σημαντικό είναι να γνωρίσει κανείς τη φτώχεια, «*... ένα τόσο μεγάλο σχολείο για ένα συγγραφέα*».

Το κείμενο αναδεικνύει τον προστατευτικό χαρακτήρα της οικογένειας απέναντι στα παιδιά και τον κοινωνικοποιητικό της ρόλο. Τα ενήλικα μέλη της: γονείς, θείοι, μεγαλύτερα αδέρφια είναι φορείς των κυρίαρχων αξιών και αρχών με βάση τις οποίες πρέπει οι ανήλικοι ήρωες να διαπαιδαγωγούνται ώστε να γίνουν ενήλικοι ενάρετοι πολίτες. Η υιοθέτηση των αρχών αυτών από τα παιδιά, αλλά και η εναντίωσή τους μερικές φορές, σ' αυτές, αποκαλύπτουν το διαλεκτικό τρόπο με τον οποίο ο συγγραφέας προωθεί το αξιακό σύστημα της εποχής του μέσα από τους μυθοπλαστικούς ήρωες στους ανήλικους αναγνώστες. Τα παιδιά – ήρωες, καθώς και τα παιδιά – αναγνώστες θεωρούν ως παιδική ηλικία αυτήν που η κοινωνία των ενηλίκων τούς προβάλλει.

Πρόκειται για μια οικογένεια στην Ζάκυνθο, οι γονείς με 3 παιδιά. Η μικρότερη ήταν η αδερφούλα τους. Είχαν και μια θεία η οποία τους αγαπούσε πολύ. Ήταν ωραίο σπίτι με θέα τη θάλασσα είχαν και εξοχικό που περνούσαν τα καλοκαίρια τους.

Τα πρόσωπα είναι:

Οι γονείς, τα 3 παιδιά, η θεία τους που στεκόταν πάντα δίπλα τους. Οι φίλοι τους που τους καλούσαν και τους έκαναν τραπέζια. Ο μεγάλος αδελφός που ζήλευε τα αδελφάκια του.

Τα πρόσωπα όλα έχουν καλό χαρακτήρα.

Το μήνυμα του έργου είναι να προσπαθήσει να καλυτερεύσει τον χαρακτήρα του με το να μη κοροϊδεύει τους άλλους γιατί κάνει κακό και στον εαυτό του και στους άλλους.

Η **γλώσσα** του κειμένου είναι γραμμένη με πολύ μεγάλη λεπτομέρεια και είναι γραμμένη στη δημοτική ώστε να μπορεί να καταλάβει ένα μικρό παιδί και ένας μεγάλος άνθρωπος. Δεν είναι χαρακτηριστικό του κειμένου του οι πολλές

λεπτομέρειες. Χαρακτηρίζεται από αφηγηματική ευχέρεια και άνεση από μεγάλη παρατηρητικότητα της ζωής.

Θα το σύστηνα αυτό το βιβλίο στους φίλους μου για να πλάσσουνε καλό χαρακτήρα και να γίνουν καλύτεροι άνθρωποι.

ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ ΓΡ. - ΖΑΚΥΝΘΟΣ

Του Γεωργιανάκη Γιώργου

Στοιχεία ταυτότητας

Τίτλος: Διηγήματα από την διάπλαση των παιδων παιδαγωγική σειρά 2.

Συγγραφέας: Γρηγόριος Ξενόπουλος

Χώρα προέλευσης: Ελλάδα

Λογοτεχνικό γένος: πεζογραφία

Κειμενικό είδος: Διήγημα

Εκδοτικός οίκος: Αδελφοί Βλάση

Χρονολογία συγγραφής: -

Χρονολογία έκδοσης: 1984

1.Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ

Σύντομο βιογραφικό σημείωμα συγγραφέα: Γρηγόριος Ξενόπουλος

Γεννήθηκε στην Κωνσταντινούπολη το 1867 από Ζακυνθινό πατέρα και από μητέρα Φαναριώτισσα. Η οικογένειά του εγκαταλείπει την Πόλη, όταν ο Γρηγόριος ήταν έντεκα μηνών και εγκαθίσταται στη Ζάκυνθο. Έτσι, τον κόσμο τον πρωτογνώρισε στο μαγευτικό αυτό νησί της Επτανήσου. Η γραφικότητα του τόπου, η πανώρια φύση με τις μοναδικές της ομορφιές, ο λαός της Ζακύνθου με τα ήθη και τα έθιμά του, η ιστορία και γενικά η επτανησιακή κουλτούρα, διαπλάθουν και επηρεάζουν βαθιά την ψυχή του.

2.ΤΟ ΕΡΓΟ

Α.Υπόθεση έργου

Το έργο μας μιλάει για την συνάντηση της μικρής Τασίας ενός κοριτσιού 11 χρονών, με τον αγαπημένο της συγγραφέα.

Β.Δρώντα πρόσωπα & θεματικά στοιχεία

Οι πρωταγωνίστες του συγκεκριμένου διηγήματος είναι ο συγγραφέας (πιθανότατα ο Γ. Ξενόπουλος) που φαίνεται ως ένας χαρούμενος άνθρωπος και η Τασία που είναι ένα μικρό 11χρονο χαριτωμένο κοριτσάκι. Το βασικό θέμα του έργου είναι η γνωριμία των δύο πρωταγωνιστών και η συνομιλία τους για την ανάγνωση λογοτεχνικών βιβλίων.

Γ. Δράση/πλόκη

Η 11χρονη Τασία συναντά τον συγγραφέα που θαυμάζει και έχει διαβάσει πολλά από τα βιβλία του. Ο συγγραφέας εντυπωσιάζεται από την ηλικία του κοριτσιού και από το γεγονός πως έχει διαβάσει πολλά από τα μυθιστορήματά του σε τόσο νεαρά ηλικία. Οι πρωταγωνιστές γνωρίζονται και ο συγγραφέας συνεχίζει να εκπλήσσεται

από την εξυπνάδα της νεαρής καθόλη την διάρκεια της συζήτησής τους. Το διήγημα παίρνει χώρο στο γραφείο του συγγραφέα και ο χρόνος είναι αόριστος.

Δ. Αφηγηματικές τεχνικές

Το είδος της αφήγησης είναι πρωτοπρόσωπο και ο αφηγητής έχει εσωτερική εστίαση. Η εξέλιξη των γεγονότων γίνεται φυσιολογικά, δηλαδή είναι γραμμική. Ο συγγραφέας έχει διαλέξει λίγους τρόπους έκφρασης του λόγου, της δράσης και των σκέψεων των προσώπων και αυτοί είναι οι περιγραφές και οι διάλογοι.

Ε. Υφολογικοί τρόποι

Η γλώσσα που χρησιμοποιεί ο Γ. Ξενόπουλος στο διήγημα του «έντεκα χρονών» είναι δημοτική ενώ χρησιμοποιεί και κάποιες λέξεις στην καθαρεύουσα. Ο ρυθμός της αφήγησής του είναι φυσιολογικός –ούτε πολύ αργός, ούτε πολύ γρήγορος.

ΣΤ. «Ατμόσφαιρα»

Η ατμόσφαιρα του έργου είναι χαρούμενη, ίσως και παιχνιδιάρικη, και προκαλεί ένα εύθυμο συναίσθημα στον αναγνώστη. Είναι ήσυχο, χωρίς συγκρούσεις, ωστόσο δεν έχει έλλειψη ενδιαφέροντος.

3. «ΚΟΣΜΟΘΕΩΡΙΑ»

Ίσως οι αξίες και οι ιδέες που θέλει να μας περάσει ο συγγραφέας μέσα από αυτό το έργο του, είναι η αξία των λογοτεχνικών βιβλίων και πως ο κάθε άνθρωπος άσχετα με το φύλλο ή την ηλικία του, παίρνει πολλά και καλλιεργεί τον εσωτερικό του κόσμο μέσα από την ανάγνωση ενός βιβλίου. Και πως, όλοι οι άνθρωποι πρέπει να αγαπάνε τα βιβλία.

4. ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Η πλοκή του έργου είναι αρκετά ενδιαφέρουσα και πολύ πειστικά υφασμένη. Οι ήρωες του διηγήματος αν και δεν δείχνουν πολλά στοιχεία της προσωπικότητάς τους, αφήνουν την εικόνα στον αναγνώστη πως είναι άνθρωποι με δυνατή προσωπικότητα. Όσον αναφορά τον αφηγηματικό και τον υφολογικό τρόπο του έργου, ο συγγραφέας έχει διαλέξει, ίσως, την πιο κατάλληλη μορφή γι αυτό το διήγημα και έχει καταφέρει να εκφράσει σωστά όλα όσα θα ήθελε να εκφράσει.

Το συγκεκριμένο διήγημα, εκτός από την χαριτωμένη εξυπνάδα του μικρού κοριτσιού, δεν μπορεί να πει κάποιος πως έχει κάποιο ιδιαίτερο και πρωτότυπο χαρακτηριστικό. Το μήνυμα που περνά ο συγγραφέας μέσω αυτού του διηγήματος θα έλεγε κανείς πως είναι συζητήσιμο, καθώς και υποκειμενική υπόθεση.

5. ΓΕΝΙΚΟ ΣΧΟΛΙΟ – ΤΕΛΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ

Ίσως να συνιστούσα αυτό το βιβλίο σε κάποιους φίλους μου που ξέρω ότι εκτιμούν την ανάγνωση των λογοτεχνικών βιβλίων. Το συγκεκριμένο, είναι αρκετά ξεκούραστο και το γεγονός ότι έχει συγκεντρωμένα πολλά διήγηματα, σου δίνει την αίσθηση πως αλλάζεις βιβλίο κάθε πέντε σελίδες –πράγμα που είναι αρκετά ενδιαφέρον και δεν σε κουράζει. Τέλος αν συνιστούσα αυτό το βιβλίο σε κάποιον φίλο μου, θα το έκανα επειδή ο εύθυμος τρόπος γραφής που έχει ο Γ. Ξενόπουλος δημιουργεί ένα χαρούμενο κλίμα στον αναγνώστη κατά την ώρα της ανάγνωσης.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ

Τίτλος: **Η Γυφτοπούλα**

Συγγραφέας: **Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης**

Χώρα προέλευσης: **Ελλάδα, Σκιάθος**

Λογοτεχνικό είδος: **Πεζογραφία**

Κειμενικό είδος: **Μυθιστόρημα**

Εκδοτικός οίκος: Δημοσιογραφικός Οργανισμός Λαμπράκη, 2011

Χρονολογία συγγραφής: **1884**

Χρονολογία έκδοσης: **1912** εκδοτικός οίκος Γ. Φέξη

(1^η έκδοση εφημ. <<Ακρόπολις>> 21.4-11.10.1884)

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

1. Ο Αλ. Παπαδιαμάντης γεννήθηκε στη Σκιάθο, από πατέρα ιερέα, μεγαλώνοντας σε μια θρησκευτική ατμόσφαιρα. Σπούδασε και ασχολήθηκε ιδιαίτερα με τη δημοσιογραφία και με μεταφράσεις από τα Γαλλικά και Αγγλικά. Δημοσίευσε κατά καιρούς έργα του σε εφημερίδες της εποχής (π.χ. «Ακρόπολις»). Στα έργα του κάνει συχνές αναφορές στο φυσικό περιβάλλον της Σκιάθου, γι' αυτό και αρχικά χαρακτηρίστηκε ως ηθογράφος και μετέπειτα ως πεζογράφος κρατώντας πρωταγωνιστικό ρόλο.

2. ΤΟ ΕΡΓΟ

2.α. Ο τόπος, όπου εκτυλίσσεται η υπόθεση, είναι η Πελοπόννησος και χρόνος – ο εξαρχής χρόνος του μυθιστορήματος – οι μήνες Απρίλιος και Μάιος του μοιραίου για τον Ελληνισμό έτους 1453. Το πρόσωπο γύρω από το οποίο πλέκεται το μυθιστόρημα είναι η δήθεν γυφτοπούλα *Αίμα*, ύπαρξη αρκετά μυστηριώδης, όπως μυστηριώδεις είναι οι βλέψεις και τα αισθήματα που τρέφει για το πλάσμα αυτό ο νεοπλατωνικός φιλόσοφος Πλήθων ή

Γεμιστός.

Παρακολουθώντας ο αναγνώστης τις τύχες αυτής της διαρκώς κινηγημένης κόρης, θα συναντήσει στις σελίδες του μυθιστορήματος αγνούς και ανούσιους έρωτες, απαγωγές, αγοραπωλήσεις ψυχών και σωμάτων, νυχτερινές καταδιώξεις και αποδράσεις, φυλακίσεις σε φραγκικά μοναστήρια, αποδράσεις, μυστηριώδεις τελετές, όνειρα και εφιάλτες, σκοτεινά εγκλήματα, φιλοσόφους, γύφτους και άλλους παράγοντες που σε κρατούν σε αγωνία.

Ο ΧΡΟΝΟΣ ΚΑΙ Ο ΤΟΠΟΣ

2. β. Το μυθιστόρημα αυτό τοποθετείται χρονικά το 1453 στη Πελοπόννησο, το ίδιο διάστημα με την Άλωση της Κωνσταντινούπολης. Ο χρόνος συγγραφής του είναι περίπου το 1884, σχεδόν 400 χρόνια μετά.

2. γ. Τα πρόσωπα του έργου είναι:

Η γυφτοπούλα Αίμα : η κεντρική ηρώida, η οποία είναι πριγκίπισσα στην καταγωγή, αλλά τη μεγάλωσαν οι γύφτοι. Από εκεί και ο τίτλος του έργου. Μαζί της συνδέονται ο Γεώργιος – Πλήθων Γεμιστός, ο Γεώργιος Σχολάριος, οι γύφτοι που τη μεγάλωσαν, καθολικοί μοναχοί, άνθρωποι του λαού και ο Μάχτος, ο γύφτος που την

αγαπούσε και μαζί με τον οποίο βρήκε τραγικό θάνατο στη σπηλιά του Γεμιστού από σεισμό. Στα πρόσωπα πρέπει να συμπεριλάβουμε και τους Έλληνες πριν την Άλωση, που ο Παπαδιαμάντης περιγράφει με μοναδική παραστατικότητα. Στην ουσία ο συγγραφέας προσδίδει γνωρίσματα και συμπεριφορές, που δε συμβιβάζονται με την εικόνα που έχει ο ίδιος και ο κοινωνικός περίγυρος για τους γύφτους.

2. δ. Το έργο αυτό διαδραματίζεται το 1453 στα περίχωρα της Μονεμβασιάς. Έχει να κάνει με την απαγωγή της πριγκίπισσας Αΐμά και το μέγαλωμά της από τους γύφτους και τον έρωτα. Παρουσιάζονται οι παραδόσεις, τα ήθη και τα έθιμα. Η αναζήτηση της καταγωγής και το βάδισμα σε δύο κόσμους.

2. ε. Στη Γυφτοπούλα ο Παπαδιαμάντης ακολουθεί μια πρωτότυπη τεχνική που θεωρείται μοντέρνα. Μετά από μια εντυπωσιακή σκηνή, με την οποία προτρέπει στα γεγονότα, γυρίζει πίσω για να μας λύσει απορίες και επανέρχεται στην κανονική διήγηση, κρατώντας τον αναγνώστη σε αγωνία, έχει κυρίως τριτοπρόσωπη αφήγηση.

Επίσης έχει έντονους διαλόγους, που φαίνονται καθαρά οι αντιλήψεις της εποχής.

2. στ. Η γλώσσα είναι η δημοτική με ιδιοματισμούς της εποχής, διαθέτει μια γοητεία και πρωτοτυπία. Ο ρυθμός αργός κρατώντας τον αναγνώστη σε αγωνία.

2. ζ. Η ατμόσφαιρα του έργου είναι αγωνιώδης με ανάμεικτα συναισθήματα για τον αναγνώστη.

3. Διαβάζοντας αυτό το έργο ο αναγνώστης γίνεται ένα με τους ήρωες. Διαπραγματεύεται τις θρησκευτικές αντιλήψεις της εποχής, του έρωτα και την περιπέτεια. Ο συγγραφέας έχει την δυνατότητα να παρουσιάζει αυτά τα θέματα με γλαφυρότητα και σεβασμό.

4. Η πλοκή είναι ενδιαφέρουσα και οι χαρακτήρες άψογα δομημένοι και ολοκληρωμένοι. Στον αναγνώστη δεν μένει καμιά απορία, απεναντίας καταφέρνει να τον κρατά σε μια αγωνία για την εξέλιξη. Οι ήρωες με τα μοναδικά χαρακτηριστικά τους εξυψώνονται στα μάτια του αναγνώστη. Το μήνυμα του συγγραφέα είναι πειστικό, καθώς παρουσιάζονται οι θρησκευτικές ιδέες και διαφορές με σεβασμό.

5. Θα μπορούσα να προτείνω αυτό το βιβλίο ανεπιφύλακτα για ανάγνωση, καθώς διαβάζοντάς το κανείς απορροφάται από την εξέλιξη και ίσως να ταυτιστεί με κάποιον από τους ήρωες. Η πλοκή είναι ενδιαφέρουσα ακόμα και αν εξελίσσεται σε μια διαφορετική εποχή από τη δική μας.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ-ΣΚΙΑΘΟΣ

Της Σοφίας Γιαλετζή

Στοιχεία ταυτότητας

Τίτλος: Όνειρο στο κύμα και άλλα διηγήματα.«Πατέρα στο σπίτι.»

Συγγραφέας: Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης

Χώρα προέλευσης: Σκιάθος

Μεταφραστής: Δεν υπάρχει.

Λογοτεχνικό γένος: Πεζογραφία

Κειμενικό είδος: Ηθογραφικό-Κοινωνικό διήγημα

Εκδοτικός οίκος: ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

Χρονολογία συγγραφής: 1894

Χρονολογία έκδοσης: 1999

Στοιχεία παρουσίασης/κριτικής λογοτεχνικού βιβλίου

1) Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ

Σύντομο βιογραφικό σημείωμα συγγραφέα

(με έμφαση σε εκείνα τα στοιχεία της βιογραφίας του που φωτίζουν το συγκεκριμένο έργο.)

Ο Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης γεννήθηκε στην Σκιάθο το 1851, όπου και πέθανε μετά από ασθένεια το 1911 σε ηλικία 60 ετών. Ήταν γιός του Αδαμάντιου Εμμανουήλ και της Αγγελικής Μωραϊτίδη. Λόγω του πατέρα του που ήταν ιερέας μεγάλωσε και έγινε ένας άνθρωπος βαθύτατα θρησκευόμενος, πράγμα που φαίνεται και σε ορισμένα από τα έργα του. Στην Σκιάθο έμαθε τα πρώτα του γράμματα, στην συνέχεια φοίτησε στα γυμνάσια της Χαλκίδας, του Πειραιά και της Αθήνας (με διακοπές λόγω της οικονομικής δυσκολίας που αντιμετώπιζε). Το 1874 σε ηλικία 23 ετών τελείωσε την μέση εκπαίδευση και γράφτηκε στα μέσα της ίδιας χρονιάς στη Φιλοσοφική σχολή ενώ παράλληλα μελετούσε μόνος ξένες γλώσσες. Αναγκάστηκε να διακόψει τις σπουδές του αφού η οικονομική του κατάσταση δεν του επέτρεπε να τις συνεχίσει και δούλεψε ως μεταφραστής. Άρχισε το συγγραφικό του έργο ξεκινώντας από ιστορικά μυθιστορήματα, περιπετειώδη και ρομαντικά και στην συνέχεια στράφηκε στο διήγημα, όπου και διέπραξε. Το έργο του «Πατέρα στο σπίτι» το διακρίνει η συγκατάβαση στις αδυναμίες των ανθρώπων αλλά και η κατανόηση των δυστυχιών τους. Ο Παπαδιαμάντης μέσα από την κατάσταση της οικογένειας που περιγράφει στο διήγημά του αναφέρεται στις οικονομικές αλλά και κοινωνικές δυσκολίες που υπήρχαν στην εποχή του.

2) ΤΟ ΕΡΓΟ

α. Υπόθεση έργου(σε συσχετισμό, αν γίνεται και με τον τίτλο του)

Ο συγγραφέας-αφηγητής φανερά επηρεασμένος από τις οικονομικές δυσκολίες και τις δοκιμασίες της φτώχειας και των κοινωνικών προβλημάτων που αντιμετωπίζει στην εποχή του επιλέγει ως σκηνικό την φτωχή γειτονιά του. Μια μέρα βρίσκεται στο μπακάλικο της γειτονιάς του όταν θα έρθει αντιμέτωπος με ένα περιστατικό που θα

αποτελέσει την αφετηρία της ιστορίας. Ένα αγόρι ηλικίας πέντε ετών ζητιανεύει για λίγο λάδι. Στην σύντομη συζήτηση που έχει μαζί του το παιδί θα αποκαλύψει το πρόβλημα που αντιμετωπίζει η οικογένεια του, δηλαδή την εγκατάλειψη από τον πατέρα. Πληροφορεί τον συγγραφέα ότι έχει ξεκινήσει την αναζήτησή του για αυτό που χρειάζεται λέγοντας ότι δεν υπάρχει πατέρας στο σπίτι. Αργότερα σε μια συνάντηση με τον μπακάλη θα μάθει την ιστορία της οικογένειας του παιδιού όπως ξεκίνησε από την αρχή, καθώς ο μπακάλης φαίνεται να γνωρίζει πολλά για τους ανθρώπους της γειτονιάς. Θα μάθει λοιπόν, ότι ο πατέρας του αγοριού εργαζόταν ως ξυλουργός και δεν ήταν ιδιαίτερα εργατικός σε αντίθεση με την μητέρα του, που έκανε ό,τι περνούσε από το χέρι της για την οικογένεια της. Η ζωή τους ήταν γεμάτη με δυσκολίες και η κατάσταση όλο και χειρότερη σε σημείο που απλά προσπαθούσαν να επιβιώσουν. Οι συχνές επισκέψεις ενός κουμπάρου έφερναν την γυναίκα αντιμέτωπη με τις συχνές κρίσης ζήλιας του συζύγου της. Για αυτό ξεσπούσαν συγκρούσεις. Η κατάσταση χειρότερη όταν άρχισαν οι άνθρωποι της γειτονιάς να σχολιάζουν αρνητικά τις τακτικές επισκέψεις του κουμπάρου κατηγορώντας την γυναίκα παρά την τίμια στάση που κρατούσε. Στην συνέχεια, η εγκατάλειψη από τον πατέρα με σκοπό την εύρεση άλλης γυναίκας και ο θάνατος ενός παιδιού τους θα αποτελέσει την κορύφωση της κατάστασης. Ως αποτέλεσμα η μάνα μένει χωρίς πόρους επιβίωσης και τα παιδιά αναγκάζονται να ζητιανέψουν. Όλα αυτά γιατί δεν έχουν πατέρα στο σπίτι.

Β. Τοποθέτηση του έργου στο κοινωνικοϊστορικό περιβάλλον του(όχι μόνο εκείνο «της δράσης», αλλά και της εποχής του συγγραφέα, εάν υπάρχει διαφορά-χρονική απόσταση, όπως λ.χ. στα «ιστορικά μυθιστορήματα»).

Ο Παπαδιαμάντης έγραψε το συγκεκριμένο έργο το 1894, δηλαδή ένα μόλις χρόνο μετά την επίσημη κήρυξη χρεοκοπίας του ελληνικού κράτους, και ανήκει στα λεγόμενα «αθηναϊκά» διηγήματα του **Παπαδιαμάντη**, τα οποία όμως δεν παρουσιάζουν ουσιαστικές διαφορές από τα «σκιαθίτικα». Απλώς η δράση τους ξετυλίγεται στην Αθήνα, αλλά οι ήρωες είναι φτωχοί και απλοί άνθρωποι χωρίς τίποτε αστικό στη συμπεριφορά τους. Σ' αυτό το διήγημα είναι ιδιαίτερα εμφανής ο κοινωνικός προβληματισμός του συγγραφέα.

Ο συγγραφέας αποτελεί τον αφηγητή της υπόθεσης και περιγράφει περιστατικά που προδίδουν κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα της εποχής στην οποία ζούσε ο ίδιος. Συνεπώς, δεν υπάρχει χρονική διαφορά της εποχής που παρουσιάζει, με την εποχή του ίδιου του συγγραφέα.

γ. Δρώντα πρόσωπα & Θεματικά στοιχεία: σύντομη περιγραφή πρωταγωνιστών – δευτεραγωνιστών και των βασικών θεμάτων του έργου (καλό θα ήταν να δίνεται προσοχή και στον τρόπο που παρουσιάζονται π.χ. οι γυναίκες, τα παιδιά, οι «ξένοι», γενικά ομάδες που χαρακτηρίζονται ως κοινωνικά «υποτιμημένες», και θέματα-ταμπού, από αυτά που υπάρχουν μεν, αλλά η κοινωνία τα αποσιωπά)

Οι πρωταγωνιστές είναι άνθρωποι δυστυχισμένοι και φτωχοί που ζουν στην γειτονιά αντιμετωπίζοντας καθημερινά προβλήματα επιβίωσης. Επίσης προβάλλεται ο **αρνητικός τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίζεται μια γυναίκα από τον κοινωνικό της περίγυρο**, ακόμη κι όταν αυτή έχει να θρέψει τέσσερα παιδιά και δεν έχει καθόλου πόρους.

Η μητέρα (Γιαννούλα) Είναι το πρότυπο της μητέρας που εργάζεται όσο πιο σκληρά μπορεί για τα παιδιά της και θυσιάζει κάθε τι στη ζωή της για χάρη τους. Είναι μια τίμια, εργατική γυναίκα που προσπαθεί όπως μπορεί να κρατήσει ενωμένη την οικογένεια της, υπομένοντας ακόμα και τα αρνητικά σχόλια της γειτονιάς αλλά και τα μερικές φορές βίαια ξεσπάσματα του συζύγου της. Στο τέλος όμως δεν τα καταφέρνει και μένει μόνη της αντιμέτωπη με μια πρόκληση: την ανατροφή των παιδιών της χωρίς πατέρα.

Ο κυρ-Ζάχος ο Ξεφαντούλης: Ο γείτονας του ζευγαριού που σπεύδει να ενημερώσει τον σύζυγο της Γιαννούλας, για την υποτιθέμενη σχέση της με τον κουμπάρο, είναι ο χαρακτηριστικά μικροπρεπής και κακεντρεχής τύπος του ανθρώπου, που βρίσκει ευχαρίστηση μέσα από τα προβλήματα και τη δυστυχία των άλλων.

Ο πατέρας από την άλλη φαίνεται να είναι ανεύθυνος, τεμπέλης και δεν νοιάζεται για την οικογένεια του, πράγμα που δείχνει με την απόφαση του να εγκαταλείψει την γυναίκα και τα παιδιά του για μια άλλη γυναίκα. Οι αντιδράσεις του δεν βοηθούν την οικογένεια του, αντίθετα την ταλαιπωρούν αλλά ο κοινωνικός περίγυρος κατέκρινε και καταδίκασε ουσιαστικά την γυναίκα χωρίς να ευθύνεται για κάτι αντί την άδικη στάση του άνδρα ο οποίος δεν νοιάζεται για τις συνέπειες των πράξεων του και βλέπει την εγκατάλειψη σαν ένα είδος τιμωρίας για την σύζυγο του.

Το αγόρι από την άλλη προσπαθεί να βοηθήσει την κατάσταση παρά το νεαρό της ηλικίας του, ζητιανεύοντας.

Ο παντοπώλης, φίλος του συγγραφέα είναι τίμιος άνθρωπος στις επαγγελματικές συναλλαγές του αλλά και στην προσωπική του ζωή, παρά τις δυσκολίες της ζωής και τις κακολογίες των ανθρώπων. Στις πληροφορίες που δίνει στον αφηγητή προσπαθεί όσο το δυνατόν περισσότερο να αναδείξει την αθωότητα της Γιαννούλας, δηλαδή την αλήθεια.

δ. Δράση/πλοκή: χώρος –χρόνος- βασικά γεγονότα για την εξέλιξη της δράσης.

Όλη η ιστορία διαδραματίζεται σε μια φτωχή γειτονιά της Αθήνας, με βασικό σημείο παρατήρησης το μπακάλικο της γειτονιάς. Συγκεκριμένα την γειτονιά του ίδιου του συγγραφέα-αφηγητή αφού φαίνεται να επιλέγει να περιγράψει ένα περιστατικό που συνέβαινε συχνά στην εποχή του. Αρχικά, ένα μικρό, φτωχό αγόρι θα τον πλησιάσει για λίγο λάδι, αυτό το συμβάν θα αποτελέσει την αφετηρία της ιστορίας αφού το μικρό αγόρι θα αποκαλύψει στον άγνωστο για εκείνον άνθρωπο (τον συγγραφέα) το ότι ο πατέρας του τους εγκατέλειψε για να βρει άλλη γυναίκα.

ε. Αφηγηματικές τεχνικές:

1. Είδος αφήγησης: Γενικά η αφήγηση αρχίζει σε πρώτο πρόσωπο αφού ο συγγραφέας παρουσιάζει τον ίδιο του τον εαυτό ως αφηγητή. Μετά από μερικά γεγονότα που συμβαίνουν συνεχίζει την αφήγηση σε τρίτο πρόσωπο, αλλά χωρίς να είναι ο ίδιος άμεσα ο αφηγητής, απλά μεταφέρει τα γεγονότα ως δεύτερος αφηγητής

όπως τα άκουσε από έναν άλλον, δηλαδή τον παντοπώλη. Η τεχνική αυτή της αφήγησης μέσα στην αφήγηση ονομάζεται **«εγκιβωτισμένη»**. Ενώ αρχικά γνωρίζει όσα και οι ήρωες δηλαδή υπάρχει **εσωτερική εστίαση**, στην συνέχεια ο κύριος αφηγητής γίνεται **παντογνώστης** αφού μαθαίνει τα πάντα για την οικογένεια του παιδιού, δηλαδή το κύριο θέμα της ιστορίας. Στην εξέλιξη των γεγονότων υπάρχουν **«αναδρομές» στο παρελθόν**, έτσι ώστε να γνωρίσει ο αναγνώστης όσα προηγήθηκαν. Τέλος, επαναφέρει την αφήγηση στο πρώτο πρόσωπο.

Ειδικότερα:

- **Η αφήγηση δίνεται εν μέρει από τον εξωδιηγητικό αφηγητή πρώτου βαθμού**, που έχει την αφηγηματική ευθύνη όλης της ιστορίας, κι εν μέρει από έναν ενδοδιηγητικό αφηγητή, τον παντοπώλη, ο οποίος διηγείται στον κύριο αφηγητή τα σημεία εκείνα της ιστορίας που ο ίδιος αγνοεί, και που δεν θα μπορούσε να τα ξέρει αφού δεν είναι παντογνώστης αφηγητής.

- **Η ένταξη στο διήγημα της εγκιβωτισμένης αφήγησης του παντοπώλη**, για το παρελθόν της οικογένειας και για τις σχέσεις και τις συγκρούσεις του ανδρόγυνου, έρχεται να καλύψει τα κενά που έχει ο κύριος αφηγητής, ο οποίος διατηρεί την εσωτερική εστίαση στην αφήγησή του.

- Έτσι, **ο κύριος αφηγητής είναι μεν δραματοποιημένος**, υπό την έννοια πως συναντά ο ίδιος προσωπικά το μικρό παιδί της οικογένειας και συνομιλεί μαζί του, **αλλά δεν μετέχει στα κύρια γεγονότα της ιστορίας**, τα οποία φτάνουν σε αυτόν ως μεταδιδόμενες πληροφορίες από τον παντοπώλη. Ο παντοπώλης λειτουργεί, επομένως, ως ενδοδιηγητικός αφηγητής, με τέτοια όμως γνώση των γεγονότων, ώστε θα μπορούσε να χαρακτηριστεί παντογνώστης, και διαφυλάττει την εσωτερική εστίαση του πρωτοπρόσωπου και δραματοποιημένου, αλλά μόνο ως ένα βαθμό ομοδιηγητικού (μέρος μόνο της αφήγησης αποτελεί προσωπική του εμπειρία) κύριου αφηγητή.

- Η αφήγηση ξεκινά με τρόπο πρωτότυπο καθώς μας δίνει από την αρχή το τέλος της ιστορίας -θα δημιουργηθεί έτσι σχήμα κύκλου στο κλείσιμο του διηγήματος-, δημιουργώντας έτσι ένα βασικό έναυσμα για μια αναδρομή στα γεγονότα που οδήγησαν στο σημείο αυτό. Έτσι, όταν το μικρό παιδί της οικογένειας πηγαίνει στο παντοπωλείο για να ζητήσει λίγο λάδι, χωρίς να έχει χρήματα για να το πληρώσει, ο πατέρας έχει ήδη εγκαταλείψει την οικογένειά του για να βρει άλλη γυναίκα. Αυτό το πρώτο περιστατικό, με την εμφάνιση του μικρού παιδιού, συνιστά προσωπική

εμπειρία του αφηγητή, και καθιστά εμφανή τη συμμετοχή του στα διηγούμενα γεγονότα.

- **Η πορεία που ακολουθεί το διήγημα βασίζεται σε αναδρομικές αφηγήσεις**, που παρουσιάζουν την ιστορία της οικογένειας στα βασικά της σημεία, μέχρι το παρόν του αφηγητή, όπου η μητέρα έχει μείνει πια μόνη με τα παιδιά της. Συνάμα, υπάρχουν και παρεκβάσεις, όπου ο αφηγητής μας δίνει πληροφορίες για τον εαυτό του, όπως είναι αυτή που συναντάμε στην αρχή κιάλας της ιστορίας, και στην οποία ο αφηγητής μας εξηγεί πόσο γρήγορα ξοδεύει τα χρήματά που με κόπο εισπράττει.

- Αμέσως μετά την αναφορά στο μικρό παιδί, που έχει εγκαταλειφθεί από τον πατέρα του, έχουμε **μια πρώτη αναδρομική αφήγηση**, η οποία ωστόσο αποτελεί παρέκβαση από την κύρια ιστορία, και αναφέρεται στο πόσο συνηθισμένο ήταν σ' εκείνη την περιοχή να στέλνουν «οι προκομμένες μανάδες» πολύ μικρά παιδιά, για να ψωνίσουν από το μπακάλικο. [Δεν ήτο το μόνον παιδίον, το οποίον ήρχετο εις το μικρόν εκείνο παντοπωλείον... - Και πάλιν ο μπακάλης έπταιεν.]

- Στη συνέχεια έχουμε **τη βασική και εκτενέστερη αναδρομή του διηγήματος** που μας δίνει τα σχετικά με την ιστορία της οικογένειας, την οποία τη διηγείται ο παντοπώλης στον κύριο αφηγητή. Ο συγγραφέας, πάντως, δεν δίνει άλλες ενδείξεις πως πρόκειται για αφήγηση του παντοπώλη, πέρα από την αναφορά του αφηγητή: αυθόρμητος ήρχισε να μου διηγείται την ιστορίαν.

Εδώ, λοιπόν, μαθαίνουμε πως το ζευγάρι είχε παντρευτεί πριν από εννιά χρόνια, πως ο άντρας, αν και ξυλουργός, ήταν τεμπέλης και του άρεσε να πίνει, ενώ η γυναίκα, αν και εργατική, σύντομα έπαψε να δουλεύει καθώς απέκτησε σε σύντομο διάστημα πολλά παιδιά (πέντε, από τα οποία το ένα πέθανε νωρίς), και δεν είχε πια τον απαιτούμενο χρόνο. Γρήγορα, ωστόσο, καθώς οι οικονομικές υποχρεώσεις αυξάνονταν, φάνηκε πως ο σύζυγος της Γιαννούλας δεν είχε πρόθεση να εργαστεί περισσότερο. Συνέχισε να μεθά τακτικά, αφήνοντας την οικογένειά του να περιέλθει σε άθλια κατάσταση. Τότε ήταν που εμφανίστηκε ο πλούσιος κουμπάρος του ζευγαριού, ο οποίος άρχισε να τους επισκέπτεται συχνά, φέρνοντας ως δώρο ψώνια για το σπίτι. Η παρουσία του όμως ερέθισε τη ζήλεια του Μανόλη, έφερε συνεχείς τσακωμούς, και σύντομα τον εξώθησε να αναζητήσει παρηγοριά σε μια παλιά φιλενάδα του, εγκαταλείποντας την οικογένειά του. Έτσι, η Γιαννούλα απέμεινε μόνη της -χωρίς καν τη στήριξη του κουμπάρου, ο οποίος εν τω μεταξύ αρραβωνιάστηκε- να μεγαλώσει τα παιδιά της και να υπομείνει την κακία των γειτόνων που την

κατηγορούσαν πως σκοπίμως και με ανήθικες βλέψεις είχε ενθαρρύνει τις επισκέψεις του κουμπάρου.

[Προ εννέα ετών ο Μανόλης ο Φλοεράκης... - και χωρίς στάμναν και χωρίς ραπτικήν μηχανήν!]

-Η αφήγηση κλείνει με σχήμα κύκλου, καθώς επιστρέφουμε στο παρόν του αφηγητή, που βλέπει το μικρό παιδί να έρχεται και να παρακαλάει για λίγο λάδι. [Και το τρίτον παιδίον, ο Μήτσος, εκείνο το οποίον έβλεπα, ήρχετο εις το παντοπωλείον - Δεν έχουμε πατέρα στο σπίτι!]

Συμπεραίνουμε λοιπόν πως παρά την έμφαση που δίνει ο συγγραφέας στα στοιχεία εκείνα που φανερώνουν ουσιώδη κοινωνικά προβλήματα, φροντίζει κιόλας για την αφηγηματική δομή του κειμένου του.

2.Περιγραφές-διάλογοι-άλλοι τρόποι έκφρασης του λόγου, της δράσης και των σκέψεων του αφηγητή. Η αφήγηση ξεκινά απότομα με διάλογο και σύντομη περιγραφή του παιδιού. Μέσα στο διήγημα υπάρχει ακριβής περιγραφή των γεγονότων όπως ακριβώς συνέβησαν. Αρκεί η περιγραφή του σπιτικού της Γιαννούλας για να γίνει σαφέστατη η εξαθλίωση των ανθρώπων της εποχής, αρκεί η εικόνα του μικρού παιδιού που ζητιανεύει λίγο λάδι, για να φανεί σε ποιο σημείο φτώχειας, πείνας και απελπισίας είχαν φτάσει τα χρόνια εκείνα πολλοί Έλληνες. Συγκεκριμένα, βρίσκουμε το εξής χαρακτηριστικό απόσπασμα για την εξαθλίωση στην οποία είχε φτάσει η οικογένεια θαυμάζοντας τη δύναμη της ρεαλιστικής περιγραφής του Παπαδιαμάντη: «Τα παιδιά δεν είχαν πάντοτε ψωμί. Η εστία σπανίως ήτο αναμμένη. Η γυνή εγόγγυζεν. Ο Μανόλης, όταν ήρχετο, την έτρωγε από την γρίνια. Τα παιδιά έκλαιαν. Η αχυροστρωμή ήτο τρύπια. Η κουβέρτα δεν ήρκει να σκεπάση τα τρία μεγαλύτερα παιδιά.

Η λάμπα ήτο ακαθάριστη και δεν είχε πετρέλαιον. Η στάμνα είχε σπάσει προ τριών ημερών, και έπιναν από ένα τσαγγλί, οσάκις είχε νερόν η βρύσις της γειτονιάς. Η σκούπα, καταλερωμένη, είχε φαγωθή η μισή, και ελίπαινε το πάτωμα αντί να το σκουπίση. Το τηγάνι είχε τρυπήσει και ήτο άχρηστον. Η χύτρα ήτο ραγισμένη, και έσβηνε την φωτιάν διαρρέουσα, όταν φωτιά υπήρχε. Η κατσαρόλα ήτο παλαιά, φαγωμένη, αγάνωτη. Ο γανωτής είχε προτείνει ή να την αγοράση αντί πενήντα λεπτών, ή να την γανώση αντί πενήντα, με κίνδυνον, είπε, να τρυπήση και να γίνη άχρηστη. Η Γιαννούλα επροτίμησε να την κρατήση αγάνωτην.

Η ραπτική μηχανή είχε δοθή ενέχυρον δια δύο εικοσιπεντάρικα, τα οποία θα εχρησίμευαν δια τα γεννητούρια του τελευταίου μωρού και δι' άλλας χρείας. Τα δύο εικοσιπεντάρικα δεν επεστράφησαν, και η μηχανή εκρατήθη.»

στ. Υφολογικοί τρόποι:

1.Γλώσσα (δημοτική-καθαρεύουσα- διάλεκτος-αργκό) Η γλώσσα είναι στην καθαρεύουσα χωρίς ιδιοματισμούς. φροντίζει να διανθίσει το κείμενό του με χιουμοριστικές αναφορές (λογοπαίγνια με τα ονόματα των ηρώων, όπως για παράδειγμα η πολύτεκνη Γιαννούλα, που ονομάζεται Πολυκάρπου ή ο κουτσομπόλης και κακεντρεχής γείτονας, που διασκεδάζει με το να βλέπει το ζευγάρι να τσακώνεται, ο οποίος ονομάζεται Ξεφαντούλης) και στους διαλόγους να χρησιμοποιείται η δημοτική καθομιλουμένη εκείνης της εποχής.

2.Ρυθμός αφήγησης(γοργός-αργός-διακεκομμένος)

Ο ρυθμός αφήγησης είναι διακεκομμένος αφού ο συγγραφέας διακόπτει την αφήγηση και επανέρχεται ξανά σε αυτή αφού αναφέρει πρώτα κάποιες σκηνές.

ζ. «Ατμόσφαιρα» του έργου:

Η ατμόσφαιρα του έργου είναι απαισιόδοξη αφού το έργο αναφέρεται συνεχώς στις δυσκολίες της εποχής εκείνης λόγω φτώχειας. Κυρίως όμως στις δυσκολίες της οικογένειας, την οποία περιγράφει το διήγημα, λόγω εγκατάλειψης από τον μέθυσο πατέρα. Σύμφωνα με τον παντοπώλη, ανάμεσα στην σχέση της Γιαννούλας με τον σύζυγο της υπήρχαν συχνά συγκρούσεις, παρά το γεγονός ότι εκείνη δεν έφταιγε.

3. «ΚΟΣΜΟΘΕΩΡΙΑ»

Οι βασικές αξίες και ιδέες του συγγραφέα, όπως περνούν στο έργο.

Ο συγγραφέας φαίνεται να θέλει να ευαισθητοποιήσει τον αναγνώστη σχετικά με ένα γεγονός που μαστίζει τους κατοίκους της αθηναϊκής φτωχογειτονιάς: την κοινωνική αδικία και τις συνέπειες που προκαλεί κυρίως στις αθώες παιδικές ψυχές.

4.ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Αφηγηματικοί & Υφολογικοί τρόποι:

Στο έργο του ο συγγραφέας καταφέρνει να εκφράσει τις ιδέες και τις σκέψεις του αφού επιλέγει να είναι ο ίδιος ο κύριος αφηγητής και περιγράφει τα πράγματα όπως συνέβησαν στην εποχή του.

Πρωτότυπα/ελκυστικά στοιχεία του έργου:

Σε αυτό το διήγημα ο Παπαδιαμάντης επιλέγει να ξεκινήσει το έργο του με έναν πρωτότυπο τρόπο καθώς από την αρχή μας παρουσιάζει το τέλος της ιστορίας. Όταν το παιδί πάει να πάρει λάδι χωρίς χρήματα, ο πατέρας έχει ήδη εγκαταλείψει την οικογένεια.

Θέση του συγγραφέα (μήνυμα του έργου):

Το μήνυμα που θέλει να δώσει ο συγγραφέας του έργου είναι πειστικό γιατί μέσα από περιγραφές της οικογένειας και των γεγονότων που συνέβησαν, ουσιαστικά εξιστορεί την άσχημη κοινωνική κατάσταση της εποχής_του και δείχνει τη διάθεσή του να συμμεριστεί τον πόνο και τις δυσκολίες των συνανθρώπων του.

5.ΓΕΝΙΚΟ ΣΧΟΛΙΟ-ΤΕΛΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ

Θα συνέστηνες αυτό το βιβλίο σε φίλους/φίλες σου, και γιατί;

Το παραπάνω διήγημα είναι από τα έργα που θα πρότεινα σε κάποιον να διαβάσει, γιατί πιστεύω ότι ο συγγραφέας έχει καταφέρει να κεντρίσει το ενδιαφέρον του αναγνώστη και να τον ευαισθητοποιήσει σχετικά με τα προβλήματα της εποχής.

ΛΕΝΑ ΜΑΝΤΑ "ΕΡΩΤΑΣ ΣΑΝ ΒΡΟΧΗ",

Της ΓΚΑΡΑΒΕΛΑ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ

Στοιχεία Ταυτότητας:

Τίτλος: Έρωτας σαν βροχή

Συγγραφέας: Λένα Μαντά

Χώρα προέλευσης: Ελλάδα

Λογοτεχνικό γένος: Πεζογραφία

Κειμενικό είδος: Ερωτικό μυθιστόρημα

Εκδοτικό οίκος: Ψυχογιός

Χρονολογία συγγραφής: 2009

Στοιχεία παρουσίασης / κριτικής λογοτεχνικού βιβλίου

1. ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ

Σύντομο βιογραφικό σημείωμα συγγραφέα:

Η Λένα Μαντά γεννήθηκε στην Κωνσταντινούπολη, αλλά ήρθε στην Ελλάδα σε μικρή ηλικία. Είναι παντρεμένη, έχει δύο παιδιά και ζει στο Καπανδρίτι. Σπούδασε Νηπιαγωγός, χωρίς όμως να ασκήσει αυτό το επάγγελμα. Για τρία χρόνια διατηρούσε δικό της θίασο κουκλοθέατρου με έργα δικής της συγγραφής. Για δύο χρόνια διατέλεσε διευθύντρια προγράμματος σε ραδιοφωνικό σταθμό και έχει δημοσιεύσει αρκετά άρθρα σε τοπικές εφημερίδες.

2.ΕΡΓΟ

α. Υπόθεση έργου

Η ιστορία αφορά τη ζωή της Κλαίλιας, πρόκειται για ένα νεαρό κορίτσι που ερωτεύεται έναν άντρα μεγαλύτερος της, ο οποίος ήταν παντρεμένος, αλλά η ίδια δεν το γνώριζε. Η ιστορία έχει να κάνει με την απιστία, αλλά από τη σκοπιά του τρίτου προσώπου, αυτού της Κλαίλιας που χωρίς να το γνωρίζει πέφτει θύμα του Νικηφόρου, που την κοροϊδεύει και δείχνει ερωτευμένος μαζί της. Βλέπουμε τι είναι ικανή να θυσιάσει μια γυναίκα για τον έρωτα, ειδικά όταν είναι απαγορευμένος, θυσιάζει ακόμη και τον ίδιο της τον εαυτό και φτάνει κάποια στιγμή, μεγάλη πια σε ηλικία να καταλάβει πόσο χαμηλά έπεσε και πόσα πράγματα έχασε στη ζωή της. Τότε μόνο ώριμη πια, θα αντικρίσει τον εκτυφλωτικό ήλιο της αγάπης.

β. Τοποθέτηση του έργου στο κοινωνικοιστορικό περιβάλλον του

Η Κέρκυρα του 1975, πλατεία Λιστόν, Άγιος Σπυρίδωνας, πλατεία Σπανιάδα, αργοντικό στον κόλπο της Γαρίτσας (http://history-pages.blogspot.gr/2012/04/blog-post_06.html)

Κέρκυρα, Οδός Νικηφόρου Θεοτόκη

Κέρκυρα, Πλατεία Λιστόν
(παραφθορά της έκφρασης List d'
Οι και προέρχεται από τη φράση
Libro d' Oro (Χρυσή Βίβλος),
επειδή από μπροστά του είχαν
δικαίωμα να περάσουν μόνον
όσοι ήταν εγγεγραμμένοι στην
παραπάνω «Λίστα των Ευγενών»)

Κέρκυρα, το ιταλικού τύπου καμπαναριό του Αγ. Σπυρίδωνα

γ. Δρώντα πρόσωπα & Θεματικά στοιχεία

Κλαΐλια: η πρωταγωνίστρια του μυθιστορήματος, ερωτευμένη βαθιά με το Νικηφόρο. Περνάει πάρα πολλά στη ζωή της μέχρι να φτάσει, ώριμη πια να αντικρίσει την αληθινή αγάπη ενός άντρα που θα την περιμένει μια ζωή.

Νικηφόρος: ο άντρας με τον οποίο είναι ερωτευμένη η Κλαΐλια, πρόκειται για έναν ενήλικο άντρα που κοροϊδεύει τα συναισθήματα της κοπέλας, καθώς ο ίδιος είναι παντρεμένος και έχει και παιδιά.

Χριστίνα η σύζυγος του Νικηφόρου και μητέρα των παιδιών του.

Παύλος: πολύ καλός φίλος της Κλαΐλιας, συνομήλικος της. Ο Παύλος είναι πολύ ερωτευμένος με την Κλαΐλια και όπως αποδεικνύεται θα την περιμένει μια ζωή για να της χαρίσει την πραγματική ευτυχία.

Ευγενία και Σπύρος: υπηρετικό προσωπικό της οικείας του Αγαπηνού, πρόκειται για ένα ζευγάρι που χρόνια εργαζόταν εκεί και είχαν αναλάβει την ανατροφή της Κλαΐλιας από μικρό κοριτσάκι, όταν έμεινε ορφανή. Οι δυο τους αγαπούσαν πάρα πολύ την Κλαΐλια και τους βλέπουμε πάντα στο πλευρό της.

Ριγάρδος Αγαπηνός: πατέρας της Κλαΐλιας, πλούσιος ευγενής. Αρχικά απόμακρος από την κόρη του, γιατί τη θεωρούσε υπεύθυνη για το θάνατο της μητέρας της, της

Κοντέσινας Λουκίας, η οποία πέθανε κατά τη διάρκεια της γέννας.

Κυρία Άννα: η μητέρα του Παύλου, επίσης ευγενικής καταγωγής, πάντα στο πλευρό του γιου της, στηρίζοντας τις επιλογές του.

Ελισάβετ: η κόρη της Κλαίλιας, καρπός του έρωτά της με τον Νικηφόρο. Η Κλαίλια γέννησε και στη συνέχεια εγκατέλειψε αυτό το παιδί. Ο Νικηφόρος της είχε ζητήσει να μην συνεχίσει να κυοφορεί αυτό το παιδί, και της το ζήτησε ως απόδειξη της αγάπης της, και ως όρο για να είναι μαζί της. Αυτή αποφάσισε να γεννήσει και μετά να το εγκαταλείψει.

Μικρή Κλαίλια: κόρη της Ελισάβετ και εγγονή της Κλαίλιας.

Ερρίκος: σύζυγος της Ελισάβετ, που θα αναλάβει την ανατροφή της μικρής Κλαίλιας, παρόλο που δεν είναι δική του κόρη.

δ. Δράση/ Πλοκή:

Η ιστορία διαδραματίζεται στα Καντούνια της Κέρκυρας, ξεκινώντας από το 1975 όταν η πρωταγωνίστρια είναι σε μικρή ηλικία, και προχωρά στην ενήλικη ζωή της, περνώντας μέσα από πολλές περιπέτειες.

Η Κλαίλια, όντας μικρό κοριτσάκι, περίπου δεκαπέντε χρονών ερωτεύεται βαθιά έναν άντρα πολύ μεγαλύτερο της, ο οποίος ήταν παντρεμένος και την εξαπάτησε, δείχνοντάς της ψεύτικα συναισθήματα, και δίνοντάς της ψεύτικες ελπίδες. Αυτή του έδωσε τα πάντα χωρίς αντάλλαγμα και κατέστρεψε τη ζωή της ζώντας μακριά από το ίδιο της το παιδί. Από τη άλλη πλευρά, ο Παύλος, ήταν πολύ καλός της φίλος και ερωτευμένος αληθινά μαζί της, διατηρώντας τα ίδια συναισθήματα μέχρι το τέλος. Ήταν έτοιμος να την περιμένει μια ολόκληρη ζωή. Η Κλαίλια πέρασε πολλές άσχημες στιγμές στη ζωή της και υπέφερε πραγματικά από το Νικηφόρο. Πέρασαν όμως πολλά χρόνια για να καταλάβει η Κλαίλια ποιο μονοπάτι θα έπρεπε να είχε πάρει στη ζωή της και πως αν είχε επιλέξει άλλο μονοπάτι η ζωή της θα ήταν πολύ διαφορετική. Θα ήταν μαζί με τον Παύλο, που θα την αγαπούσε πραγματικά και ίσως να έκανε και μια ωραία και μεγάλη οικογένεια μαζί της.

ε. Αφηγηματικές τεχνικές

Η αφήγηση είναι τριτοπρόσωπη με ετεροδιηγητικό αφηγητή, που δεν συμμετέχει

καθόλου στην ιστορία. Η οπτική γωνία από την οποία ο αφηγητής βλέπει και αντιλαμβάνεται τα δρώμενα, καθώς και η απόσταση που παίρνει από τα πρόσωπα και τα πράγματα είναι εξωτερική, αφού ο αφηγητής βρίσκεται έξω από την υπόθεση. Ο αφηγητής είναι παντογνώστης, γνωρίζει τα πάντα, ακόμη και τις σκέψεις των προσώπων. Βρίσκεται παντού και πάντα. Επιπλέον, είναι αμέτοχος και έξω από την υπόθεση αλλά παράλληλα περιγράφει και σχολιάζει τα πάντα. Με κριτήριο την εστίαση, η αφήγηση είναι μηδενικής εστίασης, αφού ο αφηγητής γνωρίζει περισσότερα από τα πρόσωπα της ιστορίας. Ο χρόνος της αφήγησης είναι αφηρημένος, οριοθετείται από την αρχή μέχρι το τέλος της αφήγησης και δε συμπίπτει με το χρόνο της ιστορίας, γιατί τα γεγονότα δεν ακολουθούν πάντοτε φυσική χρονική σειρά. Ο αφηγητής συχνά παραβιάζει την ομαλή πορεία πηγαίνοντας στο παρελθόν. Έτσι παρατηρούμε να υπάρχουν συχνά αναδρομικές αφηγήσεις. Εκτός της αφήγησης ο αφηγητής χρησιμοποιεί και διαλόγους, δίνοντας έτσι το λόγο στους ήρωες. Ο συνδυασμός αυτών των δύο αφηγηματικών τρόπων, δίνει έναν ιδιαίτερο χαρακτήρα στην αφήγηση.

στ. Υφολογικοί τρόποι

Το έργο είναι γραμμένο στη δημοτική γλώσσα και ο ρυθμός της αφήγησης εναλλάσσεται σε γοργό και αργό, δηλαδή σε άλλα σημεία εμμένει σε λεπτομέρειες και τα γεγονότα κυλούν αργά, ενώ από την άλλη σε κάποια σημεία βλέπουμε να υπάρχουν άλματα χρόνων και γρήγορες εναλλαγές σκηνών.

ζ. «Ατμόσφαιρα» του έργου

Η "Ατμόσφαιρα" του έργου εναλλάσσεται σε διάφορα επίπεδα. Άλλοτε είναι αισιόδοξη, καθώς η πρωταγωνίστρια νομίζει ότι ζει έναν παθιασμένο έρωτα, και εμείς ως αναγνώστες περιμένουμε να έχει ένα ευτυχές φινάλε. Άλλοτε πάλι η "Ατμόσφαιρα" είναι σκοτεινή και αγωνιώδης όταν η πρωταγωνίστρια μαθαίνει ότι ο αγαπημένος της την κοροϊδεύει και βρίσκεται σε αδιέξοδο, ειδικότερα όταν μαθαίνει ότι περιμένει το παιδί του. Τέλος, στο έργο μας υπάρχουν πολλές στιγμές συγκρούσεων και εντάσεων μεταξύ διαφόρων προσώπων.

3. "ΚΟΣΜΟΘΕΩΡΙΑ "

Πρόκειται για μια ρομαντική ιστορία, που ωριμάζει όπως ωριμάζουν οι ίδιοι οι ήρωες με το πέρασμα των χρόνων. Από το έργο αυτό απορρέουν δυο βασικές αρχές- ιδέες της συγγραφέα. Η πρώτη είναι ότι η αληθινή αγάπη δεν τελειώνει και δεν ξεχνιέται ποτέ και η δεύτερη είναι ότι δεν αρκεί μόνο να δίνουμε αγάπη σε κάποιον αλλά να την δίνουμε με τον σωστό τρόπο και εκεί που αξίζει πραγματικά για να πετύχουμε την απόλυτη ευτυχία. Το βιβλίο μας διηγείται τα στάδια της αγάπης ως την ωρίμανσή της, αυτό είναι που καθηλώνει τον αναγνώστη και αγωνιά για την κατάληξη της αγάπης του Παύλου προς την Κλαίλια, καθώς ο αναγνώστης καταλαβαίνει και υποστηρίζει ότι αυτή θα ήταν η σωστή επιλογή για τη ζωή της Κλαίλιας.

4.ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Πλοκή: Η πλοκή είναι πολύ ενδιαφέρουσα, κυρίως για το γυναικείο κοινό αναγνωστών, καθώς η συγγραφέας περνάει ένα μήνυμα στις γυναίκες, αυτό του έρωτα, που όμως πρέπει να είμαστε πολύ προσεκτικοί στο να κάνουμε τις σωστές επιλογές. Η Κλαίλια θυσιάσε πολλά πράγματα, ακόμα και το ίδιο της το παιδί, για να καταλήξει στο συμπέρασμα, ενήλικη γυναίκα πια και αφού τα χρόνια πέρασαν, ότι άλλη ήταν η πραγματική αγάπη και άλλο ήταν το μονοπάτι που έπρεπε να είχε ακολουθήσει.

Χαρακτήρες: Είναι ολοκληρωμένοι ως προσωπικότητες, στο έργο παρουσιάζονται πάρα πολλοί χαρακτήρες και αυτό γιατί οι βασικοί πρωταγωνιστές ξεκινούν από την εφηβική ηλικία και προχωρούν στην ενήλικη ζωή τους. Έτσι αρχικά παρουσιάζονται πρόσωπα όπως ο Ριχάρδος Αγαπηνός (πατέρας της Κλαίλιας), ο Σπύρος και η Ευγενία, υπηρετικό προσωπικό που ασχολήθηκαν με την ανατροφή της Κλαίλιας καθώς και η κυρία Άννα η μητέρα του Παύλου, του φίλου της Κλαίλιας και πολλοί ακόμη άλλοι.

Αφηγηματικοί & Υφολογικοί τρόποι: Οι αφηγηματικοί και υφολογικοί τρόποι που χρησιμοποιεί η συγγραφέας καταφέρνουν με άριστο τρόπο να αποδώσουν τις βασικές αρχές του μυθιστορήματος αλλά και να ευχαριστηθούν και να κατανοήσουν το περιεχόμενο του όλοι οι αναγνώστες. Μέσω της τριτοπρόσωπης αφήγησης και του

παντογνώστη αφηγητή, ο αναγνώστης μαθαίνει τα πάντα, ακόμα και τις σκέψεις των ηρώων και αγνοεί μόνο το πώς θα εξελιχθεί η ιστορία.

Πρωτότυπα / Ελκυστικά στοιχεία του έργου: Για πρώτη φορά βλέπουμε να εξελίσσεται ένα ερωτικό μυθιστόρημα που σχετίζεται με την απιστία αλλά από τη σκοπιά του τρίτου προσώπου, από τη σκοπιά της γυναίκας που μπαίνει ανάμεσα σε ένα παντρεμένο ζευγάρι χωρίς όμως να το γνωρίζει. νομίζει ότι ζει ένα όνειρο, έναν έρωτα μοναδικό, όταν όμως όλα αποκαλύπτονται, πέφτει από τα σύννεφα, αλλά σιγά-σιγά γίνεται συνένοχη με το "Νικηφόρο" καθώς συνεχίζει να διατηρεί δεσμό μαζί του. Το ιδιαίτερο σε αυτή την ιστορία είναι ότι δεν νοιαζόμαστε και δεν υποστηρίζουμε την απατημένη σύζυγο, αλλά το τρίο πρόσωπο, που έπεσε θύμα ενός έμπειρου άντρα.

Θέση του συγγραφέα: Σύμφωνα με τη συγγραφέα, όταν γράφεις για ανθρώπους πρέπει πρώτα να μπορείς να τους ακούς και να τους καταλαβαίνεις, να νιώθεις τον πόνο τους και να δέχεσαι τις επιλογές τους, χωρίς να τους καταδικάζεις αν δεν στάθηκαν στο ύψος των δικών σου προσδοκιών.' Έτσι κι αυτή περιγράφει στην ιστορία της, έναν άνδρα, που άφησε να μπει στη ζωή του ένας λαθραίος έρωτας, μια άλλη γυναίκα που εν γνώσει του την κορόιδεψε. Μέσα από την ιστορία της φωτίζει όχι εκείνον αλλά το τρίτο πρόσωπο που απάτησε και απατήθηκε πολύ σκληρά, που πλήρωσε τις πράξεις της, καταστρέφοντας όχι μόνο τη δική της ζωή αλλά και όσων την αγάπησαν πραγματικά.

5.ΓΕΝΙΚΟ ΣΧΟΛΙΟ - ΤΕΛΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ

Προτείνω σε όλους να διαβάσουν αυτό το βιβλίο, γιατί μπορεί και αγγίζει κάθε αναγνώστη, καθώς αποδεικνύει ότι η αγάπη είναι πολύ βαθύ συναίσθημα που αντέχει στο χρόνο και στις κακουχίες της ζωής. Κρατά απίστευτη συντροφιά στους αναγνώστες και αγγίζει κυρίως τη γυναικεία ψυχή. Καθηλώνει τους αναγνώστες και δεν μπορούν να το αφήσουν από τα χέρια τους, έχουν αγωνία για την εξέλιξη καθώς και την έκβαση της ιστορίας. Η αγωνία είναι κυρίαρχη του βιβλίου. Πρόκειται για ένα εκπληκτικό βιβλίο με πολλές στιγμές συγκίνησης που περνά πολλά μηνύματα προς τους αναγνώστες του, ένα βιβλίο που σε ταξιδεύει και σε μαγεύει.

ΜΕΡΟΣ Γ΄

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΓΡΑΦΗ

Εισαγωγικά

Δημιουργική γραφή

Η δημιουργική γραφή είναι μια **νέα μορφή τέχνης**, μια **νέα εκπαιδευτική μέθοδος** που σκοπός της είναι η ανάπτυξη συγγραφικών τεχνικών βασισμένη στο θέατρο, το σενάριο, το παραμύθι, στα λογοτεχνικά ρεύματα, στην πεζογραφία, την ποίηση με επέκταση ελάχιστα στο δημοσιογραφικό λόγο.

Έχει **ψυχοθεραπευτικές ιδιότητες** και βοηθά τον άνθρωπο:

1. να οργανώνει καλά τη σκέψη του
2. να αντλεί έμπνευση από τα πράγματα

Επίσης βασίζεται στη μέθοδο του Ροντάρι.

Ακολουθώς παρατίθενται:

- **Επιστολές** που αναφέρονται στον 19ο αιώνα (με θέμα την προίκα), η αφορμή δόθηκε από το έργο του Λασκαράτου
 - **Διάλογοι** μεταξύ κόρης και πατέρα για την επιταγή του γάμου (θεατρική απόπειρα)
 - **Μαγειρικές συνταγές** με τον «ΠΟΘΟ» του Σολωμού
 - **Συγγραφή διηγήματος** με θέμα τη διαφορετικότητα
- **Σύνθεση ποιήματος** με θέμα τη διαφορετικότητα

Σέρβια, Πέμπτη 11/12/2014

Αξιότιμε κύριε Κανελλόπουλε,

Ονομάζομαι Βαρσαμής Αθανάσιος, είμαι 30 χρονών και βρίσκομαι στο τελευταίο έτος των σπουδών μου. Φοιτώ στο εξωτερικό, αλλά παρά τις επιρροές που δέχομαι από τις "ξένες-φιλελεύθερες" αντιλήψεις, προτιμώ να είμαι παραδοσιακός. Γι' αυτό λοιπόν τον λόγο, εφόσον και εσείς συμφωνείτε να μου δώσετε για γυναίκα την πανέμορφη κόρη σας, θα ήθελα να ζητήσω κάποια "ανταμοιβή-δώρο", την λεγόμενη προίκα.

Ως ιατρός θα μπορέσω να προσφέρω μια πλουσιοπάροχη ζωή στην κόρη σας, αλλά θα ήθελα μια βοήθεια, κυρίως οικονομική έτσι ώστε να μπορέσω να ξεκινήσω επιτυχώς την καριέρα μου.

Επίσης θα ήθελα να διασφαλίσω την παραμονή της κόρης σας στην Κεφαλονιά, διότι έχω ήδη δεχτεί μια προσφορά εργασίας στο νοσοκομείο της Κεφαλονιάς και σκοπεύω να τη δεχτώ. Άρα θεωρώ ότι δεν θα έπρεπε να υπάρχει κάποια ανησυχία.

Την Κρυσταλλία την γνώρισα πέρυσι το καλοκαίρι καθώς έκανα την πρακτική μου στην Κεφαλονιά. Από την πρώτη ματιά την ερωτεύτηκα, αλλά δεν γνώριζα τίποτε γι' αυτήν. Επειδή, όμως ο έρωτάς μου γι' αυτήν ήταν και θα είναι πολύ μεγάλος ρώτησα και έμαθα, κι έτσι κατέληξα και σε εσάς.

Τέλος, εφόσον δεν υπάρχει κάποια αντίρρηση για το γάμο αυτό, θα ήθελα να μου στείλετε και εσείς μία λεπτομερή επιστολή, στην οποία -θα επιθυμούσα- να μου πείτε την γνώμη σας, αλλά και την πρότασή σας για την προίκα που πρόκειται να μου δώσετε.

Για τις τελευταίες λεπτομέρειες, αλλά και για την συμφωνία μας, όσον αφορά την προίκα, θα συνιστούσα να τα πούμε το καλοκαίρι, όταν θα έρθω στην Κεφαλονιά.

Με τιμή

Βαρσαμής Αθανάσιος

ΑΓΑΠΗΤΕ ΚΥΡΙΕ ΙΩΑΝΝΗ

Είμαι ο Γιάννης Κοραλής και μένω στην διπλανή πόλη. Είμαι 20 χρονών και σπουδάζω στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης στην Αγγλία. Σε μια εβδομάδα τελειώνω τις σπουδές μου και γυρίζω στην Κέρκυρα. Θα προτιμούσα συνάντηση με σας και τους γονείς μου. Είχα δει την κόρη σας όταν είχα έρθει για διακοπές το Πάσχα. Την είδα στο παζάρι της πόλης μου και αμέσως έμαθα ποια ήταν- αφού ήταν πανέμορφη. Θα ήθελα να τη ζητήσω σε γάμο.

Η προίκα θα ήθελα να είναι 500 χρυσές λίρες. Δεν θα βλάψω την κόρη σας. Άμα δέχεστε την πρόσκλησή μου στείλτε μου επιστολή.

Με εκτίμηση
ΚΟΡΑΛΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ

Δημήτρης Γκατζάρας

Χάρης Γαλογαύρος

Νυρεμβέργη 22-10-1986

Κύριε Ζυγούρη,

Σας αποστέλλω αυτήν την επιστολή για να σας εκφράσω την επιθυμία μου να παντρευτώ την κόρη σας Νεφέλη.

Ονομάζομαι Αθανάσιος Καλογιάννης, κατάγομαι από την Μακεδονία και φοιτώ στο πανεπιστήμιο της Νυρεμβέργης . Είμαι 24 ετών και διανύω το τελευταίο έτος των σπουδών μου.

Με την άφιξη μου στην Ελλάδα θα επιθυμούσα να παντρευτώ την κόρη σας αφού μου διατεθεί η ανάλογη προίκα που προσδοκώ.

Η προίκα να περιλαμβάνει ένα αξιόλογο ποσό και ένα ικανοποιητικό αριθμό στρεμμάτων γης. Αναλυτικότερα θα συζητηθούν από κοντά το καλοκαίρι.

Με εκτίμηση
Αθανάσιος Καλογιάννης

Η ΠΡΟΙΚΑ

Στο σαλόνι του σπιτιού του 19^{ου} αιώνα στα επτάνησα πατέρας και κόρη συνομιλούν για το γάμο της κόρης.

- **Πατέρας:** Πρέπει να σου μιλήσω! Έλαβα μια επιστολή από ένα νέο παλικάρι που ζητάει να σε παντρευτεί . Υπάρχει όμως ένα πρόβλημα.
- **Κόρη:** Τι πρόβλημα υπάρχει πατέρα;
- **Πατέρας:** Ο γαμπρός ζητάει μεγάλη προίκα. Αποφάσισα λοιπόν μέχρι να γίνει ο γάμος και η συμφωνία για την προίκα, να ξεχάσεις τα έξοδα και να αποδείξεις στο νέο ότι είσαι αντάξια των απαιτήσεών του. Στρώσου λοιπόν στη δουλειά για να τα καταφέρουμε.
- **Κόρη:** Ελπίζω όλα αυτά να καλυτερεύσουν το μέλλον μου. Θα κάνω ό,τι μου πεις!
- **Πατέρας:** Δεν έχεις και άλλη επιλογή. Ήρθε επιτέλους ο καιρός να φύγεις από εδώ μέσα. Αύριο πρωί πρωί θα πουλήσω τα ρούχα σου και τα περιττά σου πράγματα. Ακόμη και το δαχτυλίδι που σου άφησε η μάνα σου πριν πεθάνει.
- **Κόρη:** Πατέρα πούλα ό,τι θες εκτός από αυτό.
- **Πατέρας::** Δεν θα μου πεις τι θα κάνω. Αυτός ο άντρας είναι το μέλλον σου (χτυπά την κόρη). Κατάλαβες; Σε λίγους μήνες τελειώνει τις σπουδές του στο εξωτερικό και έρχεται να σε συναντήσει. Πήγαινε να μαγειρέψεις τώρα.
- **Κόρη:** Μάλιστα πατέρα!

BETTA MARIA ΦΩΤΕΙΝΗ

ΓΚΑΡΑΒΕΛΑ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

ΔΙΠΕΡΗ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ

Ακολουθεί διάλογος που εκτυλίσσεται ανάμεσα στην κόρη και στον πατέρα που θέλει να την παντρεύει (αφορμή το έργο του Λασκαράτου).

Στο σαλόνι ενός αρχοντικού επτανησιώτικου σπιτιού του 19^{ου} αιώνα

Π - Κόρη μου, πρέπει να σου μιλήσω.

Κ-Βεβαίως πατέρα μου.

Π-Ξέρεις πόσο σημαντικός είναι ο γάμος σου; Σε περίπτωση που μείνεις ανύπαντρη θα ντροπιάσεις και τον εαυτό σου, αλλά και την ίδια μας την οικογένεια.

Κ-Το γνωρίζω αυτό πατέρα, αλλά θέλω να παντρευτώ έναν άνδρα που να τον αγαπώ και να με αγαπά πραγματικά.

Π-Δεν σε μεγάλωσα εγώ για να παντρευτείς ΕΣΥ αυτόν που θα αγαπήσεις και θα σε αγαπήσει. Κοίτα γύρω σου, όλες οι κοπέλες στην κοινωνία μας παντρεύονται αυτόν που τους επιβάλλει ο πατέρας τους, γιατί σέβονται το γεγονός ότι ο πατέρας δίνει προίκα στην κόρη για να παντρευτεί, που για να την "φτιάξει" στερήθηκε αρκετά.

(Το κορίτσι σκύβει το κεφάλι)

Κ-Μα εγώ πατέρα... Δεν θέλω να με παντρευτεί κάποιος για την προίκα μου και μόνο, αλλά για την προσωπικότητά μου.

Π-Τι είπες ανάγωγη; **(την χαστουκίζει)** Καταλαβαίνεις σε ποιον μιλάς;

Κ-Εγώ προτιμώ να πεθάνω παρά να μείνω εδώ μαζί σας.

Π-Για μας η γέννησή σου ήταν ένα δυστύχημα και τίποτε άλλο. Για αυτό θα παντρευτείς αυτόν που προστάζω ΕΓΩ και όχι αυτόν που θα αγαπήσεις.

Κ-Εγώ.....

Π-Δεν θέλω αντιρρήσεις, γρήγορα στο δωμάτιό σου και δεν θα ξαναβγείς μέχρι τον γάμο σου.

Θεατρική απόδοση από τις μαθήτριες: Γκαραβέλα Ελευθερία- Δισερή Αναστασία

Πηγή έμπνευσης το ερωτικό ποίημα του Σολωμού **Ο ΠΟΘΟΣ**

Αφού το διαβάσαμε δυνατά ξεχωρίσαμε σε δύο στήλες λέξεις του ποιήματος: λέξεις θετικά φορτισμένες και λέξεις αρνητικά φορτισμένες που αποτέλεσαν τα υλικά των ακόλουθων μαγειρικών συνταγών.

Ο ΠΟΘΟΣ

*Αχ! Να σουνα μαζί μου,
Αγάπη μου Μερτούλα
Σε τούτη τη βαρκούλα
Με τα' άσπρο το πανί.*

*Μονάχοι τότε οι δυο μας
Μες του πελάου τις αγκάλες
Χωρίς μαρτύριες άλλες
Πάρεξ τον ουρανό.*

*Ελεύθερο ένα δάκρυ
Με σένα ήθελε χύσω
Στο πέλαγο ήθελ' αφήσω
Με σε ένα στεναγμό.*

*Και τα κακά του ψεύτη
Θυμούμενοι του κόσμου
Τες δυστυχιές μας, φως μου,
Και κάθε συμφορά,*

*Αποσταμένοι ναύτες
μακρυά να αναπαυθούμε
Στου πέλαγου να βρούμε
την έρμη αγκαλιά*

"Ποθοτούρτα με σοκολάτα"

Υλικά

6 κουταλάκια του γλυκού χαρά
5 κουταλιές φιλιά
7 κουταλιές αγάπη
2 κούπες αγκαλιά
1 σοκολάτα
3 κουταλάκια του γλυκού φως μου
1/4 δάκρυ
1/6 δυστυχία
1 πρέζα στεναγμός
1/2 κουταλάκι του γλυκού συμφορά
1 πόθος

Εκτέλεση

Ρίχνουμε σε ένα μπολ τις 2 κούπες αγκαλιά, με τις 5 κουταλιές φιλιά. Στην συνέχεια ρίχνουμε τις 7 κουταλιές αγάπη, με τα 6 κουταλάκια του γλυκού χαρά και 1/4 δάκρυ. Τα ανακατεύουμε καλά και βάζουμε σιγά σιγά την 1 πρέζα στεναγμού μαζί με το 1/2 κουταλάκι του γλυκού συμφορά και τα 3 κουταλάκια του γλυκού φως μου. Στο σερβίρισμα προσθέστε 1/6 κουταλιού δυστυχία και 1 σακουλάκι πόθο. Μετά βάλτε το μείγμα σας στο ψυγείο για μισή ώρα.

Μην ξεχάσετε...

για να πετύχει... η τούρτα... ***διαβάστε Σολωμό!***

Σολωμός σε αγκαλιά

Υλικά

- 3 1/2 κούπες αγάπη
- 2 αγκαλιές
- 4 κουταλιές της σούπας φως
- 1/2 κουταλάκι του γλυκού συμφορά
- 1/4 κουταλάκι του γλυκού δυστυχία
- 6 κούπες δάκρυα
- 1 κούπα στεναγμό
- 1 κουταλιά της σούπας πόθο
- 1 κοπέλα

Εκτέλεση

Για να πετύχουμε το Σολωμό σε αγκαλιά θέλουμε πρώτα την κοπέλα, τις αγκαλιές και δυο φιλιά.

Στη συνέχεια προσθέτουμε την αγάπη, ενδεχομένως να χρειαστεί και παραπάνω, ανάλογα πόσο σφιχτό είναι το μείγμα. Ανακατεύουμε τα υλικά και στη συνέχεια προσθέτουμε το φως. Αφήνουμε την ζύμη να ξεκουραστεί περίπου μισή ώρα. Μετά την πράξη προσθέτουμε την συμφορά, γιατί με τον πόθο να' σου και η συμφορά. Ανακατεύουμε ξανά και αφήνουμε το μείγμα στην κατάψυξη για περίπου 8-9 μήνες. Αφού περάσει ο χρόνος προσθέτουμε τα δάκρυα για γαρνιτούρα.

Ο Σολωμός σε αγκαλιά είναι έτοιμος!

Καλή Επιτυχία!

Πόθος

- 10 κιλά αγάπη
- 5 κιλά πόθο
- 5 κιλά στοργή
- 100gr εγωισμού
- δάκρυα πόνου
- ενδιαφέρον και φροντίδα

Εκτέλεση

Τοποθετώ σε ένα μπολ την αγάπη και το πάθος. Ανακατεύω καλά. Στη συνέχεια ρίχνω και τη στοργή, σιγά σιγά και τον εγωισμό. Το μείγμα αρχίζει να σκληραίνει. Με λίγη προσπάθεια παραπάνω συνεχίζω να ανακατεύω. Στο τέλος χύνω και τα δάκρυα του πόνου. Το μείγμα έχει σχεδόν ολοκληρωθεί. Για την τελική μορφή του τοποθετώ το ενδιαφέρον και τη φροντίδα. Το μείγμα μας είναι έτοιμο. Το τοποθετώ στο φούρνο και το ψήνω για μια αιωνιότητα.

Πόθος

Υλικά:

Αγάπη, αγκαλιά, δάκρυ, στεναγμός, φιλία.

Εκτέλεση:

Βάζουμε σε ένα μπολ μπόλικη αγάπη και την ανακατεύουμε με όσες περισσότερες αγκαλιές μπορούμε, άμα θέλουμε και έχουμε εύκαιρα, προσθέτουμε λίγα φιλία. ίσα - ίσα για να γλυκάνει το μείγμα μας.

Στην συνέχεια το αφήνουμε να ηρεμήσει και προσθέτουμε πολλά δάκρυα έτσι ώστε να γίνει το μείγμα μας υγρό και να μην κολλήσει στον πάτο του μπολ. Βάζουμε έναν στεναγμό και τον ανακατεύουμε καλά, για να γίνει ένα με την αγάπη, την αγκαλιά, το δάκρυ και τα φιλία.

Τέλος βάζουμε το μείγμα στον φούρνο της καρδιάς μας και το αφήνουμε μέχρι να είμαστε εμείς σίγουροι ότι έχουμε φτιάξει τον πόθο.

Ο ΣΟΛΩΜΟΣ ΤΟΥ ΠΟΘΟΥ

Υλικά :

2 κουταλιές αγάπη

1 πρέζα στεναγμού

1 σταγόνα δάκρυ

1 κουταλιά του γλυκού αγκαλιά

2 δυστυχίες

2 κρόκοι αυγού

Εκτέλεση :

Σπάμε σε ένα μπολ 2 αυγά και κρατάμε τους κρόκους τους. Σε ένα τηγάνι βάζουμε λάδι και το αφήνουμε να τσιγαρίσει, ρίχνουμε μια σταγόνα δάκρυ, 1 κουταλιά αγκαλιά, 2 δυστυχίες, βάζουμε μέσα τον Σολωμό...τον αφήνουμε για 2 λεπτά περίπου, στην συνέχεια ρίχνουμε τους κρόκους του αυγού και το αφήνουμε 60 δεύτερα. Σερβίρουμε με 2 κουταλιές αγάπη και ρίχνουμε μια πρέζα στεναγμού.

Καλή σας όρεξη!

«Ποθο-τάρτα με Σολωμό»

Υλικά

10 κουταλάκια αγάπης
2 κούπες αλεύρι
2 φακελάκια φως
3 πρέζες αγκαλιά
¼ δάκρυα χαράς
6 κουταλάκια υπομονή
1 στεναγμός
250 gr. ξύσμα λεμονιού
2 αυγά
Κομμάτια σοκολάτας για το σερβίρισμα

Εκτέλεση

Σε ένα μπολ ανακατεύουμε το αλεύρι, τα αυγά και τη μισή δόση αγάπης. Στη συνέχεια προσθέτουμε τα αυγά και το στεναγμό και συνεχίζουμε το ανακάτεμα μέχρι να γίνουν ένα όλα τα υλικά. Προσθέτουμε την υπομονή, το φως και την υπόλοιπη αγάπη. Αφήνουμε τη ζύμη να ηρεμήσει για 5 λεπτά και στη συνέχεια προσθέτουμε τα υπόλοιπα υλικά, ανακατεύουμε καλά και αφήνουμε το γλυκό στο ψυγείο για μία ώρα. Σερβίρουμε με ένα δάκρυ χαράς και τα κομμάτια σοκολάτας.

Η ΜΑΡΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Ένα ανδρόγυνο από την Ρουμανία, η Ρουσλάννα και ο Τόνι , ύστερα από τις δύσκολες καταστάσεις που υπέστησαν στη χώρα τους αποφάσισαν να μεταναστεύσουν στην Ελλάδα. Μετά από λίγο καιρό κατάφεραν να βρουν δουλειά και κατοικία σε ένα μικρό χωριό. Η Ρουσλάννα γέννησε ένα κοριτσάκι , την Μαρία που της έδωσαν χριστιανικό όνομα.

Ο χρόνος κυλούσε και η Μαρία μεγάλωνε. Μόλις πήγε στο δημοτικό ξεκίνησαν τα δύσκολα. Η τάξη της αποτελούνταν από δεκατέσσερα άτομα. Όλα τα παιδιά ήταν από το χωριό και κορόιδευαν την Μαρία επειδή οι γονείς της ήταν από την Ρουμανία. Το μέλλον προβλέπονταν ότι θα ήταν δύσκολο.

Οι μέρες του σχολείου ήταν βασανιστικές. Στο σχολείο την κορόιδευαν για το ντύσιμό της επειδή τα ρούχα της τα έφτιαχνε η μητέρα της μιας και δεν είχαν πολλά χρήματα για να αγοράσει ρούχα. Επίσης, την φώναζαν βρωμιάρα και παράξενη. Στα διαλείμματα καθόταν μόνη της σε μια γωνία αφού δεν την έπαιζε κανένας.

Ενώ όλα αυτά γίνονταν στο σχολείο, οι γονείς της Μαρίας άρχιζαν να δυσκολεύονται οικονομικά. Η μητέρα της έμεινε έγκυος και αναγκάστηκε να σταματήσει την δουλειά. Τα χρήματα όμως που έπαιρνε ο πατέρας της δεν ήταν αρκετά για να καλύψουν όλες τις ανάγκες τους. Έτσι , αυτό δημιουργούσε συχνά εντάσεις μέσα στην οικογένεια ενώ η Μαρία ξεσπούσε στην οικογένεια της από τα προβλήματα που αντιμετώπιζε στο σχολείο.

Στη συνέχεια, οι δάσκαλοι στο δημοτικό παρότρυναν τους μαθητές να κάνουν παρέα με την Μαρία αλλά αυτοί δεν ήθελαν μιας και η Μαρία μάλωνε αρκετά μαζί τους. Κάλεσαν τους γονείς της στο σχολείο και τους είπαν ότι θα έπρεπε κάτι να γίνει, ώστε η Μαρία να ενσωματωθεί με τους υπόλοιπους συμμαθητές της. Αυτοί υποσχέθηκαν ότι θα προσπαθούσαν. Μόλις επέστρεψαν σπίτι της μίλησαν και η Μαρία τους είπε ότι δεν φταίει αυτή και δικαιολογήθηκε ότι ήταν ακόμα αρχή και πιο μετά τα πράγματα θα καλυπτεύονταν.

Τα χρόνια όμως περνούσαν και η κατάσταση αντί να βελτιώνεται άρχισε να χειροτερεύει. Όταν η Μαρία πήγε στο γυμνάσιο τα πράγματα έφτασαν στο απροχώρητο. Τα αγόρια την έβαζαν συστηματικά μέσα στον κουβά και την

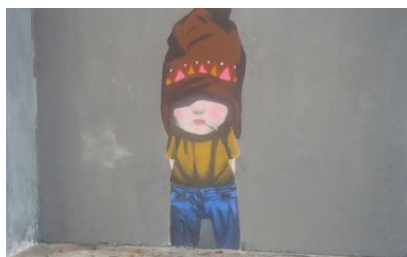
κορόιδευαν συστηματικά. Της έβγαζαν παρατσούκλια και δεν είχε καμία φίλη. Δεν διάβαζε και έκανε φασαρία μέσα στην τάξη για να είναι το επίκεντρο της προσοχής . Πολλές φορές χτυπούσε τις συμμαθήτριάς της και όταν αυτές την πήγαιναν στον διευθυντή η Μαρία του έλεγε ότι αυτές έλεγαν ψέματα. Πολλοί την φώναζαν και τρελή.

Βέβαια η κατάσταση της οικογένειας είχε καλύτερέψει . Η μητέρα της γέννησε τον αδελφό της και έτσι είχε ξεκινήσει την δουλειά . Αφού και οι δύο γονείς της δούλευαν απέκτησαν αρκετά χρήματα και μετακόμισαν σε μεγαλύτερο σπίτι. Όμως δεν είχαν χρόνο να ασχοληθούν με τα παιδιά τους και για αυτό η Μαρία είχε φτάσει σε αυτήν την κατάσταση. Τον μικρό της αδελφό τον λάτρευε η Μαρία. Αυτή τον μεγάλωνε μιας και οι γονείς της πήγαιναν στην δουλειά.

Έτσι, η Μαρία δεν συμμετείχε στις εκδρομές αφού κανείς δεν ήθελε να κοιμηθεί μαζί της. Οι βαθμοί της ήταν χαμηλοί ενώ οι καθηγητές δεν την άντεχαν και συνεχώς έκαναν παράπονα . Όταν έφθασε η ώρα να διαλέξουν σε τι είδους λύκειο θα πάνε η Μαρία αποφάσισε να πάει στο Τεχνικό Λύκειο διότι δεν θα είχε καμιά τύχη στο Γενικό Λύκειο.

Το καλοκαίρι πέρασε και ήρθε η ώρα των σχολείων. Η πρώτη μέρα άρεσε στην Μαρία. Το σχολείο ήταν διαφορετικό και άρχισε να γνωρίζει καινούργια άτομα . Ξεκίνησε να κάνει παρέες και αυτή χαροποιήθηκε αρκετά από αυτό. Γυρνούσε σπίτι χαρούμενη και δεν μάλωνε με τους γονείς της . Μέχρι και στα μαθήματα έδειχνε και κάποια συμμετοχή.

Τέλος, οι καινούργιοι φίλοι της την αποδέχτηκαν έτσι όπως ήταν. Δεν έδιναν σημασία στην διαφορετικότητά της. Οι γονείς της άρχισαν περισσότερο να ασχολούνται μαζί της ενώ ήλπιζαν ότι θα συνέχιζε έτσι και στο μέλλον. Τους παλιούς της συμμαθητές δεν τους κράτησε κακία αλλά τους δικαιολόγησε ότι τότε ήταν ανώριμοι. Το να είσαι διαφορετικός δεν είναι κάτι κακό και θα πρέπει να γίνεται αποδεκτό.

Όλοι ίσοι, όλοι διαφορετικοί

Της Γκαραβέλα Ελευθερίας

Ελάτε όλοι μαζί
Να γίνουμε μια φωνή ,
να γίνουμε μια γροθιά
Φωνάξτε δυνατά...

Λέμε όχι στο ρατσισμό...
Για έναν κόσμο πιο δυνατό.
Η ανθρωπότητα ενωμένη...
Αυτός ο στόχος στο νου μας μένει.

Ελάτε όλοι παιδιά
να γίνουμε μια αγκαλιά
μ' αγάπη , πίστη και ελπίδα
ν' ανέβουμε ψηλά
να γίνει η διαφορά....
Και μια πιο ωραία ζωή ,
θα αρχίσει ξανά.

Όλοι τα χέρια ψηλά
να ενωθούμε ξανά
για τα παιδιά του κόσμου
τραγουδήστε με' μας.... με' μας!!!!

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ- ΔΙΚΤΥΟΓΡΑΦΙΑ

- Πολίτης, Λίνος. *Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας*. Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, 2007.
- Δημαράς, Κ. *Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, Από τις πρώτες ρίζες ως την εποχή μας*. Αθήνα: Γνώση, 2000.
- Ροντάρι, Τζιάνι, (2001). *Γραμματική της φαντασίας*. Αθήνα. Μεταίχμιο.
- <http://el.wikipedia.org/>
- <http://casaparlante.gr/>
- <http://www.ekebi.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=node&cnode=300>
- <http://www.museumsolomos.gr/>
- <http://www.snhell.gr/>
- <http://www.potheg.gr/>
- <http://www.potheg.gr/Treasure.aspx?lan=1>
- <http://papdiamantis.net/>
- <http://digitalschool.minedu.gov.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-A111/683/4522,20474/>
- <http://www.parapolitika.gr/parapolitikablog/πολιτισμος/απελλης-ο-προσωπικος-ζωγραφος-του-αλεξανδρου-σχεδιαστης>
- http://archaia-ellada.blogspot.gr/2014/11/blog-post_77.html
- <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CF%80%CE%B5%CE%BB%CE%B%CE%AE%CF%82>

Η συμμετοχή μας στη δράση της ΚΟΒΕΝΤΑΠΕΙΟ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ «ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΓΡΑΦΗ»

- http://www.kozlib.gr/kozlib_new/index.php/nggallery/medialab/9-3-2015?page_id=1772
- http://www.kozlib.gr/kozlib_new/index.php/nggallery/medialab/9-3-2015?page_id=1772
- http://www.kozlib.gr/kozlib_new/wp-content/uploads/2015/05/gelservia.pdf

*«Πάντα ανοιχτά
Πάντα άγρυπνα
Τα μάτια της ψυχής μας»
Δ. Σολωμός*

ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΣΕΡΒΙΩΝ

Σέρβια, 2015